

гостросюжетна пригодницька повість

МИРОСЛАВ ПЕТРІВ

СКАРБ ЯРОСЛАВА

Мирослав Петрів

Скарб Ярослава

гостросюжетна
пригодницька повість

Тернопіль
Джура
2003

ББК 84 (4Укр)6

П 30

Редактор — Петро Сорока, доцент Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, член Національної Спілки письменників України

Автора нагороджено «Премією Анни Підручної» 2001—2002 рр. за українську літературу від Grant Mac Ewan Community College (Едмонтон, Альберта) за твір «Скарб Ярослава»

Мирослав Петрів

П 30 Скарб Ярослава. Гостросюжетна пригодницька повість. — Тернопіль: Джура, 2003. — 148 с.

ISBN 966-8017-58-7

Динамічний сюжет, драматичні пригоди, несподівані повороти долі персонажів — усі ці ознаки детективного жанру притаманні даній повісті. Разом з тим, перед читачем зримо постає новітня історія України, нелегкі часи державотворення.

Усі колізії твору розгортаються навколо майже неймовірної події — знахідки бібліотеки Ярослава Мудрого.

Дія відбувається у Ванкувері—Львові—Києві.

Для широкого кола читачів.

ББК 84 (4Укр)6

Видано коштом автора.

© М. Петрів, 2003

© видавництво «Джура»,
художнє оформлення, 2003

ISBN 966-8017-58-7

Ця книжка — фантазія, і не зображує ні справжні особи, ні події. Образи Ярослава, Марка та їхніх близьких базовані на моїй родині.

*Присвячую моїм синам,
Ярославові, Маркові та
Адріанові, як і молоді
України.*

ЧАСТИНА ПЕРША

ВАНКУВЕР

Налетів західний вітер. Ярослав правицею тримав кермо, а лівою рукою натягнув шкот. Кермо затремтіло під тиском морської води, яка тихим хлюпотом помчала назад, немов кудись втікала. Вітрило напнулося вітром, а щогла глухо зарипіла від напруги. Канати напружились, і тихий шелест вітру змінився на низьке виття невидимої сили. Вітрильник немов ожив під ногами. Ярослав озирнувся на море, яке кипіло піною за човном. Берег щораз швидше відпливав у далечінь. Обабіч виднілися гористі береги затоки, покриті сосновим лісом. А попереду, перед човном, було широке море та сині тіні гір на обрії. Човен колихався під ним, перетинаючи хвилі. Холодна морська піна бризнула Яркові в лице. Він прочунявся із задуми, глянув високо на вітрило і непомітним рухом поправив курс. Вітрило ще дужче напружилось, і човен у супроводі солоної морської піни ще скоріше рвонув вперед.

— Бачу, що ти набрався моряцького уміння, Ярку, — сказав його батько Мирослав. — Наука в ліс не пішла.

— Молодим — світ, — відповів Ярослав із саркастичною усмішкою. — А ти на таке вже старий, тату!

Яркові було двадцять літ. Вітер роздував темне хвилясте волосся на два боки, а його швидкі карі очі пильно стежили за вітрилом. Ростом був невисокий, зате плечистий, атлетичної будови. Скінчив він третій рік Бритійсько-Колумбійського університету. Вибрав медицину матері на потіху, а собі на муку. Закінчувалися вакації. Ясне ванкуверське сонце світило теплим промінням, але вже не так пекло, як серед літа.

— Пахне осінь, — сказала, виходячи з кабіни на палубу, мати Люба. Вона відпочивала на лавці в кабіні, коли Ярکو з

татом квапилися на палубі. Чекала, поки вимкнуть мотор, піднесуть вітрила, поскладають зайві канати та нашпанують вітрила, беручи напрям на захід, до вітру. Коли цей хаос на палубі змінився на тихий ритм вітрильної плавби, мати вийшла з кабіни, щоб насолодитись теплим сонцем та чистою красою західного узбережжя Канади. Коротке каштанове волосся на сонці мерехтіло блисками бронзи та міді. З-під гривки блистіли темні усміхнені очі. Довгі ноги простягла перед себе, користаючи з останньої нагоди поніжитись на сонці. Виглядала на Яркову сестру, а не матір.

— За тиждень школа, — додала з певним задоволенням, зрозумілим усім матерям. — Тоді нарешті я відпочину.

З кабіни два голоси запротестували цю думку. Марко, вісімнадцятилітній брат Ярослава, став на драбинку і глянув з отвору кабіни. Уста у нього були покриті кришками картопляних чіпсів з паприковим порошком.

— Виглядаєш як паяц, — із поблажливим глумом зауважив Ярослав.

— А ти... ти дупа! — відповів з удаваним обуренням Марко.

— Попхаю твою дупу з човна в море, — додав Марко на добру міру.

Марко завжди мав останнє слово, і цього разу теж не думав поступитись. Хоч молодший, але вищий та не менш плечистий, він цілком сміло міг би перевернути брата через борт, хоч більш правдоподібно, обидва полетіли б у воду. Та кризи не було, бо любилися так, як лише рідні брати можуть один одного любити.

— Марку, ти з'їв усі мої чіпси, — з докором відіззався ще один голосок з кабіни.

Рівночасно з'явилась в отворі ще одна голова. Ясне волосся, побіліле від сонця, та сіро-зелені очі світилися наче маяк у темному отворі кабіни. Дванадцятилітній Адріян тримав у лівій руці пляшечку якогось помаранчевого напою, а правою підтримувався, піднімаючись східцями вгору на палубу. Адріян був усіма улюблений наймолодший брат Ярکا.

Вітрильник називався «ТРИЗУБ». Назвав його так батько, щоби тут, далеко від центру Українського Суспільства, нагадува-

ти молодим юнакам, що вони сини України. Щоб ніколи не забували свій рід. Лопотів зверху щогли синьо-жовтий прапор. Такою морською прогулянкою відзначала родина Петрів День незалежності, 24-го серпня.

Плив вітрильник водами протоки Джорджія, яка відділяє острів Ванкувер від материка, де розрослося місто Ванкувер. І материк, і острів були гористі, покриті лісами. Удалечині виднілися високі гори, покриті цілорічним снігом. А в самій протоці було багато менших та більших островів, також покритих лісами. Ці острови в основному не були заторкнені людською цивілізацією, хоч віддалені від двомільйонного міста Ванкувера лише на кількадесят кілометрів.

Так на воді проминув цілий день. Сонце повисло низько над обрієм. На палубі сиділи лише Ярослав з батьком, а решта сім'ї відпочивала в кабіні. Вітрильник поволі наближався до якогось острова. Вечором вітер послабшав, немов змучений зусиллям цілого дня. Осонцений берег був освітлений яскравими барвами золота і зелені, а протилежний бік острова вже губився у темних тінях. Збоку до сонця море покривало безліч золотих вогників. Ярослав жмури́в очі, щоб бачити на тій палаючій воді інші судна, та обминути їх без пригод. Але не було сусідів. Вітрильник огортала вже вечірня тиша.

— Тату, чи я міг би поїхати до Австрії? — порушив тишу Ярکو. — Не тепер, звісно, але на друге літо... Через рік зароблю гроші, щоб дозволити собі таку мандрівку.

Батько подумав хвилину і відповів:

— Розумію, сину. Думаю, що на це погоджуся. В тебе саме такий вік, коли треба побачити світ та свої крила розгорнути... Але погоджусь лише тоді, коли ти принаймні на тиждень поїдеш в Україну.

— Не хочу в Україну, тату... Там нічого нема, ну і я аж так добре по-українськи не розмовляю... Я лише до Австрії хочу, ну, може, й до Німеччини чи до Франції, — опирався Ярکو.

— Не так, Ярку... Є по що тобі їхати. Ти повинен поїхати, власне, тому, що тобі треба розвивати рідну мову... А по-друге... там, в Україні, у Львові захований родинний скарб, — стишеним голосом промовив батько.

— Скарб! Який там скарб? Ти про це ніколи не говорив. І

чому ти мені якраз тепер такі нісенітниці плетеш? — з обуренням відповів Ярکو.

Батько озвався строго, не приховуючи гніву:

— По-перше, в українській мові чемність вимагає говорити до старшого, чи то до батька, чи до професора або вчителя, на Ви... Значить: Ви... ніколи не говорили, і Ви мені плетете... а не: ти говорив чи ти плетеш. Розумієш? — І по хвилині додав: — А скарб таки є... Я сам про нього не знав, поки вуйко, вмираючи, мені не переказав. Скарб закопаний у землі. А що це за скарб, то я сам не знаю. Можемо лише здогадуватись.

Ярко враз притих. Він був роздратований тим, що старий знову пхає йому ту дурну Україну... «Я канадієць, — подумав він.— Родився в Канаді, розмовляю англійською, спілкуюсь з товаришами англійською, романсую з дівчатами англійською, в українській церкві Служба Божа тут англійською... а тут той передпотоповий залишок безнастанно пхає мені непотрібну українську мову, підсуває мені ті подерті українські книжки і мучить мене, щоби знайти якусь українську панну! Де тут у Ванкувері українку знайти? І навіщо?.. Щоб і вона мені пхала ту Україну! Мені це вже боком вилазить!.. Але скарб! Що це за скарб!?» Ярکا тепер охопила не захланність, чи яка золота лихоманка, а юнацька пристрасть до пригод. І що то були б за пригоди!

Ідея захопила юне серце молодця і замінила гнів на цікавість. Напружену тишу порушив голос батька:

— Витягни, Ярку, якір та приготуйся. За хвилину повернемо паліво в он ту затоку. А потім запусти двигун. Тоді спустимо вітрила.

Метушня на палубі розбудила родину, і дальшої нагоди продовжувати цю розмову вже не було. За кілька хвилин човен стояв нерухомо. Якір глибоко зарився в піщане дно затоки. Родина посідала вечеряти за столик у тісній кабіні.

Мати поставила на спиртовий пальник каструлю води, всипала туди мішечок сушеного супу, і за кілька хвилин вечеря була готова. Ярکو був надзвичайно мовчазний. Не брав участі в розмові, ні при вечері, ні після, коли родина вже готувалась на нічліг. У його голові роїлись різні думки та фантазії. Думки про скарб змагалися з іншими думками, що не хотіли давати йому спокою.

І вже коли усі лягли спати, Ярکو вийшов на палубу. Став побіч щогли. Руками обняв її і вдивлявся у темряву. Тримався він щогли, як потопаючий тримається дошки чи гілки. Не хотів думати про те, що йому тепер у мозок в'їдалося. «Я канадієць,— пояснював він собі,— я тут народився, тут живу. Я не мушу бути вірний нічому іншому, ні, не мушу. Не мушу мучити себе якоюсь зайвою наукою. Товариші в школі не мучать себе чужою мовою, принаймні не такою, яку в школі не вчать і за яку оцінки не дають. Маю досить мороки та роботи і без того, аби сидіти й читати українські книжки».

Але чомусь ці пояснення не задовольняли його. Прокинувся в ньому якийсь душевний біль. Чомусь почувався винуватим. Почувався грішним. Спокою не знаходив. Але погодився він з одним: «Поїду в Україну. Принаймні для пригод поїду. Поїду туди, так само, як поїхав би до Австрії чи до Німеччини. Поїду задля пригод, лише задля пригод».

Стрепенувся, коли його плеча торкнулася чиясь тепла рука. Це батько підійшов до нього.

— Учїтеся, брати мої, думайте, читайте. Та чужого наuczайтесь. Свого не цурайтесь... Знаю, що це не легко, Ярку. Але подумай: Шевченко теж жив поза Україною. Україна жила лише в його пам'яті та фантазії. Він тебе зрозумів би, може, й ліпше ніж я... Тож бери. Прочитай «Кобзаря».

Батько відійшов тихо, так як і прийшов. Лише човен легко похитався, коли він спустився вниз драбиною.

Нехотячи Ярослав стиснув у руці книжку. Ще довго стояв він так при щоглі. Місяць вплив із-за хмари і темне плесо моря блиснуло тисячами іскор світла. У місячному сяйві з'явився берег, який у темряві був цілком невидимий. На хвилинку Яркові на душі полегшало. Потім знову місяць сховався за хмару — і знову вернувся Яркові цей болючий неспокій. Нічна темрява огорнула його цілковито. Хмари закрили зорі. Обрій зник. Не видно було, де закінчується море, а де небо. Так, дивлячись у чорну далечинь, Яркові закрутилась голова. Глянув вниз на палубу човна, щоб зорієнтуватись. Шлунок стиснувся у болючий вузол, і він здригнувся цілим тілом. Якась тривога пробігла мурашками по спині. З таким тривожним неспокоєм хлопець спустився крізь отвір драбиною вниз до кабіни, на нічліг.

ЛЬВІВ

Звук велетенських двигунів літака притих. Ярослав прокинувся зі сну. Чітка натура молодця навіть у сні відчула зміну. Ярko подивився на годинник. «Вже близько дев'ять годин лету, — подумав собі. — Невдовзі починатимемо спускатись. За годинку чи скоріше буду у Львові».

Ярко сидів з лівого боку літака. Крізь вікно бачив ясний обрій, освітлений раннім сонцем. Землю вкривали темні ліси, а де-не-де виблискувало срібним дзеркалом плесо якоїсь річки, озера чи ставка. Перед ними якась більша ріка розкинула свої береги поміж дерева та тягнулась далеко за східний обрій. Ярko заплющив очі.

«Полісся» — крізь сонну притомність з'явилася йому відповідь на запитання, яке сонний розум ще цілком не сформував. І в такому сплячому стані йому вливались у вир напівпритомності уривки пам'яті та різних думок. Чомусь нагадалась лекція історії, яку вчив його тато, і тим самим — назва старовинного міста Іскоростня... Цей город княгиня Ольга спалила, щоби пімститись за смерть чоловіка, князя Ігоря... В соняшних блисках крізь прижмурені повіки Ярko ніби бачив тліючі стіни палаючого дерев'яного міста. Нагадав собі ще й інші розмови з батьком.

— Сьогодні Україна в стані повзучої революції, — казав батько. — Без вогню та кровопролиття вислизнула вона на волю. Тепер там нема ні правди, ні неправди. Нема ангелів і нема чортів. Попросту моральна анархія. І, власне, в тім є найбільша небезпека, — як на судні без компаса. Ветерани, які воювали в Червоній армії, це національні герої, ті, хто воював у Ваффен СС, — герої, ті, що завойовували для москалів Афганістан, — герої, ті, що завойовували Фінляндію — герої, ті, що воювали в рядах УПА, — теж герої (принаймні в Галичині), а ті, що по них стріляли, також українські герої. І кожному з них належить пенсія!.. Українська мова — державна, а московська — офіційна... Батько президента згинув в обороні Сталінської імперії, десь під Ленінградом... І вовки, і вівці в одній отарі...

«Аліса в країні чудес, — подумав Ярко. — Усе не таке, яким здається». Мати не хотіла пускати сина в країну, де така неясна ситуація, хоч сама, молодою, ще за советів подорожувала в Україну. Довго обговорювали вони цю плановану подорож. Нарешті Ярко з батьком переконали маму. Батько відправив його в далеку подорож задовільнити свої патріотичні фантазії, але Ярко поїхав лише задля сподіваних молодечих пригод.

«Пригоди — це все...» — подумав Ярко. Навіть вдалося йому спакувати свій “гірський ровер” (велосипед). Незручно було його нести, але така річ може тут пригодитися. В своїй уяві він уже їздив лісовою стежкою, там, у тім лісі, що під ним простягався до самого обрїю.

Двоколісну мрію порушив голос капітана:

— На східному обрїї, сто п'ятдесят кілометрів ліворуч від нас, старовинне місто Чорнобиль. Там у квітні 1986-го року сталася аварія на атомній електростанції...

Решту слів Ярко не дочув, бо і думки і увагу спрямував на східний обрїй. Пригадалися йому слова поета, які він прошепотів: «...і в огні окрадену її збудять...»

Потім чомусь стиха вирвались слова:

— Вогненна Пімста! — і перед очима знову постав палаючий город Іскоростень.

Бачив він воїнів-дружинників. Лиця у них були закопчені сажею. Боролися відчайдухи у полум'ї пожежі старого города, немов якісь пекельні чорти. Ярко у сні чув колючий запах уявленої пожежі та диму. Мимоволі уві сні прошептав слова: пахне історією!

І справді, Українська земля пахне давньою історією людства. Памятки та сліди Української давнини були знищені безнастанними війнами. Давнина ранньої цивілізації України була розторощена та заорана глибоко в родючу землю. Цінності пращурів українського народу були розкрадені та розвезені по всіх кінцях світу. А кров прадідів давно всякла в чорнозем, який затопив їхні сліди, неначе широке Чорне море. Не залишилося ні сліду за ними. А родюча земля родила покоління за поколінням люд, який хвиля за хвилею розпливався по усіх кутках Європи та Азії. Лишалась лише земля. І дихає вона запахом давньої минувшини. Дихає вона історією.

Зірвався Ярослав зі сну, коли його голова безвладно впала на праве плече. Миттю розплющив очі і, глянувши у вікно, побачив чисте синє небо. Землі не було видно. Літак повертав праворуч і далі спускався. За хвилинку у вікні синє небо замінив сіро-білий туман хмар. На склі з'явилися краплі води. Ще за кілька хвилин з цього туману виринула сіра земля. Появились дерева, кущі й дороги. Літак колихався, немов вітрильник на морі. Мокра земля мчала їм назустріч. Струснув літаком удар, перший, другий. Лайнер приземлився. Несамовитим гуркотом сповільнив швидкість крилатий гігант. Хоч не перший раз хлопець летів літаком, але кожного разу, коли літак приземлювався, стискав м'язи черева і тримався сильно за поручні сидіння.

Надворі падав дощ. Нагадався Яркові осінній Ванкувер. Там такі дощі можуть іти цілий місяць.

Літак довго їздив львівським летовищем. Ярko пригадував собі батькові поради і своє дивне завдання. На те завдання йому потрібно було в когось попросити допомоги, але як, і в кого? Треба було знайти друга, кому міг би довірити це дивне, таємне завдання. Але кому ж довіряти? Тут вовки і вівці в одній отарі, казав батько. В міліції ще залишки комуністів. На вулиці злюдії усіх кольорів. За американського доляра зроблять усяку прислугу, або вб'ють. Може, в Українській Католицькій Церкві знайдуться якісь добрі люди, але ж не охочі до різних пригод. А пригоди у нього будуть. Пригадував собі подробиці свого завдання. Він мусив віднайти певну адресу, перевірити дім, зайти в пивницю, посунути якусь стару піч, якщо вона там ще і є, викопати яму, знайти те, що там закопане, і з тим скарбом дістатись у безпечне місце. І якось він мав би це все зробити під самим носом тих, що в тій кам'яниці живуть!

Бозна-який це мав бути скарб. Батько казав, що великого багатства в родині не було. Прабатьки учителювали. Давно, ще перед війною, теж мали крамницю, книгарню. Та на таким бізнесі багато не заробили б. То що там під печею могло бути заховане? Напевно, фотографії, документи, дрібна ювілерія, книжки та родинні коштовності, які треба було сховати, втікаючи від большевиків. Так батько пояснював скарб Яркові. Але Ярko мав і своє пояснення. В його уяві під піччю в скрині

блистіло щире золото та срібло, рубіни та алмази!.. Усміхнувся сам до себе: я — Алі-Баба! А тут у Львові сорок розбійників напевно знайдеться!

Прокинувся із задуми, коли останні пасажирі, виходячи, минали його в літаку, повільно просуваючись уперед. Ярko підвівся, з поверхнього сховку узяв свій наплечник, та наздогнав чергу пасажирів вже при самому виході. Коли він ступав ногою на перший східець, виходячи з літака, почув уривок розмови залоги. Не зрозумів він ні слова., щось смотрить чи смердить... Він цілковито не розумів московської мови. На мундирах у залоги боком обернений жовтий тризуб, немов яструб в леті, — відзнака «Авіаліній України».

— Вовки та вівці... — нехотячи бурмотів він собі під носом... — А може, подекуди будуть і вовки в овечій шкурі. Таких треба остерігатись.

Хлопець зійшов сходами на мокрий бетон, і, схиливши голову від вітру та рясного дощу, прискішеним кроком рушив за гуртом пасажирів в сторону сірого будинку. Лише тоді зауважив, що по обох боках стояли озброєні міліціонери. Їх однострої небагато змінилися від часів Горбачова. На голові далі носили ті великі комічні шапки, немов там ховали тарілку в панчосі. У карикатурах, на заході, ті кашкети віддавна символізують кровожерність глупої советської імперії. А тут, у вільній Україні, ще далі таку погань носять.

Ярко невдало приховав глумливу усмішку, яка мимоволі скривила йому вуста. Найближчий міліціонер усміхнувся йому у відповідь, але такою щирою усмішкою, що Ярka аж облив сором за ці свої глумливі думки. Із палаючим лицем увійшов до будинку летовища.

— А це — це була вівця у вовчій шкурі! — пояснив собі, коли вже двері за ним замкнулись, та вдруге скривив уста іронічною посмішкою.

Пасажирі терпеливо чекали на багаж. Терпеливість дуже гарна прикмета, подумав Ярko, але ця країна вже не має часу на таку терпеливість. Та й сам він не мав багато часу. За сім днів хотів покинути цю овечу отару та поїхати поїздом крізь Угорщину до Австрії. За яких десять чи двадцять хвилин багаж почав з'являтися в почекальні. Служба ручно приносила багаж,

по одній чи по дві валізи. Побачив Ярکو свій велосипед. Колеса були відмонтовані та прив'язані по боках, а все це разом обгорнене прозорим целофаном та покрите наліпками. Скоро з'явилися і валіза, і довга спортивна сумка. За хвилину, обладований як той біблійний осел, юнак вже стояв у черзі для митного контролю.

Контроль пройшов багато легше, ніж він собі уявляв. «Видно зрозуміли, що не оплачується відстрашувати західних туристів», — подумав Ярко. Але щоб його пустити на автобус з такою кількістю вантажу, включно з ровером, це вже була інша справа. Довелось проситись і сперечатись з водієм кілька хвилин на дощі. Але коли він всунув в долоню п'ять американських доларів, то водій забув про усі перепони та ще й допоміг внести велосипед в автобус.

— У готель «Україна», будь ласка — повторив Ярко, боячись, що по такій довгій дискусії водій міг би забути остаточну мету.

— Зупинюся під самими дверима, — відповів той.

Задоволено розсівшись в автобусі, Ярко визнав, що тато мав рацію. Приховав він американські долари для вжитку у власне таких ситуаціях.

Під час довгої їзди до міста не побачив нічого цікавого крізь мокрі шиби. А коли вже в'їхали в саме місто, його вразив неохайний стан доріг та будинків. Крізь мокру шибу та безнастанний дощ занедбаний вигляд міста творив атмосферу душевної депресії. Ярко схилив голову і заснув.

Збудив його водій вже перед самим готелем. За хвилину Ярко опинився на тротуарі, знов під дощем. В руках та при ногах валіза, велосипед, торба та наплечник. Перед ним стояв чотириповерховий будинок блідо-жовтавого забарвлення. Нагадував він старі занечищені готелі, обсаджені пияками, які він бачив у бідних околицях канадійських чи американських міст. Тут лише пияків бракувало. Ярко здригнувся, чи то від мокрого дощу, чи від понурого вигляду приміщення. Долішня частина готелю це є крамниця «СМЕРІЧКА». Віконниці були напівпорожні. Товару мало. На вищих поверхах готелю були вузькі вікна. Де-не-де надтрінуті шиби, а у двох місцях вікна забиті дошками. Хлопець увійшов до готелю нав'ючений, мов осел. Там ще чекав з півгодини в черзі. Ще півгодини сперечався

з якоюсь жінкою за паспорт, який хотіла йому відібрати. Нарешті записався та поволік своє майно на перший поверх. Зайшов у свою кімнату і полегшено зітхнув. Води у лазничці не було. Змонтував свій гірський велосипед. Двадцять чотири передачі, амортизатори спереду та ззаду. Таким апаратом можна було їхати у ліси та гори. У Ванкувері такими роверами їздять кур'єри по цілім місті, розвозячи пакунки, листи та документи. Ганяють вони сходами, тротуарами, вулицями та парками, скорочуючи дорогу. «З огляду на стан доріг, у Львові такий велосипед буде дуже практичний», — міркував собі Ярکو.

Якраз оглядав карту Львова, коли з приємністю відчув тепло сонця на спині. Дощ перестав. Сонце світило крізь вікно. Ярکو скоро перебрався по-спортивному, в шорти та сорочку. Наплечник накинув на одне плече, а велосипед повісив на друге. Вийшов з готелю на вулицю. Ясне сонце освітило мокре місто.

Треба буде перекусити, а найважливіше, треба випити кави, подумав Ярко, і бадьоро перекинувши ногу на ровер, рушив у місто.

Навпроти готелю стояв обеліск, а по нім злітав якийсь зелений, мідяний, ангел. Це пам'ятник Адаму Міцкевичу. Біля пам'ятника стояла споруда, яка колись була фонтаном. Але тепер вона стояла тихо, обхляпана дощем, який парував і обгортав її хмаркою туману.

Їдучи на північ широкою алеєю, проспектом Свободи, по правому боці впав йому у вічі пам'ятник Іванові Підкові. На брилі скелі була стилізована металева голова козака, гармата та кулі. Ярко зупинився біля пам'ятника і прочитав напис. Мимоволі поклав руку на скелю та глянув козакові в очі. Відчув тепер у собі якусь нову енергію, грізну козачу душевну потугу та бадьорість. Забув про голод. Попрямував на схід, зигзагом, до Ринку.

Із усіх боків чотирикутної площі стояли старовинні будинки, а посередині квадратний будинок з високою прямокутною вежею. Це була Ратуша. Із задоволенням глянув Ярко на синьо-жовтий прапор, який майорів на верху. Пригадалися йому ілюстрації в підручниках історії, першого листопада 1918 року і 30-го червня 1941 року. Заплющив очі на хвилинку. В уяві

він бачив натовп людей, чув співи..., а далі вигуки та постріли. Промовляла йому історія визвольних змагів, паморочив гострий запах стрільного диму.

Коли розплющив очі, то зауважив, що справді дразнив йому ніс якийсь сильний запах, лише це була кава, а не дим. Обернувся і лише тоді зауважив, що стоїть за десять кроків від кафе «Під Левом». Ланцюгом та колодкою забезпечив велосипед та ввійшов до приміщення.

Був обідній час. Кафе заповнене. Знайшов останній вільний стіл та сів за нього. Поклав свій наплечник, так, щоб до нього ніхто не підсидав і не примушував до небажаної розмови. Замовив каву і дві солодкі булочки та розсівся оглядати публіку. Грала тихо музика. Ярko ловив слова пісні:

— ...цілий тиждень живу і ходжу між левами, недаремно це місто взивається Львів...

Пісня надавала йому ту саму енергію та ту ж грізну силу, що вперше відчув біля пам'ятника Івану Підкові.

От таку енергію, подумав він, має та молоденька кельнерка, що на протилежному боці кімнати доливає комусь каву. Коротке темне волосся, усміх на вустах та якийсь збиточний блиск в очах. Струнка, атлетична будова, маленькі груди та м'язисті атлетичні ноги у темних панчішках. Серед натовпу кафе її ноги принадливо блистіли в темряві, як маяк-дороговказ серед бурі. Стрепенувся Ярko, коли запримітив на собі її погляд. Він стидливо відвернув від неї зір, але коли повернув погляд в її сторону, дівчини вже не було. Уважно оглянув усіх присутніх, але її не знайшов. Зате побачив новий маяк у морі натовпу.

На протилежному боці сиділа довговолоса блондинка. В Ярka, як у кожного юнака, був гостро розвинутий змисл, котрий, власне, серед такого натовпу без вагання вибирає найкрасивіший зразок жіночої статі і туди спрямовує його увагу. Панна справді була варта уваги. Довге хвилясте ясно-золоте волосся обрамляло гладеньке лице з блакитними очима, рівним носом та повними устами. Довгі вії фліртували з якимсь старшим мужчиною, що сидів напроти неї. Але Яркова увага була спрямована дещо нижче, на високих грудях, які рвалися

крізь трішки затісний та трішки закороткий білий светр. Нижче светра виднілось пасмо оголеного тіла, а червона спідничка, оперезана чорним шкіряним поясом, повисла низько на стегнах. Блондинка та її знайомий встали з-за столу та попрямували до виходу. Ярکو мав коротку нагоду оглянути її довгі ноги та кругленький задочок, який за кожним кроком колихався в тісній спідничці. «Нещастя, — подумав, — обидві панянки зникли». Юнак посумнішав та занурив свій ніс у карту Львова. Шукав напрям на Замарстинів.

Він довго сидів, студіюючи карту, коли почув збоку приємний жіночий голос:

— Ви перший раз у Львові?

У цім голосі хлопець чув якийсь м'який акцент і щиру товариську цікавість. Згорнув свою карту та побачив просто перед очима пупок на загорілому тілі. Нижче пупця була червона спідничка з чорним поясом. А вище — білий светр із розщипленим долішнім гудзиком, а ще вище — високі повні груди, які витискали цей бідний светрик своїми контурами. Ярکو затримав віддих та немов проковтнув язик. Підніс очі ще вище і зустрівся з милим поглядом молодшої панни з ясным золотим волоссям. Довгу хвилину дивився на неї, не видаючи жодного звуку.

— Ні... так... так, я тут з Канади. Я перший раз, — вимовив відповідь, розгубившись.

— Ти сам? — спитала.

— Сам, — відповів, та через хвилину додав: — А де ваш знайомий?

— Це мій дядько... ти що, уже ревнуєш? — кокетливо запитала блондинка. — Я називаюся Дзвінка.

— Я — Ярکو, — відповів він. — Ярослав, — додав, немов на пояснення.

— Увечері приїдь до бару «Вежа», там музика та добре пиво. Дай, покажу тобі на карті. Ось, якраз тут, — сказала Дзвінка та нахилилась над столиком.

Яркові перед очима повисли двоє кругленьких грудей з-над білого светрика. Бачив, де від сонця засмагла шкіра межувала з делікатним блідим тілом на половині груді. А решту тісний

светрик ледве охороняв від його погляду. Прогалина між грудьми імпонувала теплим притулком, і Яркові вдруге заперло віддих. Дзвінка пером зазначила місце у Стрийськiм парку.

— Бачиш тут, Яркуню... трішки нижче.

Здвигнула вона плечима. Груди похитались, немов спілі овочі на дереві.

— Сі ю лейтер, — кокетливо закінчила розмову англійською мовою, також з акцентом.

Обернулась на підборах та, легко похитуючи стегнами, вийшла дверима надвір. Ярко вдихнув повітря, мов потопаючий. Хотів стати і вийти за нею, та скромність не дозволяла йому рушити з-за столу.

ВИСОКИЙ ЗАМОК

Сонце стояло низько над обрієм. Ярکو вийшов з трамваю «трійки» на зупинці «Стрийський парк». Вже було по сьомій годині. Довгі тіні надали містові таємничо-романтичного характеру. Разом з Ярком вийшли кілька пар молодих і попрямували углиб парку. Ярکو рушив за ними. Центральний вхід до парку був крізь делікатну білу колонну браму з п'ятьма входами. Ясно-зелене листя беріз оточувало цегляні стежки парку. За кілька хвилин молода громада зайшла під камінну вежу.

Пройшли крізь брамку в темний, гамірний зал. Блимаюче світло та голосна музика раптово приголомшили Ярка. З гучномовців било по стінах словами пісні Віки:

— ...з маком, з маком, з маком, з маком булка, я люблю булочку з маком...

До ритму музики під блимаючими пурпуровими рефлекторами вигинались силуети танцюючої молоді. Панни підносили руки понад голови і викручували в'юнкими тілами. Здалека це видовище нагадувало йому кобрине гніздо. Від жару та й еротичної напруги Яркові виступив піт на чолі. В горлі пересохло.

— Ярку! — почувся знайомий голос у гаморі натовпу.

Під стіною стояла Дзвінка. Стояла в бордові суконці з одним пасочком на лівому рамені, вирізані навскіс по груді, тісно обгортаючи її стан. Ярکو привітався та сів за столик, де в Дзвінки вже стояв напій. Замовив собі пиво. Дзвінка, не питаючи, потягнула Ярка до танцю. Гучномовці били по стінах словами пісні:

—...хот дог... мериканський пиріжок...

Повертаючи до столика, Дзвінка заговорила англійською мовою. Ярکو з полегшою відповів — так само, англійською. Йому мов камінь впав з грудей. Коли говорив українською, то мусив думати про кожне слово, а англійською йому слова плили як гірський потік. Дзвінка не раз вагалася, шукаючи англійських слів, але Ярко їй миттю помагав. При пиві, «Гетьманській» горілці та голосній музиці забавлялися десь до першої години ночі.

Вертаючись трамваєм, обіймались вони цілу дорогу. Дзвінка притулила уста до Яркових, а він відповів ще тіснішими обіймами. Так заїхали аж на площу Міцкевича. Попращалися. Обіцялися зійтись у «Під Левом» на каву. Ярکو зіскочив з трамваю. Падав дрібний дощ. Стоячи під обеліском, він довго дивився за трамваєм, поки червоні вогники не зникли за рогом та не втих дзвін коліс і шипіння рейок.

Спав турист довго. Прокинувся ледве перед полуднем. Душ був холодний, але відсвіжуючий. Тішився водою, бо не завжди вона у Львові була. Субота. День видався сонячний. Ярکو сів на велосипед та подався до кафе. Дзвінка вже чекала на нього. Публіки було мало, тож можна було розмовляти вільно. Ярکو знав, що треба йому товариша чи помічника для свого таємного завдання. Подумав, чи не може ним бути власне ця молода дівчина? Почав розповідати їй про те, що прабатьки жили колись на Замарстинові.

— Я хочу віднайти їхню хату,— казав, — вона на вулиці Коронській, я вже на карті її собі зазначив.

— В мене теж велосипед, чи як ти там кажеш, ровер, поїдемо разом, — вже українською мовою захоплена відповіла Дзвінка, — а вертаючись, поїдемо собі стежкою на Високий Замок. Звідти видно ціле місто. Там приємно. Може, якраз побачимо захід сонця, — додала.

Таку пропозицію молодій красуні юнак не міг відхилити. Погодився. Дзвінка перша встала та пішла по свій велосипед, а Ярکو подався до каси платити за булки та каву. Оглянув Дзвінку, коли виходила. Коротенькі білі шорти ледве закривали задочок, а білий светр без рукавів був обтягтий коротко, не доходячи до пояса. «Нехай вона провадить, — подумав, — а мені буде приємно за нею їхати». Заплатив касирці та вийшов надвір по свій «гірський».

Їхали вулицею Краківською десь з півкілометра. Далі та сама дорога змінилась на Богдана Хмельницького, а ще далі на Замарстинівську. Так само у Ванкувері один шлях має кілька назв.

— Багато легше прибити інший напис на стовп, ніж збудувати нову дорогу, — зауважив уголос Ярکو.

Дзвінка щиро засміялась.

І справді, та їзда була Яркові дуже приємна. У Дзвінки шорти трішки піднеслись, сідло втиснулося між сіднички, а коли зігнулась вона в розгоні на ровері, то її светрик звисав так, що час від часу видно було одну чи другу грудь. Так зацікавлений був Ярко жіночою анатомією, що й не бачив ні пам'ятників, ні кілька-сотрічних будівель, ні старинних церков. Не бачив і залізничних рейок, і не зчувся, коли завернули вони праворуч.

Незадовго скрутили ще наліво. І лише коли Дзвінка зупинилась біля якоїсь кам'яниці, до Ярка вернулась притомність. Обоє стояли задихані та облиті потом. За його плечима були якісь городчики. Пахло цибулею, кропом, кмінком і всякою городиною. Бженіли бджоли. Метелики літали від квітки до квітки. Видно, що тут, у цім місці, люди, що не мають в себе місця на власний город, винаймають клаптик землі, щоби там посадити городину.

А перед ними стояла велика двоповерхова кам'яниця. Виглядала немов якась твердиня між низькими хатинами. Адреса правильна — це справді був дім прабатьків та й прапрабатьків родини Петрів. Будинок не імponував якоюсь красою архітектури, проте був міцно збудований. Виглядав як брила скелі. Оповідав батько, що під час війни у всіх сусідніх хатах були повибивані вікна під час бомбардування залізниці, а вікна в хаті родини Петрів навіть не трісли. І знову відчув Ярко в собі той приплив енергії, бадьорости та духової сили, як відчув тоді при пам'ятнику Івану Підкові. Але рівночасно він відчув якийсь незрозумілий йому неспокій. Щось тут було негаразд. Немов якась порожнеча болюче скрутила йому шлунок, і мурашки побігли вздовж спини.

— Тут сьогодні дві-три родини живуть, а не так, як колись, лише одна, — з легким докором сказала Дзвінка.

Відповіді в нього не було. Слів Дзвінки він не чув.

— Якщо ти голодний, Ярчику, то візьми бутерброд, сендвіч, — змінила вона тему, відчуваючи, що Ярко не хотів якраз тепер входити у зайві розмови.

На велосипеді у Дзвінки позаду сідла висіла торбинка з двома защіпленими кишеньками. Відкрила вона одну та

подала звідтам Яркові канапку з житнього хліба та з краківською ковбасою. Ярکو мовчки подав панні пляшку води, яку мав причіплену на велосипеді. Думками він був далеко-далеко, більше як півстоліття назад. Непритомно жував хліб.

Оглядав дім зі всіх боків. Відчував, що тут щось було йому рідне.

— Ну, їдьмо вже на Високий Замок... — перервала тишу Дзвінка. — Вже смеркає.

А щоб принадити молодого кавалера до дальшої подорожі, вона кокетливо піднесла рамена, та руками підняла із-за шиї своє спітніле волосся, тим самим натягаючи собі втомлені м'язи. Цей рух дав Яркові змогу бачити крізь раменний отвір светрика делікатне біле тіло грудей. Пупок Дзвінки звузився між двома пасмами м'язів, а шорти ще нижче зісунулись по її стегнах.

— Їдемо... ти веді — з відновленим зацікавленням відповів юнак.

Гора «Високий Замок» була їм справді по дорозі. Їдучи туди, вони її обминули. Але вертаючись тепер, вони об'їхали гору протилежним, себто східним, боком, а далі поїхали стежками на самий її верх. Заїхавши в темну вечірню зелень парку, втомлені та щасливі, полягали на траву за кущами. Дивилися на колорит заходу сонця. Дзвінка положила голову на Ярковий наплечник. Крадькома оглянула усі його кишеньки та защіпки.

— В тебе, я бачу, є тверда валюта, — сказала невинним голосом, заглядаючи в кишеньку наплечника. — Це сьогодні нелегально, пильнуйся!

— Не журись, — відповів, — я лише пару доларів так на дорогу собі взяв, а решта в мене надійно захована.

Лежачи на спині, Дзвінка піднеслася на ліктях, щоб не бруднити волосся травою. Далі піднесла одне коліно, зігнувши ногу так, що п'ятою притиснула собі до сидниці. Ярکو глянув на загорілі стегна та на скочені біленькі шорти. Підголена до купелевого строю, подумав собі з приємністю. Дзвінка скромно стиснула стегна, охороняючи себе від Яркового погляду, і мило всміхнулася. Ярکو, не витримуючи, притиснув свої уста до уст красуні палким поцілунком. Її уста відкрились у відповідь.

Дзвінка обернулась і обійняла його. Стиснула його ліве стегно своїми і перекотила його під себе. Сміючись з його збентеження цим маневром, прошептала йому:

— Почекай... не вставай, а я зараз вернусь.

Дзвінка пішла до свого велосипеда. Обернувшись, всунула руку в торбинку. Ярکو лежав на спині та оглядав різнобарвні хмарки львівського вечора.

— Знаєш, Дзвінко, мені потрібна твоя допомога. Я маю дивне, але дуже цікаве завдання, — почав він. — Батько казав мені, що, власне, в тім домі, який ми якраз відвідали, є якийсь скарб. Прабатьки сховали там щось, ще під час війни, коли покидали Україну. Не знаю точно, що то може бути, але як би не було, мушу якось таємно видобути цей скарб.

Дзвінка замкнула торбинку і відповіла:

— Напевно допоможу тобі, та напевно! Разом ми дело зделаєм. Вот, можемо розробити план уже тепер. Але наперед скажи... точно де той скарб схований? І що нам треба буде, щоб його видобути? Ти не виглядаєш на досвідченого шукача скарбів.

Лягла побіч та притулилася до юнака. Взяла вона його за руку та делікатно всунула її під светрик.

Але в ту ж мить за ними, з-поза дерев, почулися голоси.

— Холера, — вирвалось у неї, — це міліція! Шукають нас. Втікаймо! Проклятий вуйко... Аби їх шляк трафив!

Скочила перша на велосипед, а Ярکو за нею на свій.

— Втікаймо туди! На захід, — швидко зорієнтувався Ярکو. — До сонця нас не бачитимуть, бо сонце низько, то разитиме очі та кидатиме довгі тіні!

Погнали велосипедами стежкою вниз. Мчали поміж дерева та кущі немов навіжені. Як майже усі молоді хлопці в світі, Ярکو не раз вже втікав від поліції, тому навіть не думав, чому їм треба було втікати. У юнаків це захисна реакція. За хвилину вже були вони на Смерековій вулиці, поза парком. Аж тоді він міг тверезо подумати, з якої причини їм треба було втікати. Причини не знав.

— А я не думав, що там було заборонено йти, — задихано сказав. — Я думав, що це звичайний парк, тобто громадський.

— Але якраз не там, де ми були, — відповіла Дзвінка. — Там вежа... там телевежа, тому туди не пускають. Розумієш, ми могли бути терористи чи щось подібне... А я завела тебе навмисно, бо туди ніхто не ходить, там багато кущів, дерев... затишно. Ми були б там самі. А диви, як сталося.

Ярко чув в її голосі якийсь акцент, та розгадати не міг. Розпитувати точніше не хотів, якось було б це нечемно. Зате пригоду на Високім Замку він ніяк не розумів. Не бачив там написів. Не було там жодних загород чи колючих дротів. Справді, чому їм треба було від міліції втікати? Байка про терористів його не дуже задовольняла. Вони ж були далеко від телевізійної вежі. Багато ще не знав він про цей край.

По такій втечі романтичний настрій в нього цілком зіпсувся. Мовчки поїхали роверами додому. Попращався з Дзвінкою ще на Краківській. Обіцяв зустріти завтра, в неділю, у «Під Левом», там, де й сьогодні. До готелю Ярко вже їхав сам.

Раненько, удосвіта, Ярکا збудив зі сну дзвінок телефону.

— Шляк би трафив, що за... — вирвалася йому львівським діалектом українська мова.

Підняв слухавку. Глянув на годинник. Була шоста година ранку. Це Дзвінка будила свого заспаного приятеля.

— Слухай, Ярчику, чи знаєш, що за день сьогодні? — спитала.

— Неділя, то й що з того? — роздратовано відповів.

— А ти знаєш, що в неділю люди йдуть до церкви, — сказала.

— Не мав зеленого поняття. Добре, що ти мене в шостій ранку збудила і проінформувала. Інакше я б далі собі спав і без такого глибокого знання, — саркастично відповів.

Українська мова плила з його уст вже більш природно, немов він вже жив тут роками.

— Ти смішний, Ярчику... слухай, справа така: як пощастить нам, то ті люди, що живуть на Коронській, якраз і підуть раненько на Службу Божу. Дім буде порожній. Ми ввійдемо і порозглядаємо там усе. Подивимосся, де твій скарб захований.

Скоріше одягайся. Я буду в тебе за півгодини. Махнемо туди, щоб побачити, чи господарі виходять до церкви. Ой, Ярку, ти сам чогось нічого не думаєш, — пояснювала Дзвінка.

— Дякую, що ти цілу ніч за нас обох думала, але скажи мені, як двері будуть замкнені на ключ, то як ми ввійдем? Що, може, святий дух нас впустить? — скептично запитав Ярکو.

— Не журись. Є у мене такий знайомий, що двері без ключа відкриває. Він позичить мені приладдя. І то гарне, німецьке, прицевійне. Не бійся, я з дверима дам собі раду. А ти спішися, та не думай забагато. Ти правий, думання, це моя робота. А тепер вбирай собі штани, бо ти, напевно, при телефоні в гацях стоїш, — глумливо відповіла Дзвінка.

— За півгодини, не довше, па-па.

— Па, — роздратовано відповів Ярکو. Він не любив, коли жінка ним командує.

Води у лазничці не було.

За сорок хвилин вже були на Краківській і мчали велосипедами порожніми дорогами міста. Вчорашній вигляд Дзвінки цілком змінився. Сьогодні був в неї практично-робочий стиль. Мала зручні джинси, чорний, вільний светр з рукавами, малий чорний наплечник і чорний кашкет. Золоте волосся запхала під кашкет, так, що тяжко розпізнати було жінка то чи мужчина. Без вчорашніх розваг на велосипедному сидлі Ярکو цей раз мав нагоду добре простудіювати деталі дороги на Замарстинів. По лівому боці Замарстинівської вулиці рівно з Високим Замком є вулиця Детька. Сама назва вулиці чомусь смішила юнака. Дідько — Детько. Він знав, що Детько був останній воєвода та князь Галицько-Волинської держави. По нім Львів опинився під владою чужинців аж до 1918-го року. «Все ж таки смішна назва», — подумав собі.

Далі, по лівім боці, вулиця «Під Дубом», а направо Татарська! Зараз за Татарською залізничні рейки, а за ними околиця якась доволі індустріальна, забруднена, занедбана. Так Ярکو вивчав маршрут. Планував здобувати скарб уночі, і то без жіночої допомоги.

Заїхали на Коронську якраз, коли одна із сімей, що там жили,

батько, мати та синочок, виходили з кам'яниці. Ярکو й Дзвінка поставили велосипеди подалі від їхньої мети, але ланцюгом їх не забезпечували. За хвилину друга родина, батько, мати та двоє дівчаток, також вийшла з кам'яниці та й собі попрямувала в сторону Замарстинівської вулиці. Далі було тихо. Не було як довідатись, чи жили там третя чи, може, навіть четверта родини.

— Треба буде переглянути сміття, — порадив Ярکو Дзвінці. — Там знайдеться пошта і бозна ще що, і по тім можна буде пізнати, скільки там сімей живе.

Але Дзвінка, мов кіт, вже плигнула була до дверей. Поки Ярко наздогнав її, двері вже були відчинені.

Попрямували вони сходами вниз. У короткому коридорі було двоє дверей. Пригадав собі Ярко, з котрої сторони, на даху, він бачив комин.

— Наліво, — сказав пошепки.

І ті двері теж треба було відкривати Дзвінчиним приладдям. Увійшли в темний, запорошений льох. В кутку стояла стара, велика, цегляна піч. Перед нею лежала чимала кам'яна плита. «Печі ніяк не зрушимо, — подумав юнак, — треба буде цю кам'яну плиту підважувати». Ярко клякнув та пальцем обвів контури плити. Плита не була забетонована, але зате була така товста, що ніяк не було можливо одному її рушити.

— Значить, скарб під плитою, так? — спитала Дзвінка.

— Або під плитою, або під печею, — відповів. — Але так чи так — треба буде якраз туди з-під тої плити добиратись. Як треба буде, то викопаем діру звідси під піч.

Ярко схилився та почав порпати по боках каменя.

Дзвінка подала йому ніж.

Ніж був неабиякий. Ярко його оглянув, довгий, на 15 чи 20 сантиметрів, без жодних відзнак, лише з серійними цифрами. Це був церемоніальний багнет ще з советських часів. Хлопець почав порпати ножем, а Дзвінка лише дивилась. Встромив ціле вістря в шпарку, та споду плити не дістав. Дзвінка світила ліхтарем, бо вікон не було, а двері були замкнені. Слабенька лампочка, що висіла зі стелі на дроті, кидала по льоху більше тіні, ніж світла.

— Подивись тут, Ярку, — порадила.

І справді, по самій середині камінної плити була якась сіра плямка. Ярکو почав її довбати. Тонка шкаралупка гіпсу відлупилась та в камені з'явилася дірка, величиною на палець. Стомлений та забруджений, Ярко підвівся, ступив крок назад та сперся об стіну. Взяв від Дзвінки ліхтар та почав точніше оглядати цілий льох.

— Я піду на гору, надвір на хвилинку, Ярку. Подивлюся, чи хто не йде, — сказала Дзвінка.

Ярко стрепенувся, він забув про факт, що він у чужій хаті і забувся, як довго він тут порпався. Без звуку Дзвінка ступила за двері та подалась сходами вгору. Ярко далі оглядав льох. На підлозі грудки вугілля та порубані дрова. В кутку лежала коробка сірників, покрита порохом. Над головою невикінчена стеля, голі крокви. Хлопець зауважив що високо над ним, рівно з кроквами, закінчилась цегляна внутрішня стіна. П'ятдесятилітній порох укривав верх цієї стіни. Ярко став на пальці, та не міг досягнути верху муру. Він лишив ліхтар на землі і взяв ніж у зуби. Підскочивши, руками зловив за крокву. Повис на лівій руці, а правою, тримаючи ніж, шпортав верх стіни. Сам не знав, за чим шукає. Скочив так вдруге та втретє, щоби цілу стінку обшукати. І таки щось знайшов! Щось тяжке металеве впало дзенькотом на підлогу. В той сам час він почув, як Дзвінка побігла вниз сходами. Ярко вмить підніс те, що впало, і заховав у кишеню.

— Що це впало? — задихано спитала Дзвінка.

— Нічо, лише ніж, — пояснив.

— Ну, скінчив ти тут? — докірливо спитала.

— Ще хвилинку та підем, — відповів.

Дзвінка пішла вдруге сходами вгору, сторожити при вході. Ярко уважно оглянув знахідку. Це був великий залізний перстень зі шрубою. Він втиснув шрубу в дірку у плиті та покрутив. Підходило! Це була ручка для піднесення плити. Викрутив перстень та крадькома запхав собі в кишеню. Почув за собою тихий крок Дзвінки. «Холера, — подумав. — Вона чомусь усім забагато цікавиться». Навіть не обертаючись до неї, він почав виправдовуватись:

— Я тобі пока...— почав, та не докінчив.

«Бах!», — пролунав постріл. «Бах!», — другий.

Мимовільно Ярکو впав на землю.

«Я живий, — подумав, — нічо не болить». Обернувся та глянув на Дзвінку. Вона стояла як вкопана, бліда. Почулись голоси знадвору.

— Я лишила двері трішки відкриті, — опшепки пояснювала. — Це щось діється надворі, на вулиці!

Тихенько обидвоє вийшли сходами вгору та глянули крізь шпарку дверей. Міліція арештувала якихось двох мужчин. Безцеремонно запхали їх в поліційне авто та поїхали. На вулиці лишилося друге авто, правдоподібно — власність арештованих. Дзвінка вийшла з кам'яниці та махнула рукою Яркові, щоби йшов за нею. Ярکو замкнув двері і пішов. Дзвінка вже стояла біля блідо-блакитної «Лади». Зігнулась та із землі піднесла якусь знахідку.

— О, яке у мене щастя! Аво, ключі до «Лади» лежать на тротуарі.

— Ходім, поїдемо машиною! — шепнула. — Машина тепер наша! Подумай собі, Ярку, хто подасть на міліцію, що машину йому вкрали? Та ж власники арештовані! Спішись, велосипеди запхаємо в багажник, місця буде досить.

Ярکو із певним застереженням погодився. Запхав ровери в багажник. У багажнику лежали якісь заболочені лопати та брудне ганчір'я. Колеса роверів мусили стирчати назовні поза відкритий багажник. Дзвінка сіла за кермо. Вернулися вони автом на площу Міцкевича. Дзвінка випустила Ярка з його гірським велосипедом перед готелем.

— Приїду до тебе на шосту. А ти за той час вимийся, бо виглядаєш як сам дідько! — сказала і поїхала.

СВЯТИЙ ЮР

Була десята ранку. Ярکو викупався у ванні в холодній воді. Принаймні вона була. Хлопець мусив навчитись наповняти ванну тоді, коли є вода, щоби мати на всякий випадок. У Львові часто нема води, і з тим фактом треба було людям якось жити. Перебрався, а брудний одяг кинув у ванну мочитися.

По місті залунали церковні дзвони. Аж тоді Ярکو нагадав собі, що це сьогодні справді неділя! В голові цілий ранок роїлись різні думки. Подумав, що, може, коли посидить в церкві, то матиме нагоду передумати усі ті свої пригоди та зможе створити якийсь план дій. Заховав перстень у глибоку кишеню штанів та вийшов надвір. Сів на велосипед та помчав вулицею Гнатюка, а далі вулицею Листопадового Чину просто до церкви Святого Юра.

Прикріпив велосипед ланцюгом до паркану збоку площі перед церквою і ввійшов усередину. Служба Божа вже давно почалась. Народу було справді багато, не так, як у Ванкувері. Віруючі стояли плече в плече від стіни до стіни. Ярکو став собі збоку та оглядав ікони на стінах. Службу відправляв якийсь старший священик з білим волоссям і такими ж білими, кудлатими бровами. У своїй задумі Ярکو не зважав на Службу Божу. Чув її немов у сні. Думав про усе приладдя, що йому буде потрібне для видобуття скарбу.

Принаймні лопати не треба буде шукати. Пригадалась недавня щаслива крадіжка «Лади». У багажнику авто були аж дві лопати, покриті жовтавим болотом. Але далі йому треба буде лебідки зі шнуром, товстим принаймні на півтора сантиметра, а довгим на яких п'ятнадцять метрів. Таким приладдям навіть він один міг би піднести плиту. Але як самому винести скарб сходами? Ну і все ж таки, такого пакунку, яким він його уявляв, не зможе ровером ніде везти. Знадобиться авто чи, як тут називають, машина. У Дзвінки є «Лада». Без авто не обійдеться. Але думка про Дзвінчину поміч його непокоїла. Ліпше йому без неї.

Подумав і про тих двох, котрих міліція арештувала. Щось тут було незрозуміле. Як би це мали бути якісь більші злочини, то

що вони робили в такій невидатній околиці? Хіба ішли цибулю красти! А чому в них лопати? Звук пострілів ще й далі лунав хлопцеві у вухах.

Ярко так в задумі стояв під стіною церкви, коли Служба Божа закінчилась і вірні повиходили надвір. Він вийшов останнім. Став на широких сходах і оглядав площу Святого Юра, готель «Арена» та Львівський університет імени Івана Франка, котрий ховався за деревами парку. Хлопець вперше побачив красу цілого міста. Парки, алеї, старинна архітектура, брукові вулиці та старі пам'ятники. Ярко розгнівався на батька за таке дурне завдання. Псувало це йому настрої. Він хотів би вдихнути красу цього Левиного міста, але на те не було часу.

В ту хвилину якась товариська рука доторкнулась його плечей. Ярко обернувся і побачив молодого священика. Чорне волосся та чорна коротка борода на молодім обличчі, струнка постава — це була фізіономія атлета, а не чернця.

— Перший раз у Львові? — запитався отець.

— Так, отче, я з Канади, — відповів Ярко.

— В тебе якась журба, сину? — запитав отець. — Як треба буде тобі поради чи допомоги, прийди до мене. Називаюся Онуфрій..., отець Онуфрій. Тут число телефону. Потелефонуй, коли треба, — додав та втиснув Яркові візитівку в руку. На ній був хрест та число телефону.

— Мене звати Ярославом. Дякую, отче, можливо, вашу допомогу колись таки буду потребувати, — відповів Ярко.

Хлопець відійшов, сів на свій велосипед та поїхав. Не звернувши він тепер до готелю. Не було потреби. Їхав навмання. Хотів оглянути місто. Поки видно було Ратушу, то згубитися не міг. Їхав попри пам'ятник Івану Франкові, попри театр, також імени Івана Франка. Потім вузькими бруковими вулицями та широкими алеями. Обідав у ресторані «Львів» на вулиці 700-річчя Львова. Вернувся до свого готелю, наповнений свіжою енергією.

В лазничці, на чудо, була вода, і то тепла. Роздягнувся до самих боксерків та почав прати одяг і білизну.

СПОКУСА І СМЕРТЬ

Ярко купався у ванні. Це перший раз від його приїзду в лазничці була тепла вода. Таку нагоду не можна було пропустити. Ярко з насолодою використовував цей небуденний подарунок. На шнурку над головою висіла чиста, мокра білизна, штани, шорти та сорочки. Сам він ніжився у водянім теплі. У такому відпочинковому стані застав його стукіт у двері. Чув Дзвінчин голос із-за них.

— Ти там, Ярку? Відчиняй. Впусти мене.

Ярко не відповів, але зірвався на ноги та почав наскоро витиратись. Дзвінчин голос повторився вдруге і втретє. Ярко далі ігнорував цю просьбу. Шукав по лазничці сухого вбрання, але не було. Усе було мокре, свіжовипране. Вдягнув мокрі білі підштанці, так звані боксерки. Відкрив двері лазнички та здивувався, коли побачив там Дзвінку, яка сама увійшла в його кімнату. Стояла вона обернена спиною і зігнена, ніби шукала щось на підлозі коло ліжка. На ліжку лежав його залізний перстень зі шрубою.

— Що ти? — вирвалось йому.

Дзвінка аж скочила з несподіванки,

— Та...та я не знала, що ти тут! Ай ти злякав мене! Я ...я відкрила сама собі двері. Думала, що почекаю на тебе... Але ти мокрий, товарише!

Дзвінка оглянула хлопця спокусливим оком.

Її погляд спливав по його мокрім тілі, як краплини води. Від покуйовдженого темного волосся по вогкім лиці, по відкритих із несподіванки устах, далі по м'язистих грудях, по темнім пасмі волосся, що розділяло м'язи черева та зникало в мокрих прилиплих боксерках, а далі аж до міцних ніг, — її очі насичувались його мужністю. Поки Ярко стояв, немов вкопаний, Дзвінка підійшла та припала до нього поцілунком. Обняла хлопця, ціпко притиснувшись усім тілом. Так тримала його в обіймах довго-довго. Відтак ступила крок назад і розстебнула гудзичок на платті, один, другий, третій. Біле полотно прилипло мокрим, прозорим серпанком до її тіла. Вона далі розстібала гудзик за гудзиком, від грудей аж до колін.

Суконочка немов розкололась. Під нею були лише маленькі білі трусики. Дзвінка відступила назад та присіла на ліжку, обернувшись спиною до Ярка. З-під золотого волосся суконка зісунулась по її в'юнкім тілі на ліжку. Спритним рухом вона на стегнах зачіпила пальцями свої трусики і, згинаючись уперед, зісунула їх нижче колін. Ярکو дивився, як її руки простягнулись так аж до підлоги біля ліжка.

Відтак випрямилась, обернувшись до нього. В її правиці був малий пістолет.

В той самий час двері до номера відкрилися і в кімнату ввірвався чоловік в міліційнім однострої. Двома руками тримав перед собою пістолет.

— Стій!— пролунало.

«Бабах!» — у відповідь.

Мов у сповільненому фільмі, Ярکو бачив, як Дзвінка без зайвого зворушення націлила пістолет на чужого, і як з обох цівок одночасно вирвався блиск огню. Грім пострілів оглушив Ярка. Бачив, що той, що в однострої міліції, далі стояв зі зброєю, піднесеною вгору. Бачив теж, як рука дівчини безвладно опустилася донизу. Чув, як її пістолет глухо впав на килим. Вона зісунулась на підлогу так, що лише голова лежала, сперта на ліжку. Широко відкриті очі дивились незрячо на стелю. Ноги були незграбно розкинуті.

Яркові уста відкрились, та жодного звуку він не міг випустити. Чоловік в однострої сховав зброю в кобуру, а відтак виструнчився та глянув на Ярка.

— Ти щасливий, сину... вона думала тебе убити... Ми за нею стежимо вже довший час... Її доконану роботу нам вже три рази довелося зносити зі Замкової гори. То її улюблене місце вбивства. Ти був би четвертий. Дивуюсь, чому вона тебе не вбила там ще вчора увечері. Ми були б спізнали... Вона злодійка і вбивця. Це сволоч!.. КГБ,— урівноважено пояснював міліціант.

Ярکو почав трястися. Зробилось йому страшно і холодно. І вогкі підштанці, і мокре волосся морозили його немов узимку.

— Та КГБ вже не існує!— з відчайдушною відвагою відповів Ярکو.

— Неправда, сину, білоруське КГБ існує й далі, і то без зміни назви. Служать вони Москві, як і колись. А московські та українські кагебісти також далі існують, лише під іншими назвами. Чи в міліції, чи у війську, чи при Службі безпеки, чи при мафії одній чи другій вони далі залишаються на призначенім місці, і далі служать Єдиній і Неділимій. Навіть під синьо-жовтим прапором, і то з тризубом на кашкеті замаскована та кацапська сволоч. Ти не повірив би. Ну, наприклад, та небіжчиця. Це старшина білоруського КГБ, вислужниця Москви. Щоби прожити, вона собі промишляє звичайним злодійством, а також вбивством на замовлення. У тебе вона, напевно, занюхала тверду валюту. Напевно, маєш десь американські долари, так? — далі врівноваженим голосом пояснював міліціант.

— Але скажіть мені, яким чудом ваша львівська міліція натрапила на слід такої, як вона? — надалі трясучись, але вже відважившись на іронію, запитався Ярکو.

Він вже від ранку відчував, що Дзвінка не була таким собі цілковито невинним ангелям, але йому ніколи й не снилося, що від неї могла чекати його смертельна загроза. Стрілянина приголомшила хлопця. Високо у стіні за міліціантом він бачив свіжовилуплену дірку. Куля з Дзвінчиного пістолета, видно, свиснула міліціантові попри ліве ухо і увіп'ялась глибоко в стіну.

— Львівська міліція нічого про неї не знала, не знає... і далі не знатиме... Не дивись ти на мій однострій. Я не стою тут як член міліції, хоч і міліціантом я є, але...ну... як то тобі пояснити?.. Ну, не знаю, чи ти таки справді свій, чи ти такий тупий канадієць, як і інші, — вагаючись, відповів міліціант.

— Я вже добре розумію... ти член підпільної організації. Не бійся, триматиму язик за парканом. Мене звати Ярослав... Ярکو, — ще далі трясучись, немов у лихоманці, відповів Ярکو. Підійшов до незнайомого та подав йому тремтячу руку.

Підійшовши, він зблизька поглянув на труп спокусниці. Кров текла темним струмком з-поміж білих грудей. Струмок зупинявся на рівні пупця, де вже стояла позема багряна смуга крові. Далі темний струм стікав униз і заливав Дзвінчин золотоволосий пушок липким плином.

Корч скрутив Яркові шлунок. Usta відкрилися, але з горла рвонувся лише хрипкий звук. Зігнувшись, побіг він до лазнички. Впав на коліна, та, безперервно трясучись, обняв руками білу мушлю туалету.

— А я Влодко, — з холоднокровною рівновагою представився молодий чоловік.

— Сиди там собі... сиди, а ми за той час зробимо тут порядок... Так, я справді в організації. Таких тут треба. Українцям на Україні тепер більше небезпечно, ніж перед дев'яносто першим. Секретаря Руху, Бойчишина, пірвали і дотепер нема сліду. А з Ігорем Білозіром що трапилось? Ще іншим трапляються автомобільні аварії, а когось бомби розривають. Щасливі ті, котрих лише б'ють. Але ні міліція, ні Служба безпеки, ані наш «Беркут» на такі речі навіть не дивляться. Аби їх усіх нагла кров залляла, Україна їм платить..., а вони Москві служать...

Ярко довго колінкував у лазничці. Коли нарешті вийшов, то в його кімнаті було вже чисто. Не лишилось жодного знаку від вбивства. Лише високо на стіні було видно маленьку дірку в штукатурці. Влодко сидів за столиком та докурював якусь страшно смердючу папіросу. Він подав таку ж і Яркові, але той відмовився. Ярко подивився до своєї валізи та витягнув пачку канадських папіросів «Крейвен А».

— На, Влодку, закури собі ці людські папіроси. Вони теж нездорові, та принаймні так не смердять, — сказав. — Я сам не курю, це я лише привіз їх сюди так, на всяку потребу, ну, просто на хабарі... Але тобі..., тобі це дарунок.

Влодко розсміявся, запалив канадійський та подав другий Яркові. Ярко вагався, але врешті прийняв. Зрозумів, що в цій країні мало людей доживає до такого віку, що б їм треба було журитись раком легенів. Закурив. Перестали дрижати в нього руки. Дивився на Влодка, а Влодко на нього. Мовчанку перервав Влодко:

— А що ти робив сьогодні вранці там на Коронській? Ми там бачили твій велосипед... Зловили ми там двох кагебістів, з тої ж пачки, як і твоя Дзвінка. Вона видно була там з тобою. Її ровер був там, де твій. Арештували ми тих двох госців за

нелегальну зброю. А мали її в себе доволі, як на війну... Я думаю, що вони для тебе готували таку несподіванку... Вернулись ми по їхню машину через півгодини, але машина зникла, і ваші ровери теж... Ну нічого., але пораджу тобі одно. Як матимеш далі якийсь клопіт чи треба буде тобі трішки певнішого товариства, то піди до кафе «Під Левом» і замов собі там дві кави, розумієш, дві нараз... А тепер я вже йду. Роботи багато... Бережись, козаче.

Ярко мовчки попрощався. Лишився сам у квартирі. Глянув на дірку в стіні. Глянув на своє ліжко. На ліжку лежав Дзінчин пістолет. Ярко розпізнав зброю, це був 5.45-міліметровий ПСМ. Легкий та зручний, це була ідеальна кишенькова зброя. Не мала вона стільки сили як, скажімо, Влодків «Форт», зате легше було в кишеню сховати. А біля Дзвінчиної зброї на ліжку лежали ключі до «Лади». Це Влодко навмисно лишив йому такі дарунки.

Ярка знову схопили дріжжі. Руки, щока, зуби і ціле тіло дрижали мов у лихоманці. Лише тепер зауважив, і що він і ще далі стоїть у мокрих боксерках. Скинув їх та голий ліг під коц на ліжко. Якийсь час клацав зубами, але нарешті таки й заснув.

КСЕНЯ

Раннє сонце світило крізь вікно. Ярko розплющив очі. Довго ще так лежав у ліжку. Зрозумів він дуже добре, що його туристична поїздка задля пригод, — вже не жарт і не забава. Один труп уже лежав. Як би не Влодко, це легко міг би бути й він.

Тепер у нього був пістолет. У нього теж були ключі до вкраденого авто, хоч де те авто, ще не знав. Треба буде йому переїхатись по околиці велосипедом та за ним пошукати. Взяв у руку пістолет. Оглянув його. Перевінив забезпечення, висунув магазин. Шість набоїв лишилося в магазині, плюс один, а один набій вистріляний, разом вісім. Усе в порядку. Вложив магазин. Почувався тепер цілковито самотний. Нагадалися йому слова Влодка. Постановив собі, що поїздить ровером околицею, знайде «Ладу», а потім таки й зайде собі до кафе.

Була вже десята година, коли ввійшов до кафе «Під Левом». На пальці він задоволено крутив ключами до «Лади». Авто швидко віднайшов. Ранні клієнти кафе вже покинули запашний притулок аматорів кави, а до обіду було ще далеко. Кафе було порожнє. За лядою в кафе стояв якийсь мужчина. Це був або кухар, або власник, Ярko замовив дві кави. Сів собі за столик та чекав. За хвилинку вийшла з кухні молоденька кельнерка. Ярko її зразу упізнав. Це була та панна, котру бачив першого дня. Та сама, що зникла, коли спустив з неї очі. Цього разу він вже не спускав з неї очей. Молодеча стидливість зникла в нього за ці останні дні. Цю стидливість замінила цинічна відвага дорослого мужчины. Панна спустила очі на тацю з кавою.

— Чи треба тобі товариства до кави? Хіба дві нараз будеш сам пити?— усміхнено запитала струнка брюнетка.

— Прошу, сідайте. Це якраз я для вас і замовив,— увічливо збрехав Ярko. — А товариства мені й справді треба. Я тут сам, я приїхав з Канади, з Ванкуверу.

— Я знаю про тебе, Ярku. Усе добре знаю. Мені Влодко оповів, — відповіла.

А тепер це вже був Ярko, що мусив стидливо спустити очі

на землю. Сором огорнув юнака. Що Влодко розповів їй? Чи знає вона про Дзвінку? Чи знає про те, що сталося вчора? Чи сказати? Чи промовчати?

— Ти що так зажурився? Соромишся того, що тобі Звенислава Микитівна Полікарпова голову закрутила. Ти не перший... ти лише останній. Двох таких туристів, як і ти, прикінчила вона на Високім Замку. Знайшли їх цілковито голих, тричі прострілених... Слідчі кажуть, що перший постріл все був знизу, крізь долішне черево, вгору до серця, а решта пострілів були в голову, одного під бороду, а другого в око. Зброя у неї малокаліберна, п'ять пункт сорок п'ять міліметрів, якщо не помиляюсь... Небіжчиків вона обкрадала там на місці, а далі брала ключі та й ще вичищувала усе, що було вартісне в них у готелі... Не знаю лише, яким чудом ти сам не згубив штанів там на горі... Не соромся, можеш мені усе сказати. Називаюся Ксеня, а Влодко... це мій старший брат,— продовжала розмову кельнерка.

— Пригадую, що Дзвінці щось таке сказав, що, видно, змінило в неї план, — відповів Ярکو.

— Що ти міг їй сказати? Що би то не було, але це врятувало тобі життя... якщо не честь,— мовила.

— У мене і життя, і честь лишилися у цілості. А що таке я там сказав, то колись, може, й тобі розкажу,— оборонявся юнак.

Він взяв її руку в свої долоні. Ксеня наблизилась і поцілувала його в чоло.

— Влодко мені сказав, що Дзвінка трьох закатрупила на Замковій горі. Ти розповіла лише про двох. Хто був третій?— спитався Ярکو.

— Третій, це вже була політична справа. Точніше... він, власне, був перший. Це був журналіст, репортер. Патріот. Писав таке, що Москві не дуже подобалося. Насамперед його побили якісь батяри. Але не наші, а якісь закордонні. Той журналіст і далі не переставав писати правду. Кажуть, що натрапив на слід убивства секретаря Руху в Києві. Кажуть, знайшов його портфель, десь тут, у Львові! Він дав знати про цю знахідку в міліцію. А на другий день Влодко знайшов його труп на Замковій горі. Виходить, що стріляла Дзвінка ззаду, сім разів у плечі. Але

на тім історія твоєї спокусниці не закінчується. Правдоподібно, була в неї і четверта жертва. Влодко оповідав, що ніби шість чи сім років тому Дзвінка була в Торонто, в Канаді. Там, саме у той час було убито одного українця, вночі, у власній крамниці...— пояснювала далі Ксеня.

По таких неприємнім оповіданні запанувала довга мовчанка. Попивали каву. Дивились одне на одного. На лиці Ксені була не лише ніжність молодой дівчини, але також якась тверда грізність. Ця прикмета питома у львівської молоді, зауважив хлопець. Немов скеля під плесом води. Ярko знову відчув цю бадьору силу і енергію в собі, що вперше відчув під пам'ятником Івану Підкові. Відчув і в собі цю скелю. Ворогів загриз би зубами. Вдивлявся на дівчину сміливо. Волосся у неї було кольору темного каштана. Зачіска коротенька з розділом на боці. Очі чорні, брови тонкі, делікатні, носик зграбний, трішки кирпатий. Уста повні, вогкі, широко усміхнені, принадливо відкриті, а за ними рядок біленьких, як перли, зубів. Одягнена у скромний біло-чорний мундир. На білій блюзці високий скромний ковнірець, чорна коротка краватка та короткі рукави. Спідничка чорна, коротка, з нашитим білим фартушком. На довгих струнких ногах темні панчішки, які шовковим блиском окреслювали їх атлетичні контури. Недаремно він на неї тоді так був задивився. Бачив, що очі Ксені водили по його обличчі та ніжно вдивлялись йому в очі. Від її погляду заперло віддих. Щось тиснуло в грудях.

— Запрошую тебе до нас, до мами, на вечерю. Я закінчую роботу о шостій, підемо разом. Але скажи мені... чи це правда, що при вчорашнім інциденті ти стояв голий, лише в самих мокрих трусах? — сказала Ксеня і розсміялася щирим дівочим сміхом.

Ярко почервонів і сам розсміявся. Перший раз відколи вилетів з Торонто в Канаді, він відчув спокій, задоволення та безпеку. Розмовляли та жартували так майже годину. Прощаючись, Ксеня взяла Ярka руками за голову і, ніжно відкривши вогкі уста, поцілувала його в сам кінчик носа. Мокра слинка лоскотала, але обтирати ніс Ярko не хотів. Ксеня зникла на кухні. Ярko розрахувався і вийшов на сонячне львівське полудне.

З новим почуттям радості юнак прогулявся по цілім Львові. Об'їхав велосипедом Стрийський парк, Личаківський цвинтар, університет і залізничний двірцець. Оглянув порохову башту на Підвальної вулиці і церкви: Успенську, Вірменську, св. П'ятниці і Боїмів, костел Кармеліток і костел Бернардинів з монастирем. А, власне, там він створив малу сенсацію, коли з розгону увігнався велосипедом сходами у підземний перехід, і так само сходами виїхав звідти. Вернувся на площу Міцкевича, і з задоволенням спостеріг, що фонтан біля обеліска бризкав водою. Сонце малювало веселки у хмарці чистих крапельок води. Задоволений був тому, що знав — у готелі, напевно, також буде вода. Важливо було чистим та охайним прийти в гості до родини Ксені.

О шостій годині зустрів Ксеню перед кафе та чужою «Ладою» поїхали до її дому. Мама Ксені — пані Оля — приготувала скромну вечерю. Родина сіла за стіл. Влодко сів під стіною, під тризубом, Ярко сів напроти, Ксеня збоку під вікном, а пані Оля ближче до кухні. Подавала вона яриновий суп, варені ковбаски, бараболю та холодну маслянку. Під час вечері багато й довго розмовляли.

Ярко дізнався, що Влодко й Ксеня народилися далеко від України. Жили вони над річкою Коркодон близько містечка Столбовая. Це був далекий Сибір, Колима. Ксенині родичі були арештовані і заслані на Сибір за націоналістичні погляди. По багатьох роках катування у Гулагу москалі випустили їх. Але не на волю, а на внутрішнє заслання. Іншими словами, не мали права повернутися в Україну. Жили там, де дідько каже добраніч. Пізналися там і побралися. Здоров'я батька було вже підірване. Він помер ще перед народженням Ксені. Коли Ксеня була ще малою, вони дістали дозвіл на повернення в Україну. Приїхали до Львова яких два-три місяці по Чорнобильській аварії. Під час розмови Ярко зауважив, що в пані Олі пальці рук були грубі, напухлі, з побільшеними суглобами. Руки виглядали на чоловічі, а не жіночі. Були вони глибоко зморщені і темнуватого кольору. Так виглядали руки усіх тих, що працювали на морозах Магадану, Колими, Камчатки чи Воркути. Зрозумів Ярко, звідки у Ксені той проблиск мужньої грізности. Вона сибірячка!

По вечері пані Оля відійшла з кухні. Сказала, що дає молодим нагоду порозмовляти, а сама іде спати. Влодко моргнув оком і десь зник до кухні. За хвилину вернувся та поставив на стіл дві пляшки пива «Оболонь» і одну білої горілки, самогонки. Обернувшись своє крісло, та, розкравши ноги, сів, спершись грудьми об його спинку. Мовчки налив три чарки горілки і подав присутнім. Підвівся і рукою штовхнув лампу, яка висіла над столом. У квартирі було темно, лише світила одна лампа і, гойдаючись, кидала рухомі тіні по стінах.

Так непристійно розсівшись, він формальним голосом запитався:

— Ну, Ярославе, тепер скажи нам, що ти робив вчора раненько на Коронській?

Ксеня підскочила, і, вдаючи глибоке обурення, насварила на брата:

— А ти що, московський кагебіст, що переслухуєш того, душі винного, хлопчину! Най тебе шляк трафить, як будеш так з моїми гістьми поводитись!.. І оберни крісло, а то собі штани розпореш!

Влодко та Ксеня розсміялися. Поки Ярکو опам'ятався, у Ксені зухвало блиснули зіниці і вона схопила довгу дерев'яну ложку та підступила до Яркі. Поставила праву ногу в мешті на високім обцасі на крісло якраз за крок до молодця.

— Дивись! Власне таким способом переслухується полоненого!— сказала.

Ручкою ложки тиснула Яркі в груди, а лівою рукою розв'язала свою краватку на мундурі та розстебнула два-три гудзики. Правим коліном притиснула йому груди, а сама виструнчилась, напинаючи полотно білої блюзочки.

— Скажі нам, маладець, пачему ти бил на уліці Коронській? Что ти там делал?— запитала, вдаючи московську мову.

На вид своєї молодшої сестри у ролі доміатрикси, Влодко порскнув сміхом та горілкою і аж впав з крісла.

— Лише батого тобі треба, сестро!— гукнув, лежачи на долівці.

Ярко сидів приголомшений. Хотів він обняти і поцілувати цю струнку ніжку в панчішці, що так притиснулася до нього,

але шпіцастий мешт зайняв стратегічне місце. Він був заскочений тим ще більше, що брат був присутній. А саме тоді Ксеня врятувала ситуацію: опустила праву ногу на землю та розсміялась дзвінким сміхом. Побачивши його збентеження, вхопила голову і, нахилившись, поцілувала в уста. У Яркових грудях щось затріпалося і стиснулося.

Влодко налив Яркові другий келих горілки.

— Перепрошую за такий дивний привіт. Ти мені сподобався... А чи Ксені ти сподобався, то ще не знаю. Спитайся колись її сам... Ну, сідай і говори щось, — спокійним голосом сказав Влодко, лише мокрі сльози на обличчі зраджували попередній стихійний сміх.

Ярко розповів про усе. Розповів про скарб. Ксеня жартувала, що знайдуть там не скарб, а лайно на патичку. Говорили та жартували до півночі. Влодко віддав Яркові своє ліжко на ніч, бо при довгій розмові і горілка і обі пляшки пива спорожніли. В такім стані їхати автом Ярко не міг.

Це вже був вівторок. Ярко збудився довго по сході сонця. Ксеня та Влодко давно вийшли з хати. Ярко подякував пані Олі за гостину та поїхав. До кафе на каву спізнився.

Кав'ярня була переповнена. Стрілки годинника показували дванадцяту годину. Стоянням у черзі відпокутував свою лінивість. Коли нарешті звільнився столик, він сів, замовив дві кави та два маківнички. Ксеня принесла йому лише одну каву.

— Одна кава тобі вистачить, ну, але два маківнички можеш мати. Знаєш, як кажуть, їж дурню, бо то з маком... Але гляди, ти «спльончий королевич», тут грипс під горням. І не дивись на жодні чужі жінки з тої нагоди, що я роботою зайнята. Бо як накличеш собі ще якоїсь холери, то вже не будемо рятувати твою честь другий раз! — наказала Ксеня.

І справді, під горням кави була якась записка. Ярко відкрив у долоні папірець і прочитав: «Злодіїв сьогодні вранці випустили на волю. Сховай «Ладу» далеко від готелю, бо будуть за нею шукати. В третій біля Івана Підкови поговоримо».

Зім'яв Ярко записку і сховав. Вийшов з кафе, не працюючись з Ксенею. Часу було мало.

Поїхав велосипедом по «Ладу». Запакував його у багажник. Зауважив, що там далі були ті дві лопати, покриті сухою жовтаво-рудною глиною. Але тепер тут була також лебідка, великий звій товстого шнура та два великі електричні ліхтарі. Зі здивуванням і признанням подумав собі: «Ну, проклята баба, мала вже все, що треба, щоби видобути скарб. То чому і пощо вона прийшла до готелю? Хіба лише, щоб взяти той залізний перстень на шрубі для піднесення плити. Вона його, напевно, побачила в мене ще на Коронській. А доставши той перстень, мене вже не було їй потрібно. Три постріли — і кінець, так як із попередніми її жертвами... Але чому ті два злодії запхали були тут такі заболочені лопати? Що і навіщо вони там на Коронській копали? І чому не витерли ту глину? Треба буде йому самому витерти лопати, щоб не лишати зайвих слідів.

Поїхав Ярko ховати авто. На Кульпарківській знайшов «паркінг з охороною», де й залишив «Ладу». Звідти велосипедом помчав два кілометри назад до пам'ятника Іванові Підкові. Примчав, задиханий і спітнілий, хвилинку по третій годині. Влодко вже чекав. Ярko привітався, а Влодко зразу взявся до діла.

— Де залишив машину?— спитав.

— На Кульпарківській, на паркінгу.

— Добре... щоб лише один з обслуги там на паркінгу не служив також у мафії чи в КГБ. Але зараз це добре. Чи маєш усе приладдя, що тобі треба буде?

— Так. Дзвінка усе приготувала і лишила в авті. Є лопати, ліхтарі, шнурки та лебідка.

— Гаразд. Слухай, на Коронській у твоїй кам'яниці живе три родини, разом там одинадцять осіб... У кожній сім'ї є діти шкільного віку. Я якраз недавно говорив із сестрою. У неї план такий: під якимсь приводом подаруємо усім в тім домі квитки до театру. Якраз іде «Русалка Дністровая». Це і малим і старим цікава п'єса. Ксеня знає артистку, яка там виступає. Можна буде їй щось zorganizувати. Слухай, чи маєш при собі сотку американських? Це на квитки...

— В готели маю.

— О п'ятій годині піди до книгарні «Будинок Книги», зараз

напроти готелю. Піді там між історичні книжки. Там мені передашиш долари у конверті. Я піднесу книжку і поставлю, а ти, власне, в ту книжку запхай конверт і забирайся. Не хочу, щоб хто-небудь бачив, що член міліції дістає від кого-небудь хабарі. У Львові вже так не робиться. Треба тримати фасон. Наробило б це мені багато клопоту. Знаємо, що в нас у львівській міліції існує якийсь сексот, інакше той репортер був би живий і сьогодні... О п'ятій в книгарні, не забудь. А в шостій поговори з Ксенею на Ринку.

Без прощання Влодко обернувся і відійшов. Ярکو подався ровером до готелю. Фонтан біля обеліска Міцкевича стояв тихо, немов сухе попередження, що води в готелі не буде. Здалека ангел на обеліску нагадував кажаноподібного чорта, який злітав на голову польського письменника. Покупців у Смерічці було мало, а товару було ще менше. Така Україна. Хлопець ввійшов у готель.

Ярکو мав американську валюту, зашиту в спортивнім лантуху і також мав схований сувій доларів у рамі велосипеда. Вернувшись до готелю, він нарахував сто доларів, запхав у конверт і пішов до книгарні. Пішов навмисно раніше, щоб мати час переглянути книжки.

Збентежило юнака те, що тут, у столиці західної України, де більшість населення добре володіє українською мовою, у книгарні так багато було московської літератури. Бачив на власні очі вислід московського етноциду. Етноцид — це винищування народу. Подумав він про таку ж долю племен американських індіанців, давних народів Алгонквин, Гюрон, Могіканів, Черокі, Су, Крі, Наваго, На-Дене, Гайда та десятки інших Північно-Американського континенту, яких англомошна орда змела зі світу кудись в темний куток історичних підручників. Він бачив, як молоді залишки тих славних народів нидіють сьогодні в алькогольному тумані на вулицях його рідного Ванкувера. Забрали англіки їм мову і лишили без кореня. Син діда не розуміє, а дочка з бабцею не розмовляє. Гинуть ті залишки від алкоголю, від наркотиків, від різного насильства, а найбільше від самогубства. Вони самі власноручно докінчують це, на що вже їхні переможці давно

втратили смак. Українцям судилася така сама доля. Гнів опанував Ярка. Крізь прижмурені очі знову побачив він огонь, палаючий город і кривавих воїнів.

— Вогненна Помста! — вирвалось шепотом з його уст.

— Що ти таке сказав? — почувся голос Влодка із-за плечей. Ярко здригнувся, але побачивши Влодка, рівномірно відповів:

— Нічого, лише дивуюсь, що тут так багато московських книжок.

— Не журись, диви, у книгарні нікого нема. Не купують. На такі люксуси люди собі не дозволяють.

— Але все ж таки, чи у Москві буде стільки, скажімо, китайських книжок? Чи пак у Санкт-Петербурзі українських? — продовжував Ярко.

— Ти маєш рацію. Тут у нас московські книжки танші, ніж у Москві, а нові видання скорше появляються тут, ніж на Московщині. Знають, що роблять, сучі сини! — відповів Влодко.

А далі він стояв мовчки і переглядав якусь книжку. Поставив він книжку та відійшов. Ярко підніс цю саму книжку, поклав конверт та, не оглядаючись, вийшов з книгарні на площу. Жвавим кроком попрямував на Ринок.

З Ринку люди виходили усіма вулицями, мов вода з дірявого цебра. По дорозі до кафе Ярко купив у перекупки за долара великий букет квітів. З тим букетом він з'явився у «Під Левом». Ксеня була здивована і приголомшена таким несподіваним дарунком. Вона швидко побігла з букетом до кухні, щоб покласти квіти у воду, та ще й щоб заховати їх від публіки. Були б люди замучили її розпитами про джерело такого романтичного жесту. Ярко сам сів за столик. Він вже давно зголоднів. Замовив у Ксені канапку, солодке і каву. Коли публіки стало менше, Ксеня присіла до Ярка та й заговорила:

— Катни зараз по «Ладу». Я чекатиму тебе в готелі. Потім оповім тобі план, як то нам подарувати усім трьом сім'ям в камениці на Коронській квитки на завтрашню виставу «Русалки Дністрової». План вже маю, а допоможе нам товаришка Рокса.

— Дай мені бодай з'їсти і випити, бо вже сили не маю, — відповів Ярکو.

— Поквапся, бо мусимо виконати усе, поки смеркає, а то вже майже шоста. Розкажу тобі план у скороченій формі. Роксані трапиться випадок. Якийсь пияк у синій «Ладі» вдарить і переверне її з велосипеда. Ну це буде якраз на Коронській. Діти це побачать, родичі рятуватимуть, ну і потелефонують в міліцію, до одного з наших, а Влодко приїде Роксу забрати. Ну а вона тим добрим самарянам віддячиться — очевидно квитками на «Русалку». Ну поквапмось, шоста година..., я вже скінчила тут.

Вийшли з кафе, тримаючись за руки. Вільною рукою Ксеня тримала свій букет. Вона передала Яркові якийсь пакунок. Пояснила, що це номер на авто. Зміна номера замете слід тим двом кагебістам, що вже від ранку на волі. Спішилися, щоб до заходу сонця покінчити інсценізацію на Коронській вулиці.

СКАРБ

Засіли, мов злодії, в бур'янах. Це вже була середа. Вчорашня вечірня драма на Коронській вулиці завершилася блискучим успіхом. Мешканці дому щиро дякували за квитки на «Русалку». І такою штучкою Ксеня приготувала сцену на сьогоднішню драму, драму викрадення скарбу. Західний обрій палав вогненним колоритом. Зі сходу надходили темні хмари. Східний вітер віщував вечірній дощ. Ярکو і Ксеня чекали, поки мешканці кам'яниці на Коронській вулиці вийшли і пішли на трамвай. Скорчившись за кущем, Ксеня виглядала як чорна пантера. Одягнена в чорне, вона готова була на яку-небудь нічну пригоду. Сховалися між грядками різної городини. Це тут на Замарстинові жителі міста Львова садили собі ярину. Ярکو оглядався. Він зауважив на віддалі не більше як сорок метрів велику купу свіжовикопаної землі. Зверху купи жовтава глина. Власне на цю глину він звернув увагу. Не міг лише пригадати, чому вона була йому така знайома?

Поки чекали, західний обрій затягнув сірий туман, а східний обрій покрили темні чорно-сині дощові хмари. В той же час веселим гамірним гуртом вийшли мешканці кам'яниці. Діти бігли попереду, а дорослі, тримаючи складені парасолі, крокували позаду. На південнім обрії за Високим Замком вже видно було грізну дощову зливу. Ані Ярکو, ані Ксеня не мали парасолі. Краплі дощу уже плямили землю і стукали в наплечник Ярка. Хлопець і дівчина стали і рушили в сторону кам'яниці. З-за рогу вийшов Влодко, одягнений в дощовик, який покривав міліційний мундур і хоронив його від дощу. Влодко мав їм відкрити двері, використовуючи Дзвінчине приладдя, а потім мав пильнувати кам'яницю знадвору. Ярکو знову глянув на купу землі. Змочена дощем, глина змінилася тепер на жовто-рудий колір. Глянув Ярко на лопати, котрі він якраз ніс.

— А то, власне, звідси! — гукнув голосно.

— Що таке звідси? — спитала Ксеня.

— Та глина, що була на лопатах. Вона якраз звідси. Ти йди наперед, а я на хвилинку погляну, — відповів, ступаючи назад кілька кроків та звернувши наліво.

Те, що він побачив, заморозило йому кров. Мурашки побігли спиною. Збоку, за купою землі, була вузька яма, довга на два метри, а глибока на один. Це був гріб. Зрозумів він зразу, що це мав бути власне його гріб. Тому заболочені лопати були в багажнику. Влодко мав рацію. Дзвінка зі своїми кагебівськими поплентачами думала його вбити тут, і поховати під грядкою. Якби не Влодко та його загадкова підпільна організація, Яркові сьогодні вже росла б цибуля над носом! Поспішив до дверей кам'яниці, де Влодко уже відчиняв двері. Входячи, Яркові повідомив Влодкові:

— Там, де ми ховались, є купа землі, а біля неї довга яма. Ти мав рацію, Влодку. Ті злодії думали ще в неділю покласти мене тут у рідну землю. Це мав бути мій гріб!

Влодко мовчав хвилину. Він щось думав. Раптом йому очі засвітилися, і він аж підскочив:

— Холера! Це геніально! Аби їм...Ярку! Дай мені одну лопату! Вам одної вистачить... Ідіть, діточки, бавтесь у льоху. Я йду там, на цю сільську господарку, Бойчишина шукати!

Не розуміючи, чому Влодко так шаленів, Яркові мовчки подав йому лопату. Сам вступив до кам'яниці за Ксенею. Пішли темними сходами вниз. Кімната, де стояла піч, була неторкнена ще від неділі. Ніж лежав на долівці там, де Яркові його лишив. Почали вони роботу. Яркові зняв наплечник, де мав усе приладдя. Він прущрубав залізний перстень у дірку кам'яної плити. Повісив лебідку на балку та прив'язав до персня. Ножом порунав у шпарі довкола плити. Усе було готове. Покликав Ксеню:

— Ану, солоденька, поможи мені тут. Тягнім отой шнур.

Потягнули так, що обоє повисли на ньому. Плита зрушилась. Хитнулась на місці раз, другий, а потім повільно піднеслась з місця і повисла над отвором. Яркові і Ксеня опинились на колінах, лицем до лиця. Ксеня усміхнулась та поцілувала Яркові в кінець носа:

— Тепер штурхани той камінь набік, Геркуле, поки мої рамена не вирвались.

Яркові попхав камінь ногою і в той сам час попустив шнур. Плита погойдалась вбік і гепнула на підлогу. Гомін рознісся по цій хаті. Отвір, який плита покривала, був наповнений піс-

ком. Ярko взяв лопату і став копати. Копав та копав у ямі, поки ніт йому очі залляв. Ксеня забрала від нього лопату і сама взялась до роботи. Викопавши яму на півметра глибини, вона почала копати вбік у сторону печі. Ще кілька хвилин так працювала, коли натрапила на щось тверде. Кинулись обое на коліна і голими руками взялися добувати закопану скриню. Видовбавши пісок по боках скрині, Ярko з Ксенею нарешті зрушили її з місця. Скарб був у їхніх руках.

Це була дерев'яна валізка, обвинута воскованим папером. Вона була так щільно обвинута і ще воском заліплена, що за півстоліття не видно було жодного пошкодження. Поставили тяжкий пакунок набік, щоб яму засипати. Піднесли плиту лебідкою і спустили назад на місце. Спакували приладдя у наплечник. На всякий випадок Ярko встромив ніж за пояс, бо за порадою Влодка пістолета при собі не мав. Ніж за поясом додавав йому відваги. Пакунок піднесли вгору сходами.

Вийшли надвір і замкнули двері. Падав дощ. На вулиці вже чекала блакитна «Лада», а Влодко стояв на розі і пильним оком стежив за околицею. Побачивши Ярka з Ксенею, він підбіг і поміг занести пакунок до авта. Влодко вернувся до міліційного авта, яке стояло за рогом. Оба авта поїхали до Влодка і Ксені дому.

Коли приїхали додому, поставили пакунок на стіл та позасували завіси вікон. Посідали. Пані Оля подала усім канапки і чай. Пакунок лежав посеред стола немов якийсь великий торт. Ярko витягнув ніж та положив на пакунок. Це був Дзвінчин церемоніальний багнет, зброя війська Советського Союзу. Від тої ж зброї втікали прародичі Ярka, коли цей пакунок ховали. Хлопець встромив вістря у папір та уважним рухом розпорів його.

— Хочеш бути хірургом, то вправляйся на папері, лише не скалічя, Ярчику, — по-товариському зауважила Ксеня.

Ярko не відповів, лише обережно зірвав восково-паперову шкірку. Під папером справді була дерев'яна валізка. На ній виднівся наліплений паперовий напис: «Дітям, унукам та правнукам моїм лишаю цю пам'ятку, Ярослав Петрів»

Прочитавши вголос, горло Яркові стиснулось і в очах стали сльози. Він присів і якийсь час похлипав. Ксеня з родиною

стояли мовчки. Хлопець протер очі. З великою повагою відкрив два замки і повільно відхилив.

Фантазія про скарб Алі-Баби не сповнилась. У валізці лежали тісно спакзовані пакунки різних розмірів. Усі були дбайливо обвинені восковим папером. Ярko підносив пакунок за пакунком, оглядав і потрясав, щоб розгадати, що у них заховане. Відкрив малу пачку. Там знайшов три кишенькові годинники, різні обручки, медалики, бронзолетки та інші дрібні ювелірні вироби. У другім пакунку були документи і папери, свідоцтва та посвідки.

Третій пакунок був нерівної форми, і несподівано тяжкий. Під папером полотно, а в полотні він намацав безсумнівну форму револьвера. Коли Ярko розгорнув пакунок, то Влодко аж свиснув. Він перший, як фаховий знавець такої справи, делікатно підніс револьвер. Тримав його на полотні, знаючи міліцейську практику. Зі справжньою повагою він прокоменгував:

— Ай-ай-ай ... Я бачу, що твоїй дідо мав, як би то сказати, нахил до політики... Але це справді гарна зброя! Це, здається, американський... так справді... це «Сміт енд Вессон». На ті часи в Україні це була б небуденна зброя... — Влодко понюхав дуло і продовжив професійний коментар: — Справді, була до чогось вжита та зброя... пахне історією!.. Бачу два набой вистрілені... лишилось шість... цікаво.

Після цих слів віддав револьвер Яркові. Той запхав зброю у кишеню штанів.

— У вашім мирнім місті така забавка може пригодитися,— сказав саркастично, а далі мов виправдався: — Мій малий ПСМ залишився в готелі. Матиму тепер знову при собі зброю.

— Ви, канадійці, усі ковбої. Лише ковбої ходили з двома револьверами,— сміявся Влодко. — Але гляди, така стара зброя може не вистрілити. Не розраховуй на такі старі набой.

Ярko узяв ніж і продовжував розпорювання пакунків. Знайшов старий альбом, якісь книжки, документи. Найбільший пакунок лишив на кінець. Пакунок займав половину місця у валізці. Нарешті Ярko розпоров воскований папір, що огортав і цей пакунок. З-під паперу показалася велика старовинна книга. Ярko делікатно підніс обкладинку. Вона була

тяжка, шкірою огорнута. Книга не була друкована, а була старанно писана від руки. Хлопець вдихнув глибоко, підніс голову і подивився на товариша.

— Це, Влодку... власне це... пахне історією! — сказав.

Влодко, Ксеня, Ярکو та пані Ольга поставали. Не знали, чи то з поваги, чи зі здивування, але сидіти не могли. Ярکو такого в житті не бачив. Старослов'янське письмо для таких цивільних, як вони, було незрозуміле. Стояли так беззвучно довший час.

— Я маю пораду, — відізвалась Ксеня. — Отець Онуфрій! Він таку Євангелію прочитає. Візьмим до нього.

— Отець Онуфрій? Чи це той, що з Святого Юра? Молодий, з чорним волоссям та чорною бородою? — спитав Ярکو.

— А ти звідки його знаєш? — спиталася Ксеня.

— Стрінув його в неділю у церкві. Він дав мені візитку, телефон. Казав подзвонити, коли буду мати якийсь клопіт.

— Він один з наших хлопців, з організації. Ми підемо до Юра удвох завтра раненько. Тебе там лишу, а сам з колегами піду на Замарстинів докінчувати роботу... Знаєш, якби тоді в неділю твої енкаведисти тебе таки були б убили, і коли були б закопали там між цибулею, то ти був би мав у тій глині товариство. Там вже один труп лежить закопаний, а може, і більше. Будемо розкопувати завтра... А ти в соборі з отцем справуйся. Онуфрій — колишній чемпіон з кікбоксу. Тобі може дати справжній «патер ностер»... А ти, Ксеню, піди до роботи так як завжди... Але тепер вже до холери пізно. Усі ми помучені. Завтра робота. Сьогодні ти спи тут, Ярку, відступаю знову тобі своє ліжко. Лише револьвер сховай під ліжко, щоб ти свої скарби не прострілив, — наказав іронічно Влодко.

Ярکو у цьому домі почувався дуже безпечно. Радо прийняв його запрошення на нічліг.

Лежав він довго-довго, не змикаючи очей. Сон хлопця не брав. Справді, у ніздрях був дивний запах, цей запах старовини, запах історії. У темряві знову стала перед очима пекельна картина. Палав город. Розпечені палаючі балки валилися додолу, а крізь полум'я виднілись постаті воїнів у смертельнім бою. Закривавлені мечі у світлі пожежі скапували смоляними плямами.

— Вогненна помста! — прошептав Ярکو та й нарешті заснув.

ОТЕЦЬ ОНУФРІЙ

У четвер раненько Ярکو з Влодкою заїхали до собору святого Юра. Отець Онуфрій вже їх чекав. Видно, що Влодко йому зателефонував. Яркові подобалася та спритна, розумна, але й тим самим холоднокровна Влодкова натура. Лишивши Ярка з валізою на дорозі біля церкви, Влодко скоро поїхав з якимось іншим міліціонером у напрямку Замарстинова. Їхали викопувати трупа, а поїхали з таким веселим гумором, ніби йшли десь на базар. Ярко дивувався.

Стояв він на сходах, що підносили ніби вгору до кам'яної брами. Збоку за брамою, за залізним парканом, стояв отець Онуфрій.

— Слава Ісусу Христу... Вітаємо, Ярославе! А чи я не казав тобі прийти до мене, як знайдешся в якійсь халепі? Ну і от бачу, ти таки й прийшов. Я ще тоді, в неділю, натякнув був Влодкові, щоби пильнував підстріленого канадійця, що велосипедом по місті ганяє. Я знав, що до тебе якась нечиста сила чіпиться. І не помилився. Здається, ще того самого ж дня Влодко рятував тебе від пестоців Дзвінки, вічна їй пам'ять... Ану, а тепер до справи. Влодко сказав мені, що ти несеш цікавий дарунок,— заговорив першим священик.

— Слава навіки, отче. То це ви послали мені ангела-хоронителя! За це сердечно дякую... Дарунку, на жаль, вам не несу, лише маю щось цікаве вам показати, — відповів юнак.

— То не я послав ангела пильнувати тебе. Справді, вже день-два перед тим Ксеня розповідала, що наша зловісна Дзвінка знайшла собі якусь нову жертву. Ксеня лише не знала, де і як вас знайти. А я Влодкові сказав, куди за тим вар'ятом на велосипеді шукати, і бач, натрапив наш поліцейний собака на слід... Але не говорім тут багато, ходім туди, — пояснив отець, показуючи рукою на вхід до Собору.

Ярко пішов попід браму, далі піднявся сходами на площадку перед входом до церкви. Ніс він тяжку валізу, мов свій особистий хрест. Сьогодні кишені у нього були порожні, бо Влодко наказав револьвер лишити у своїм міліційнім авті. До церкви зброю брати не пасувало, казав. Ярко лишив блакитну

«Ладу» на Влодка, теж за його порадою. Ксеня обіцяла відвідати їх по обіді і привезти в той час його «Ладу». Ввійшли Ярکو з отцем крізь великі, темні, різьблені, бронзою оббиті двері. Ярکو шкутильгав зі своєю важкою валізою навздогін отцеві. Зійшли темними сходами в підвалля старовинного будинку. Простували довгим коридором. Що кілька кроків, по боках були двері до окремих келій. Увійшли вони в одні такі двері до малої кімнати. Отець ввімкнув світло і сів за столом. Ярکو мовчки поклав валізу на стіл і відкрив. Уважно вийняв книгу і поклав її перед отцем. Обличчя в отця Онуфрія аж закам'яніло. На цім лиці Ярко бачив цікавість і радість, повагу і здивування.

Отець витягнув десь з-під стола зошит і розклав його біля книги. Взяв олівець у зуби, а лише тоді відкрив книгу. Довго мовчки читав. Перевертав сторінки. А час від часу повертався до першої сторінки. Після півгодинної мовчанки він підвів голову та подивився пронизливо Яркові в очі. Ярко від такого погляду аж затремтів.

— Чи ти знаєш, що таке маєш тут?..— запитав.

— Не маю найменшого поняття, — збентежено відповів Ярко, немов винуватий перед суддею.

— Це, може, найважливіша знахідка в Україні за ціле двадцятье століття... Спочатку я гадав, що це з п'ятнадцятого століття, але це справді написано в першій половині тринадцятого!.. Автор, чи, може, це співавтор... як не помиляюсь, був при дружині князя Данила. Був при дворі князя. Цікаво... він описує оборону Києва проти монголів хана Батия... як очевидець! Знаємо, що Данило послав на оборону Києва свого воеводу Дмитра. Може, наш автор і був при дружині Дмитра. Тут є тексту на місяць-два, багато цікавого... багато,— захоплено говорив священник.

— Ну що ви таке вчитали нового, отче? — випитував Ярко.

— Я не певний, досить тяжко мені читати, але от, наприклад... Монголам помагали наші північні сусіди, колишні племена Вєсь і Меря, залишки князівства Суздальського. Це логічно..., сплюндрували кацапи Київ раз, то плюндрують і ще вдруге... Цікаво теж, що до вилому стін міста монголи вживали якийсь ніби грім і вогонь. Не знаю, що це таке... але подумай,

Ярку... як би ти описав вибух пороху, не знаючи, що це таке? Значить, монголи вживали вже стрільний порох. Але цить, дай мені далі читати, — відповів.

Читав отець повільно, записував щось у зошит і далі читав. Ярکو вже нудився, але сторінки перегорталися одна за одною. Отець Онуфрій своєю аскетичною пильністю нагадував типового середньовічного монаха. Ярکو крутився на кріслі. Стіни кімнати були голі, крім чорного хреста, що висів на стіні за згорбленою постаттю молодого богослова. Колись ці стіни були білі, але вже давно пожовкли. Місцями фарба лущилась і звисала блідими жовтавими кучерями. Меблів було мало: стіл, два крісла, низька чорна скриня та низьке, вузьке ліжко без матраца, втиснуте в кут під стіну. Вікон не було. Ярکو нудно спостерігав це похмуре середовище вже дві години. Так сидючи, зауважив малий білий ріжок, який показався між жовтими сторінками книги. Спочатку ріжок був цілком непомітний, але за кожним гортанням сторінки він зростав щораз більший та більший. Це явище бавило Ярка. Аж по третій годині такого сидження Ярکو пізнав те, на що він так напівпритомно задивився.

— Отче! Тут між сторінками книги є якийсь папір, — зауважив хлопець.

І справді, між сторінками книги був втиснутий якийсь листок білого лінійованого паперу. На ньому було дрібне, але виразне письмо, писане синім чорнилом. Отець Онуфрій і Ярکو разом притулили голови і вдивлялись у листок. На ньому були якісь риси і стрілки, ледве помітні слова та цифри. Це був якийсь план чи якась мапа. Разом прочитали підкреслені слова, заголовок, нотатки: «Бібліотека Ярослава Мудрого».

Оба вдихнули глибоко, немов старий князь сам з'явився їм перед очима. Із запертим духом читали нотатку під титулом:

«Бібліотека не була знищена під час зруйнування Києва ханом Батієм, бо головне сховище книжок було глибоко під землею у природній печері у вапняковій скелі. Татари лише знищили будову, яка стояла над отвором входу до підземелля. Будинок цей був для читання і писання книг, а сам сховок для книг був під землею. За даними автора точне місце отвору до входу є на південь від собору св. Софії».

бо в їдальні заметушилися і загомоніли присутні. Ярکو значуще глянув у вічі отцеві.

— Добре справився наш Влодко! — прошептав.

А слухай лише, як той йолоп, шеф львівської міліції, хвалиться. Цей ідіот у свої власній кишені ключів не знайшов би, а не те трупа під землею. Але добре, що по радію про Влодка ні слова. Нам така анонімність потрібна. Фактично, тут заслуга і твоя, Ярку. Дякуй лиш Богові, що твій особистий гріб лишився порожнім. Дай, Боже, щоб так було і надалі. Панахиди відправляти не люблю... мені більше до вподоби вінчання, — прокоментував і моргнув на Ярка.

Ярکو почервонів. Він дотепер навіть не мав часу подумати чи помріяти про такі справи. При Ксені він почувався свобідним, ніби знав її вже кілька років. Характером була невибаглива. Маючи старшого брата, вона до прикмет, а то й до примх молодих мужчин давно звикла. Так він звик був до неї, що не здавав собі справи з того, що без неї в душі його була б велика порожнеча. Пригадалися докори родичів, а з першої черги, батька: —... та знайди собі гарну українку...— На цю думку він здригнувся.

Перервала його думки поява самої Ксені. Ярکو з несподіванки ще більше почервонів. Пригадав собі, що вона справді обіцяла приїхати автомашиною в обідній час.

Ксеня влетіла в їдальню, зворушена і задихана.

— Не чули ви по радію новини? — спитала голосно на цілу келію.

— Та чули, чули, Ксеню, якраз ми...— відповів отець Онуфрій, але дівчина перебила:

— Але подивіться на місто! Люди кидають роботу і вибіігають на вулиці. Дороги повні народу!.. Кажуть, буде пресконференція під Ратушою. А тут перед Юром також збираються люди. Буде демонстрація, другої якої ми в житті ще не бачили!

Отець Онуфрій скочив на ноги і крикнув в сторону гурту священників:

— Петре! Біжи до митрополита! Оповіж йому усе. За півгодини молебін надворі... на площадці перед собором. По молебині повільна процесія на ринок до Ратуші. Сьогодні

церква або стане спереду і поведе, або юрба нас розтолочить. Спізнитися не маємо права. Я сам буду за десять хвилин перед собором, — тихо шепнув Ксені та Яркові: — Біжим до келії, і ти також Ксеню. Треба нам книгу в безпечне місце сховати. І то мерщій.

Побігли коридором. По дорозі зустріли старого отця Івана. В Івана біліла дрібна борідка в противазі лисій голові. А для такої фізіономії його кудлаті білі брови чомусь ніяк не пасували. Онуфрій розповів йому про новини у Львові та послав до монахинь, щоб виходили на молебін. Ярко пішов до малої кімнати, де півгодини тому вони читали. Отець Онуфрій положив книгу у валізу, уважно її замкнув і виніс у коридор. Два кроки направо — і вже відкривав ключем двері на протилежному боці проходу. Двері відкрились. Вимикач світла у цій кімнаті був іззовні, на коридорі, біля дверей. Ярко засвітив. Такої кімнати за своє коротке життя ще не бачив. Це колись була комора на вугілля. Вже півстоліття не ogrівали собор вугіллям. І справді, комора виглядала так, ніби принаймні п'ятдесят років не ступала туди людська нога. Але отець вже був тут раніше і заздалегідь приготував сховок для скарбу. Ярко цікаво дивився, де сховається валіза. Комору освітлювала одна гола жарівка, прикручена в стіні на висоті його чола ліворуч від дверей. Протилежну стіну завалила до самої стелі гора старого вугілля. Праворуч дверей стояли кілька малюнків чи ікон, сперті об стіну. Понад горою вугілля був бляшаний зсув, котрим колись скидали паливо крізь отвір десь назовні будинку. По кутах стояло заржавлене залізне приладдя, якійсь штаби і ґрати. Долівку, гору вугілля, малюнки і все, що лежало в коморі, покривав товстий шар пухкого чорного порошу. Мешти священика поринали у той порошок, немов підводні човни у морі. Отець підніс з-під порошу велику залізну плиту. Вона покривала якийсь отвір чи сховок у долівці в куті кімнати. Валіза вмістилася у сховок. Залізну плиту покрив свіжий шар порошу, який хмаркою повис в кутку. Отець, немов кіт, на пальцях ніг повернувся до своєї келії, вважаючи, щоб не лишити слідів.

З келії він появився одягнений в ризи. Гурт вийшов надвір. З площадки перед входом до собору було видно шляхи, котрі

вели на Ринок. Усі вони наповнювалися людьми. Мов кольорове море, люди просувалися у дві сторони. Більшість людей ішла на Ринок, але кілька тисяч прямували до собору св. Юра. За кілька хвилин горбок, на котрому стоїть собор, покрили львів'яни аж по університетський парк. Море людей плило по місті, тримаючи синьо-жовті й червоно-чорні прапори.

Отець шепнув Яркові та Ксені:

— По сході сонця ця громада перетвориться в юрбу...нашу юрбу, нашу, але все-таки у юрбу. Бідні будуть москалі, які не сховалися по домах. На вулицях їх закатруплять.

— А мені це подобається! Нарешті бачу українську силу... спонтанну стихійну силу народу! — захоплено сказав Ярکو.

— Я погоджуюся з Ярком, це нам нарешті час... але тепер маємо ми більш особисту проблему, Ярку. Я лишила машину саме тут, а тепер її тут не бачу, — зауважила Ксеня.

— Це або простий батяр свиснув..., або наші москвити натрапили на наш слід. Як москвити, то нам біда. Самого авта я не шкодую, журить мене те, що вони знають, що ми тут, — додав Ярко.

Почувся звук літака. Дивлячись в блакитне небо, Ярко розпізнав сіру форму «Антонова». Це надлітав військовий транспорт з Києва. Отець зразу здогадався — це, напевно, СБ або ОМОН, чи як вони себе тепер називають — «Беркут». Ніби прилетіли помагати при слідстві вбивства Бойчишина, а насправді прилетіли робити своє темне діло.

— Триматимуть порядок на Ринку, — саркастично додав Ярко.

На площадку вийшли Митрополит, священики, монахи і монахині. Ярко і Ксеня попрощалися з отцем Онуфрієм. Тут починатиметься молебін, але молодим більше імпонувала політична гарячка на Ринку. На всякий випадок, це була також дорога до готелю — а в готелі радіо і телевізор.

Ідучи в гурті кількасот осіб, зустріли продавця, що продавав прапорчики. Ярко купив собі синьо-жовтий прапорець, а червоно-чорний Ксені. Ксеня глянула на Ярка та усміхнулась. Ярко цього не бачив.

Перед ними простелилося синьо-жовте море людей. На

Ринок ближчого доступу вже не було. Розмови, промови, вигуки та крики розгніваної юрби злились в один невгамовний рев. Немов шум Ніагари чи стукіт землетрусу, цей звук приголомшував усі зайві думки.

— До готелю! Тут нас не потрібно. Я з готелю потелефоную до зв'язкового... на усякий випадок, — гукнула Ксеня прямо у вухо Яркові.

Вертаючи до готелю, не бачили вони ні процесії віруючих, католиків і православних, що просувалася вулицею Листопадового Чину, ні колони брудно-зелених військових автомашин, що скрутила з Тершаківців на Пекарську.

Стояли Ярко та отець Онуфрій немов громом прибиті. Якби останні реактори Чорнобильської АЕС нараз вибухнули, вони би цього не почули. Цілковито приголомшені, обидва довго стояли і кожен по-своєму снував думку з того, що тут прочитали. Ярко під час тригодинної нудьги постановив собі таки на другий день виїхати поїздом через Угорщину до Австрії. Але тепер він вже не хотів покидати ні книгу, ні скарб, ні Львів, ані Україну. Він знав, що щось неймовірно важливе для України, як і для історії Європи починається тут, перед самим його носом.

Отець Онуфрій мав далеко глибше розуміння нового завдання, що зродилося було перед ними. Він стояв зажурено. Думки літали в голові, немов бджоли у вулику. По довгій задумі він промовив, ніби вголос сам собі думав, ніби ці думки, що його мучили, самі вирвалися йому нехотючи на темну холодну волю:

— Вже три і пів століть воюємо ми з московським народом. Боремось не лише за свою свободу, чи за наше існування, а то навіть мусимо боротися і за нашу історію... Знаєш, за свободу боролися усі народи світу. За національне існування, чи іншими словами, проти етноциду, боролися теж багато народів. Ну, наприклад, американські індіани, жиди, шотляндці, тибетці, ірляндці, курди, вірмени і багато- багато інших... Але щоби нація мусіла боротися ще й за свою історію, чи пак навіть за свою історичну назву... це вже світовий унікат... Попав нам нещасний льос. Замість вибрати собі за ворога німців, англійців, арабів чи китайців, нам попав льос на москалів. Москалеві не досить було загарбати землю і повбивати аборигенів. Ні, він мусів забрати собі й історію, і славу, і навіть назву чужої держави мусів присвоїти.

А що таке московська нація?.. Це були напівдикі фіно-угорські племена, яких завоювала Русь-Україна. Дала їм культуру, а що найважливіше, Русь принесла їм письмо. Це письмо, ця писемна мова... так звана церковнослов'янська була в ті часи споріднена із живою мовою Русі. А фіно-уграм вона була чужа. Але тому, що для торгівлі, науки, богослуження і промислу треба було вживати писемну мову імперії, ця слов'янська мова прищепилася фіноуграм Руської держави.

Вона тим способом витиснула їхню власну, первісну мову. От такий-то корінь московської мови.

А без письма нема історії, тому й не знають москалі своєї власної історії з часів перед Руською імперією. На мою думку, історію московського народу ми повинні правильно починати від 1169-го року. У тім році суздальський князь Андрій Боголюбський, хоч родом сам рус, знищив Київ з волі свого прибраного північного народу. Погарбавши, він вернувся додому, на північ. Цей день можна назвати днем незалежності північно-східної території Руської імперії. Це день незалежності Московщини.

Я думаю, що почуття меншевартості спонукало цей народ до безконечного загарбництва, не лише матеріального, а теж і культурного. І знай, Ярку, що тут ідеться про характеристику самої культури народу, а не лише, скажімо, відхилення того чи іншого режиму. Царі нищили український народ, радянські комуністи нищили український народ, сьогоднішні брунатні націоналісти нищили б український народ, неокомуністи теж нищили б український народ, і навіть найбільші соціал-демократи також дуже радо нищили б наш народ. Знай, що і Зюганов, і Горбачов, і Солженіцин, і Жириновський, і Собчак, і Лужков чи будь-який видатний москаль сьогодні лише на однім пункті є у згоді між собою. А це, власне, що Україна мусить знов увійти в склад їхньої імперії, і що українська мова ніколи не існувала, не існує і не буде існувати. Не досить, Ярку, що Україна сьогодні вільна. Це є для москалів лише тимчасове явище. Побачиш, Ярку, побачиш..., на схід від Дніпра українських шкіл на пальцях порахуєш. У Києві у підземці лише відчайдушний або нерозумний слово українське скаже. Хорони, Боже, від наших яничар, від тих, що матір свою забули, від тих, що мови рідної цураються. Щоби совість свою заспокоїти, вони катують власне тих, що були сильнішої волі і не зрадили батьківщини. Колись яничари воювали на славу Турецькій імперії. Такі ж яничари тепер далі воюють за Московську...

Ярку, слухай. У тім нам тепер загроза. Якби я вийшов тепер на вулицю і лише шепнув, що знайшли ми бібліотеку Ярослава, то до вечора прилетіло б триста московських спеціалістів. До

ранку вони б спакували цілу бібліотеку і завезли б до Петербургу на студії і дослідження. До полудня на другий день вибрані твори згоріли б в аварії. А до вечора якийсь видатний історик виголосив би реферат на тему величі великоруського народу і його ново-знайдених скарбів історії... Не смійся, Ярку, це не жарт.

Ну а, наприклад, якби я це шепнув нашому рідному президентові, то він би продав цей скарб москалеві за ціну дводенної доставки нафти до Харкова. Розумієш, сину, книгами не наповниш голодні шлунки. Історією не грітимеш зимних помешкань. А це все, що нашим, так званим, ковбасникам, треба.

— Що ви радите, отче? Ліпше, щоб ми те, що знайшли, закопали і забули навіки? — спитав Ярکو.

— Це вже неможливо. Цю справу назад у фляшку не закриєш. Яєшня наша вже смажиться і назад у шкаралупу цього яйця не запхаєш... Слухай, мусимо зробити те саме у Києві, що ти зробив на Замарстинові..., лише на більший масштаб. Під носом самого Президента... і Верховної Ради... і Служби безпеки... і «Беркута»... і під носом сотней московських шпигунів та агентів... та під самими ногами мільйона москвофільського населення знайдемо і викопаємо цей скарб! — відповів отець.

— Скарб?.. Так, справді, скарб!.. Скарб Ярослава!!! — додав юнак.

— Чи ти собі уявляєш, що за скарб ми там би знайшли! Пам'ятай, що Київ, по Царгороді, був другим найбільшим містом Європи. Тоді коли Західна Європа жила у темряві так званих Темних Віків, то у Києві була наука, промисел і торгівля зі всіма кінцями тодішнього світу. Уяви собі: з півдня Візантія, Болгарія, Арабія, з півночі Скандинавія, варяги, зі сходу хозари, перси, Індія, Китай, а зі заходу Франція, Англія, Саксонія. А Русь на перехресті! Знай, Літописець Нестор використовував давні-давні історичні джерела, коли писав «Повість временних літ». Ті матеріали зникли разом з бібліотекою. Аж голова крутиться, коли уявляю, що там можемо знайти, — захоплено говорив отець.

— Як ми таку операцію організуємо, отче? — спитав Ярکو, навертаючи думки отця назад до реальності.

— Треба нам півроку, може, рік. Мусимо створити законспіровану організацію, і тут, і в діаспорі. Треба буде мільйон амери-канських доларів, може, два, — відповів отець, немов така цифра була йому щоденною річчю.

Ярко дивився на священника і підсміхався. Тут долар на день є багатством, а той чернець про мільйони говорить. А ще й конспірація! Що такий молодий богослов може знати про конспірацію? Те, що вони з Влодком граються у партизанів, то не те саме, що широкомасштабна міжнародна таємна організація.

— Ти не підсміхайся, малий, наша церква півстоліття законспірована. Автокефальна церква теж. Думаю разом зуміємо. А тепер, дай Боже, з'їмо щось, а потім вернемось до роботи. Мушу перечитати оригінал кілька разів і перевірити розміри, які подані на цій картці паперу. Тепер позамикаю і йдемо по хліб, — напрочуд бадьоро сказав священник.

Пішли коридорами далеко на протилежний кінець будинку. Їдальня була такого самого аскетичного стилю, як і всі кімнати під величним храмом. Одна різниця це те, що в їдальні було товариство: чотири чи п'ять священників. А друга різниця — це було радіо, котре стояло на столику і грало якусь мляву музику. Отець не жартував — обід в них був буквально у формі двох скибок хліба і горнятка чаю. Сиділи обидва мовчки. Жували смачний житній хліб і дивилися наперед себе на стіл. Думали над завданням, що стояло перед ними. Ярکو тремтів з холоду та голоду. Притиснув уста до горняти і попивав гіркий напій.

Музику по радіо перервав бюлетень.

— ...Сьогодні, на Замарстинові, львівська міліція знайшла тіло молодого чоловіка у плиткій могилі... Слідчі львівської міліції мають підстави вірити, що це тіло голови секретаріату Руху Михайла Бойчишина... Михайло зник ще 1994-го року з бюро Руху в Києві серед загадкових обставин... У Києві Міністерство внутрішніх справ ще не подає коментарів... Очікуємо прес-конференцію в Києві о п'ятій годині попудні... а тут, у Львові, шеф міліції... — а далі Ярکو не міг чути,

автоматами в руках. Направо при кінці довгого хідника стояла блідо-блакитна «Лада», а за нею — друга, чорна.

Інстинктивно пригальмувавши розгін, на хвилинку Ярکو опинився акурат поміж двома автоматами АК-74. Цей момент його і врятував. Не маючи змоги стріляти так, один в одного, мужчини махнули автоматами, щоби прикладом вдарити, але в той час Ярکو кинувся назад крізь ще відхилені двері церкви. Задзвеніли за ним серії пострілів з автоматів по бронзових дверях.

Звірячий жах стиснув серце Яркі і примусив втікати вниз по сходах, а далі коридором аж до кімнати, де якраз заховав скарб. Без надуми він всунув ключ і відкрив двері. Чув він стукіт на сходах. Відчинив і вскочив крізь двері якраз, як почувись свіжі серії з автоматів. Під стукіт і свист рикошетів Ярکو всунув старий ключ і замкнув двері зісередини.

— Бля.. его мать!.. — процідив крізь зуби один.

Долучилися до нього й інші, і під звук московських прокльонів почали вони бити в двері.

Яркі панічно оглядався по темнім сховищі. Життя було йому таке миле! Виходу з кімнати не було. Кімната чорна, темна. Він не міг увімкнути світло, бо вимикач був назовні, в коридорі. Хотів сховатись у цій темряві й вилетіти крізь мури на волю. Лише через щілину під дверима вривалося світло у вугільний схов.

«Та щоби не світили, прокляті!» — подумав.

Життя він ділив на секунди. У темряві, може, вдасться йому прожити секунду чи дві довше! Ага! Лютим замахом він вдарив рукою по жарівці. Не будуть світити! Збита жарівка зранила палець, але він не відчув цього. Поліз вугіллям утору до бляшаного зсуву, але не міг втриматися і впав в густий вугляний пил. Хмарка порошу піднялася і хвилюво огорнула юнака.

«Замаскуюсь у чорній хмарі порошу! Виборю ще секунду, може, дві, життя!

Кожна така секунда продовження життя була би йому великою ласкою і пермогою.

Злодії почали стріляти по дверях. «Вже недовго, — подумав юнак, — і захопив стару ікону, що лежала збоку. Вимахуючи

іконою, як божевільний, він підняв таку величезну хмару порошу, що сховище стало суцільною брилою чорної темряви!

Під свіжими ударами двері відчинилися. Із запертим віддихом та прижмурюючи очі, Ярکو вдруге подряпався на гору вугілля.

— Бля..! Темно!.. Давай світло, сука твоя мати!.. Та бистро!..
— почулася лайка при дверях.

І простягнулася рука до вимикача на стіні при дверях. В одній секунді електричний струм розжарив голий дротик збитої жарівки, запалюючи вуглевий порошок, що повис хмарою у сховищі. Вибух порошу зірвав двері, розвалив стіну і кинув чотирьох нападників на протилежну стіну коридору.

Сила вибуху одночасно піднесла Яркі, кинувши вгору уздовж бляшаного зсуву, й гепнула до забетонованої залізної плити, що вже півстоліття замикала отвір у хіднику надворі. Бетон розтріскався, і плита вирвалася. Яркі опинився надворі, поза стінами собору.

Лежав на хіднику, немов лялька. Його ноги звисали в отворі, звідки бухав струм чорного диму, освітлений яскравим жовтим світлом пожежі.

ПОГОНЯ

Ярко опритомнів. У голові — приголомшуючий шум і біль. Біль в потилиці пульсував ритмом якогось велетенського внутрішнього дзвона. Цей біль розпливався вниз хребтом по плечах. В очах туман сірим серпанком затьмарив світ. У ніздрі вривався гострий запах диму. Ярко закашляв. Крізь сірий туман побачив, що його ноги повисли у якомусь прямокутнім отворі, звідки било яскраве жовте світло пожежі. Перед очима Яркові наново постала картина чорних постатей дружинників-воїнів і палаючий город, Іскоростень.

— Вогненна Помста! — пригадалось.

Підошви черевиків, що звисали в отворі над самим полум'ям, пекли йому ноги. Коли цей біль перевищив тупий біль у голові, Ярко з болісним криком зірвався з отвору і став на рівні ноги. З отвору новий вибух полум'я миттєво розігнав стовп диму, і Ярослав побачив, що, на диво, він стоїть надворі поза мурами храму. Вибух вуглевого порошу вистрілив його бляшаним зсувом вгору, виламуючи плиту і викидаючи юнака надвір біля стін церкви. Перед ним, у кущах біля дерев, стояв його велосипед. Біля велосипеда клячав на колінах якийсь молодий хлопчина, що з роззявленим ротом дивився в сторону Ярка.

Лише тоді Ярко уявив собі, яке враження він справив на хлопчину. З гуркотом вибуху розірвався бетоновий хідник біля храму, стовп чорного диму і полум'я вирвалися з-під землі, а з того пекельного видовища вистрибнула чорна, обкіпчена сажею, постать Ярка. На цю думку Ярко нехотячи усміхнувся, блиснувши білими зубами в чорнім обличчі. Хлопчина, що клячав біля ровера, на такий усміх лише прошептав: «Матко Бозка!» — і, перехрестившись лівою рукою, дав ногам знати.

Ярко, забуваючи біль, підбіг до свого велосипеда. Колодка лежала відкритою на траві біля ровера.

— Але ж і батяр! — подумав він.

В ту хвилину пригадалася Яркові сцена перед входом до собору, як незнайомі мужчини тягнули Ксеню в сторону до авт.

— Ксеня! Де ти! — з жахом вирвався гіркий крик з грудей.

Але свого голосу він навіть не чув, бо шум у вухах не вщухав. Панічно оглянув найближчі вулиці. З горба видно було рух вулицями на півтора кілометра. Чорними руками витер сльози із задимлених очей і стежив за автомобільною метушнею.

Почув, мов у сні, тихий звук сирени пожежників, які гнали вулицею Листопадового Чину. Якраз напроти пожежної машини мчала блакитна «Лада». Автомобіль в останній хвилині звернув направо, на Університетську. Чорна «Лада», яка гнала зараз за блакитною, зударилась лівим боком з пожежною машиною. Не сповільняючись, вона також скрутила на Університетську.

Умить гірський велосипед Ярка полетів впоперек Університетського парку, вулицею Словацького до Стефаника. Гнав Ярko як шалений, поміж авта, по хідниках, попри піших, але поки заїхав на вулицю Мартовича, цілковито втратив слід нападників. Став посеред перехрестя, шукаючи наліво і направо. Авта по боках сигналили, але Ярko не чув і не бачив. Стояв він уже цілу вічність, мов один з багатьох пам'ятників міста, коли почув, немов здалека, знайомий голос Влодка. Біля нього стояло міліційне авто. Крізь вікно ледве дочував, як голос Влодка випитував його, чому він, обкопчений, як чорнолиций дідько, стоїть посеред дороги та заважає людям.

— Ровер я пізнаю. Такого другого у Львові нема. Чи це справді ти, Ярku? Що трапилось? — здивовано запитував Влодко.

— Це я, Влодку. Багато не говорім, бо часу нема. Якись холерники викрали Ксеню і застрілили отця Онуфрія. Я втратив слід за ними. Вони тепер вже десь на півкілометра звідси, але не знаю де. Мають нашу блакитну «Ладу» і теж якусь другу, чорну. Чорна, напевно, пошкоджена з лівого боку, бо вдарила пожежну машину. Напевно, втікають на схід. Чуєш? У них Ксеня! — задихано подав Ярko найважливіші факти.

— Ксеню взяли? Аби їх нагла кров залляла! Ну, кидай ровер в багажник і сідай мерщій. Подам по радіо, хай замкнуть Зелену та Личаківську, а може, і Старознесенську і Пластову. Виїзду їм на схід не буде, — сказав Влодко і зразу взяв у руку мікрофон.

ШАНТАЖ

Промінь яскравого сонця посувався сонним лицем юнака. Ярko спав на підлозі. Ксеня на ліжку, прикрита лише простиралом. Телевізор в кутку кімнати беззвучно моргав кольоровим світлом, немов велетенське незряче око циклопа. Котари вікон заслоняли блакитне небо. Лише вузький трикутник сонячного світла прорвався крізь щілину і непомітно посувався підлогою, немов вказівка годинника. Сонце вже стояло високо на небі.

Ярко прокинувся. Прижмуреними очима повів кімнатою. Голова ще глухо шуміла від втоми та пережиття попереднього дня. Стали перед його очима, мов живі, картини телевізійної передачі з минулої ночі.

Наново бачив натовп людей перед Ратушею. Чув слова промовців на трибуні під синьо-жовтими прапорами. Бачив гнів розлюченої юрби. Бачив наступ озброєних до зубів «Беркутів», які брутально відпихали щитами людей і пробивались до промовців. Чув він рев громади — Сид!.. ОМОН!.. Сид! — Чув він пісню, не знаючи, чи це передача крізь гучномовці, чи це таки був спів громади перед Ратушею: Віддайте Мову! Не прохання, а наказ!.. — Слова рок-групи «Не Журись» донині актуальні, — подумав собі Ярko. — За рідну мову в нібито незалежній Україні донині падає жертвою найкращий цвіт народу. Бачив він, як дорогу грізним «беркутникам» заступили молодці в білих спортових сорочках і гранатових шортах. Це члени молодечої організації «Тризуб» загородили сотнею юнацьких тіл брутальний наступ державної поліції. По боках цієї білої лави з'явилися кількадесят членів львівської міліції з автоматами в руках. Сотня «Беркуту» стрималась, а далі почала відступати назад до автомашин.

Бачив він також, як на ринку з'явилась процесія віруючих, яка супроводжувала довгу лаву священиків та єпископів, православних і католиків. Їх присутність надала лютomu натовпові організації, дисципліни і спокою. До пізньої ночі палкі промови чергувалися з молитвами. Грімким гімном «Боже Великий, Єдиний» закінчилася демонстрація, і люд сірими ріками розплився темним містом.

Лежачи горілиць на підлозі, Ярko широко розплющив очі та ліниво поглянув на телевізор. Німий коментатор «Новин» надзвичайно жваво про щось оповідав. Ярko став і підкрутив голосніше. Коментатор якраз закінчував опис подій минулої ночі. По короткій рекламі, поданій московською мовою, коментатор почав подавати найновіші вісті. Навіть Ярko не міг не зауважити, що українська мова коментатора сьогодні була багато виразніша, без тієї векикої кількості слів московсько-советського жаргону, котрого він ненавидів і не розумів. Ярko слухав уважно.

— ... голова безпеки на Львівськiм летовищі подає, що літак другої сотні «Беркуту» ще не відлетів... автомашини поставлені навколо літака. Представник сотні не має інформації, як довго сотня таборуватиме на летовищі...

— Події минулого дня відбилися на політичній арені Києва. Бюро інформації Президента подає до відома, що Президент тимчасово скасував довгоочікувану поїздку до Москви, виправдуючись небувалою кризою кабінету та надзвичайними подіями на Західній Україні. Президент матиме прес-конференцію о четвертій годині пополудні. Ми подамо цю конференцію безпосередньо нашим глядачам, починаючи о четвертій годині. Надалі надійшла непідтверджена чутка, що саме Міністр внутрішніх справ Сергій Барзов, котрий вже два дні у Москві на підготовчих розмовах щодо приїзду Президента, подався у відпустку... Джерела у Москві подають, що він сьогодні рано зареєструвався у шпиталі. Бюро інформації називає цілковито безпідставною нашу ранішу вістку, що два чи три міністри кабінету також подали Президентові свою резигнацію...

— Шоста і дев'ята армія Російської Федерації продовжує маневри на теренах Білоруської Республіки... Генерал Гусак заперечує чутки, що літаки Російської Федерації знову розпочали бомбардування передмістя Грозного, відповідаючи, що у місті Грозному життя мирне, і що програма пацифікації Чечнії вже давно завершилася блискучим успіхом російських Військових сил.

Ярко вимкнув телевізор. З лазнички почув хлюпінт води. Ксеня тихцем випередила Ярка, займаючи стратегічний пункт, поки він дивився новини дня.

— Ярчику, поїдьмо до Юра. Ти поїдь велосипедом, а я собі дам раду трамваєм... Ну як тобі подобались наші ОМОНці? Це залишки старої імперії зла, яких давно навчили ненавидіти українців. Били вони нас в Києві під собором святої Софії під час похорону владики Володимира і так само били нас учора. А коли Михайла Бойчишина знищили вороги, ця нібито державна поліція не рушила пальцем. Це абсурд. Наші податки оплачують ті залишки московської імперії на те, щоб український народ гнобили так, як і колись. У тім і суть гніву вчорашньої громади. Ми платимо своїм ворогам. Не лише ОМОН-«Беркут», а теж оплачуємо пам'ятники Леніну, платимо за московські школи, московські книжки, телебачення, радіо... абсурд. КаПеУ до сьогодні легальна, а молодецька організація «Тризуб» — ні. Абсурд. Нема іншого слова на те. Абсурд.

Звук зубної щітки та хлюпінт води перервав цей «туалетний» монолог.

Ідучи велосипедом до собору, Ярко випередив Ксеню на декілька хвилин. Замкнувши на колодку, він сховав велосипед в кущі біля церкви і побіг сходами на площадку, а далі влетів крізь бронзові двері до самої церкви. Отець Онуфрій почастував голодного молодця хлібом і чаєм та повів коридором підвалля до кімнати, де вчора читали книгу. Поки отець приніс книгу, Ксеня появилася в кімнаті, одягнена у свіжу біло-жовту суконочку без рукавів. Ряд золотавих гудзиків спереду виблискував у світлі лампи. Отець повернувся з валізою в руках. Вийняли книгу та посідали перевіряти опис бібліотеки.

Перевірка схеми на аркуші лінійованого паперу була нелегка. Старовинний автор в однім місці книги описує величину різних будівель Києва. В іншому місці, при описі бою з монгольською ордою, можна ототожнити відносно приміщення важніших будинків. З таких даних відтворював о. Онуфрій карту княжого Києва.

— Доволі добре твій дід чи прадід обрахував, де знаходиться бібліотека! Великої різниці між нашими рахунками нема. Різниця

ця, може, на сорок метрів. Порівняємо ці рахунки з археологічними даними колись пізніше... Слухайте, цікавий тут опис боїв в Києві... Оборонці, у вирі бою, розбилися на дві частини. Більша частина разом із цивільним населенням боронилася біля Десятинної церкви. Цікаво, церква сама не завалилася, так як кажуть історики. Ні, автор пише, що монголи завалили церкву «вогнем і громом». Це, на мою думку, стрільний порох, іншими словами, це була бомба!.. Менша частина оборонців, включно з воєводою Дмитром, чинили опір в околиці бібліотеки. Монголи при кінці бою і будинок бібліотеки нищать тим громом. Вбивають багатьох, і беруть Дмитра в полон. Проте автор та багато дружинників опиняються у підземній кімнаті, у печері, де є сховище Руської книги. Звідти підземним проходом добуваються вночі на волю. Каже автор, що в руки ворогові попало мало книг, бо переважна більшість врятувалася у підземному сховищі. Автор пише, що він сам завалив підземний прохід, щоби нечисті вороги не пройшли туди... О Боже!.. Знайте, діти, Історія Русі-України ще живе!.. Хоч живцем у Києві на століття закопана, але ще живе!

Зголодніли. Вже п'ята година вечора, а вони були без обіду та без вечері. Ярko запропонував:

— Ходімо до ресторану собі на таку ніби передчасну вечерію. Людей буде мало. Тут близько, пішки підемо... Дайте, отче, я занесу книгу у валізі до сховку, лише дайте ключ.

Отець і Ксеня попрямували до дверей церкви, а Ярko, поспішаючи, поніс валізу до сховку під пилом у старій вугільній коморі. Сховавши, Ярko побіг темним коридором підвалля та вгору, мов кіт, пострибав сходами до дверей церкви. З розгону відхилив мідяні двері церкви і вискочив на площадку.

Вилітаючи, він почув лише луна цокотання пострілів з автомата. Перед ним була жахлива картина. Сходами вниз бігли два невідомі чоловіки, що нецеремонійно тягнули за собою Ксеню. На площадці, під самими ногами, Ярko бачив непритомну чоловічу постать. Подалі, при сходах, лежала чорна постать отця Онуфрія, похляпана червоними плямами. З уст червона кров текла на бетон. Два кроки наліво і направо від Ярka на площадці стояли чоловіки в сірих маринарках та з

По радіо говорив недовго. Крізь шипіння радіо і шум в голові Ярکو ні слова не зрозумів з розмови. Виїхавши двома колесами на шосе, Влодко обернув авто в протилежну сторону дороги, включив сирену і помчав. Перед ними автомобільний рух розділявся, як перед Мойсеєм Червоне море. Гнали як скажені.

Так з годину чи дві шукали вони сліду за двома «Ладами». Ярکو мав вже час описати пригоду в соборі св. Юра. По міліційнім радіо Влодко дізнався доволі багато про хід дій при соборі. Пожежу, на щастя, скоро погасили. У спаленій частині церкви знайшли чотири кістяки потерпілих. А дві непритомні особи з перед церкви відвезли в шпиталь.

Вечірнє сонце звисало вже низько на обрії, коли Влодко завіз Ярка до готелю «Україна». Він відпустив його, щоб бідолаха вимився.

Ярکو вимився і переодягнувся. Убрав свіжу сорочку і шорти. На всякий випадок засунув до кишені пістолет ПСМ. Виходячи з квартири, зауважив білий конверт під дверима. Запхав його в сорочку і, поспішаючи, вийшов на проспект Свободи. Влодко чекав його. Ярکو присів до міліційного авта, і вони поїхали удвох шукати злочинців.

Розмову почав Влодко:

— Ну, сину, кланяюся тобі. Ти аж чотирьох москалів відправив на той світ! І не маючи жадної зброї. Так далі не може бути. Відкрий сховок і бери свій револьвер. Заслужив ти на нього... І заслужив теж на вечерю. Обернись, подивись поза себе і вибери собі канапку і напій.

Було видно, що поки Ярко мився, Влодко добре впорався із закупом вечері. Вдалося Влодкові і ще одне. Перепитуючи продавця в ресторані на Пекарській, довідався від нього, що раніше гонили дорогою на схід два авта: блакитна «Лада», а за нею якась побита чорна. Продавець думав, що чорна була поліційна машина, і тому нічого собі з цього не робив. Стежі на Личаківській та Зеленій нічого не бачили, ну і Влодко сам здобичі своєї ніде не бачив.

— Думаю, Ярославе, що вороженьки наші будуть десь тут, — зробив висновок Влодко і повернув на Пекарську.

— Вони замкнені в кільці. Видно, знали, що ми стежі поставили. Може, у них міліційне радіо, а може, один з наших... — не докінчив Влодко.

— Ну де вони, Влодку? Де ти думаєш? Вони мов під землею зникли,—говорив юнак.

— Ага, може, і так. Ніби під землею, добре ти сказав. Перед нами славний на весь світ Личаківський цвинтар. Там є де на якийсь час сховатися. Поглянемо туди, поки ясно, бо вже дев'ята...Заїду автом і стану. Далі ми будемо пішки крастися, обережно, щоб не сполохати їх. Як вони тут, то вернемося і покличемо на допомогу, — відповів Влодко.

— Пусти мене ровером наперед. Я скорше огляну цвинтар, ніж ти пішки. Не будеш зайво мучити ноги, — сказав Ярко.

— Гаразд, але не грайся у героя. Твій старий «Сміт енд Вессон» може не вистрілити, а твій ПСМ малий і одним пострілом не уб'є. Правда, що ти взяв свій ПСМ з готелю, ні? — з іронічною усмішкою сказав Влодко.

— Як ти міг знати?— здивовано запитав Ярко. — Ти справжня поліційна собака, Влодку!

— Не собака я, і носом не занюхав. Проте гулю в кишені я в тебе вже зауважив. Я все дивлюся людям в кишені. Це вже стара міліційська звичка. Довше мені вдасться на дорогій батьківщині прожити так, — відповів Влодко, повертаючи автом у в'їзд на цвинтар.

Поставив авто поперек дороги, щоб його здобич не втекла. Вказуючи на план цвинтаря, пояснив Яркові, куди буде сам іти.

— Уважай, Ярославе. Не будь героєм. Це безжалісні московські агенти, шпигуни чи кагебісти. А далі пам'ятай, що мають вони власне мою сестру! Дурниць не нароби,— наказав Влодко.

Виходячи з авта, Ярко пригадав собі про конверт, що вже прилип йому до тіла. Відкрив, поглянув та подав Влодкові.

— Це по-московськи, не прочитаю, знайшов я це під дверима в готелі.

Влодко прочитав та гнівним голосом заговорив:

— Наші москалі пропонують торгівлю людською душею.

Віддадуть нам Ксеню за твій скарб у валізі...Яким чудом ті прокляті можуть знати про це?

За хвилинку він додав:

— Так ми не зробимо. Не можемо життям торгуватися, а по-друге, я не певний, чи маємо чим. У церкві був огонь...

— Я теж боюся, що скарб у пожежі згорів... Нема виходу для нас, лише збройна сила, — додав Ярکو.

— І в українській історії не раз лишався лише такий вихід. Не завжди нам щастило... Не все була у нас така хоробрість і самовідданість, яку потрібно було мати. Дай, Боже, тобі щасливої розвідки. Але жадного героїства, Ярку!.. Їдь з Богом, — сказав на прощання.

Ярко запхав ПСМ глибоко в праву кишеню шортів, а револьвер засунув під пасок. На всякий випадок зброю мусив мати при собі.

ЛИЧАКІВ

Ярко сів на ровер та помчав поміж довгі вечірні тіні цвинтаря. Він не відчував найменшого страху. Грізна лють стиснула йому зуби, а вітрець, що віяв по лиці, додавав бадьорости. Настрій у Ярка був той самий, який він вперше відчув під пам'ятником Івану Підкові. «Не даремно це місто звивається Львів!..» — слова пісні дзвонили в голові. Шум у вухах уже щез, і Ярко з приємністю прислуховувався до звуків свого гірського ровера, який стукотів по нерівних стежках цвинтаря.

Хлопець їхав зигзагом усіма стежками цвинтаря, щоби перевірити якнайширший простір. З усіх боків пам'ятники, монументи, мавзолеї і каплички визирали з-поміж кущів та дерев. Довгі тіні пізнього вечора чорнилом малювали страхітливую картину немов у голлівудському фільмі. Покручені галузки старих дерев простягали чорні пальці своїх тіней на лице юнака. Якби не той хоробрий настрій та грізна лють, то давно страх був би вигнав його із цвинтаря.

Через півгодини їзди Ярко зупинився на вузкій стежці. Тремтів він і з фізичної напруги, і від вечірнього холоду. Випростувався по довгій їзді. Холодний тягар револьвера, ззаду за поясом, втискався в його хребет. Малий пістолет у кишені шортів незручно звисав із правого боку. Ярко встроїв руку в кишеню і помацав ПСМ. Пальцем торкнувся забезпечення. Надходила ніч. Перед ним вже чорнів захмарений східний обрій неба. В ту хвилину, на переломі вечора та ночі, панувала абсолютна тиша. Гомін міста туди не доходив. Денні пташки та звірята давно затихли, а жителі нічного світу ще не прокинулися. Ярко оглядався, перевіряючи темні контури дерев, кущів та пам'ятників. Крізь тіні дерев на тлі сірого неба десь на далекому горбі виднівся чорний хрест. Запах мохів, цвілі, трави і зілля приплив на холодній вогкості серпанкового туману з-поміж старих могил.

— Пахне історією, — подумав Ярко.

В ту ж хвилину він почув здалека тихий, придушений стогін. Звук гомонів десь по лівім, північнім, боці стежки, далеко за кущами й деревами. Ярко беззвучно положив ровер на траву

при стежці. Вийнявши «Сміт енд Вессон» із-за пояса, він рушив крадькома в сторону, звідки чув звуки. У темряві білі кам'яні пам'ятники виринали з-поза кущів, немов духи мертвих. Туман хвилює розплився, і в той час виразно почулися звуки московської лайки. Із-за кущів Ярکو побачив високий надгробний пам'ятник. Площадка перед ним була огорожена низеньким муром. На рогах цього чотирикутного мура, напроти монументу, стояли два камінні стовпи, а на вершку був якийсь викручений залізний орнамент.

До цих орнаментів шнуром були прив'язані розп'яті рамена молодої дівчини. Знизу до тих стовпів були прив'язані її розведені ноги. Темне мокре волосся звисало по лиці. Брудна жовтава суконка прилипла до подряпаного і посинілого дівочого тіла. Ксеня!

При ній стояли два чоловіки. Один, одягнений в чорне, бив долонею Ксеню по лиці, а другий, високий блондин, одягнений у сіру маринарку, щось по-московськи сичав їй до вуха. Ксеня не відповідала. Голова їй безвладно звисала.

У руці того, що брутально лаявся, хлопець побачив ніж. Пригадалися слова Влодка — не будь героєм! Але іншого вибору у нього не було. Ситуація диктувала. Ярکو приклякнув за кущем і прицілився револьвером. Блондин зачіпляв ножом гудзики суконки і, шарпаючи, по одному відрізував їх. Суконка відкрилася, як жовта шкірка банана. Місяць в цю хвилину виринав із-за хмар і білим світлом освітив біленький нагрудник і трусики на тремтячій тілі Ксені. Ярکو підпер револьвер другою рукою і точніше націлився на того з ножом. Блондин спритно прорізав полотно нагрудника між грудьми, оголюючи біле дівоче тіло. Він ступив крок ближче до Ксені і встромив лезо ножа під біленьке полотно трусиків. Ярکو не мав тепер можливості безпечно вистрілити, бо блондин стояв якраз між ним і Ксенею. Куля зі «Сміт енд Вессона» пробила би їх обох.

— Стой! — почув Ярко голос за плечима і відчув твердий холод вогнепальної зброї на своїй потилиці.

— Здай револьвер, бля.. твоя! — командував голос за спиною.

Не було ради. Він мусів послухати. Але страху не відчував.

Ситуація знову диктувала. Ярکو подав револьвер лівою рукою поза своє плече. Він відчув натиск ворожого коліна під лівим плечем, а направо побачив блиск чорного чобота. Перед ним із-за силуету блондина в сірій маринарці впав на землю делікатний клаптик білого полотна. Непомітно Ярکو всунув правицю в кишеню шортів і відбезпечив* ПСМ.

— Что там, Саша? — запитав блондин, обертаючись лицем до Ярка, і тим самим відслоняючи Ксеню.

Ярکو інстинктивно знав, що прийшла секунда неувagi і одинока нагода свого рятунку. Хлопець кинувся цілим тілом дозадy на землю поміж ноги ворогові і одночасно вийняв ПСМ, ціляючи вгору понад себе.

Бах! — ворог вистрілив першим, але вже запізно. Ярکو лежав йому між ногами і стріляв вгору, раз — бах! — і другий — бах! Перша куля прошила напасникові кишки і зарилася у серце. Друга вдарила його під щоку і, розбиваючи піднебіння, рикошетом зарилася за орбітою ока у мозок. Лежачи далі так на плечах, Ярко стрілив перед себе у блондина. Бах! — Бах! — Бах! — поки ворог зашпортався і впав дозадy на землю. Третій москаль, одітий в чорне, вже зняв з плечей автомат, але не міг стріляти у Ярка. Небіжчик у чоботах все ще стояв на ногах над Ярком, а самого Ярка під ним на землі не було видно. Націляючись на чорну постать, Ярко вистрілив — бах! Та в ту хвилину труп того, що в чоботах, звалився на нього. Побачивши це, чорна постать посипала в Ярка серію із автомата. З-під трупа в чоботах Ярко відповів у сторону чорного: бах! — бах! — цик — цик. Забракло набоїв у ПСМ. Чорний вистрілив ще дві серії з автомата. Ярко чув, як кулі хляпали по тілі небіжчика, і бачив, як мертве тіло здригалось від цих ударів. Автомат перестав стріляти. Ворогові також забракло патронів. Ярко скотив зі себе трупа та розшукав на землі «Сміт енд Вессон». Поки хлопець підніс цю зброю, чорний сховався за розкрачену постать Ксені та вставляв другий магазин в автомат.

— Позиція погана, час на тактичний відступ! — подумав Ярко. Зігнувшись, чкурнув, мов щур, поміж пам'ятники та кущі. Чорний посипав свіжу серію куль за ним, але марно.

* відбезпечив — зняв із запобіжника.

Рикошети лиш свистіли між мармуровими монументами та торошили віти дерев. Але Ярка вже там не було!

Ситуація змінилася. Тепер уже Ярко полював на ворога. «Перша кров», — подумав собі. Нагадався голлівудський фільм під тою ж назвою. Він покуштував людську кров..., і то дослівно, бо був обприсканий від голови до ніг кров'ю того, з виглянсуваними чоботами. У хлопця відродився давній інстинкт воїна. Перед очима наново постав палаючий Іскоростень: червоний жар, золоте полум'я та чорні постаті воїнів. Запах свіжої крові та стрільного диму зливався з темними запахами старого цвинтаря та вогкої ночі.

«Вогненна Помста!» — думав Ярко. Вродилася у серці відчайдушна відвага. Відвага хижака. Відвага полюючого лева. Наплило в душу те почуття бадьорости та грізної люті, яке вперше відчув під пам'ятником Іванові Підкові.

Ярко обходив своє попереднє місце бою широким колом. Ховаючись поміж пам'ятниками у нічній темряві, він поволі підходив до своєї здобичі. Я тепер мисливець, подумав. Попімецьки я — ягер. Пригадав оповідання про дідів своїх, як під Бродами панцер-ягери у дивізії «Галичина» полювали на московські танки. Як нищили їх ручною зброєю. Нищили панцер-фаустами, панцер-шреками, а навіть, вискакуючи на ті пекельні машини, нищили й ручними гранатами. Так сьогодні, у нерівнім бою, Ярко виступає проти того самого ж ворога.

Підкрадався він до чорного ворога ззаду із правого боку. «Чорний» далі стояв за розп'ятою постаттю Ксені. Ярко мусив підкрастися так, щоби мав прямий постріл у ворога і під таким кутом, щоб не наражувати Ксеню. Не знаючи своєї зброї, думав ліпше буде націлятися вище, в голову.

Так підкрався вже на 30 метрів від мети. Ярко ліг плазом та, тримаючи зброю перед собою, підпираючись так на ліктях, поплазував ще з десять — п'ятнадцять метрів уперед. Хлопець був замаскований за мармуровим надгробним каменем. Підпершись на ліктях, тримаючи зброю двома руками, він прицілювався «чорному» десь під праве вухо. Вдихнув, поволі випустив половину повітря і натиснув язичок.

Грим!

Великокалібровий револьвер заgrimів та аж підскаочив у руках. Де хвилину перед тим була голова ворога, миттю зацвіла жовточервона троянда мозку та крові. Ноги темної постаті, немов з гуми, зігнулись, і вона впала спочатку на коліна, а далі зарила лицем у землю.

Ярко став і глибоко віддихнув. Гудзики на його сорочці давно повідривалися, і вона, мов шмата, висіла по боках. Місяць вийшов із-за хмари і освітив цвинтар не-тим-світлим саявом. У цім світлі Ярко побачив розбитий череп ворога. Далі під кущем, п'ятнадцять метрів поза Ксенею, він побачив криваву купу жорстоко пошматованого м'яса, у виглянсуваних чоботах. Ліворуч від Ксені лежав ніж. Лише блондина у сірій маринарці не було.

— Холера, ще живий! Але де він? — подумав Ярко.

Одначе, почувши хрипкий, швидкий віддих Ксені, забув про все та підбіг до неї. Жовта сукня, що звисала позаду із рамен, була обхляпана кров'ю та шматками мозку і черепа. Ярко узяв ножа та почав різати шнур, що в'язав ноги до стовпів. Хлопець чув слабкий віддих дівчини. Поки була сила стояти на ногах, то могла дихати, але коли виснажилася остаточно, то ледве хлипала повітря. М'язи черева та грудна клітка здригались із кожним віддихом. Прорізавши шнури на литках, він підніс її на рівні ноги. Так тримаючи, притиснув свої уста до посинілого лиця. Ксеня обернулась і своїми вустами шукала вуст юнака. Не стидалася, що в його обіймах притиснулася голими грудьми до Ярових. Хотіла сама його обіймати, та рамена ще були затиснуті шнурами.

Бах!-Тві!— пролунав постріл та рикошет. Куля свиснула попри вухо хлопця. Пестощі скінчилися. Ярко моментально з'ясував нову небезпеку і кинувся бігом праворуч, щоб не загрожувати Ксені. В бігу чув ще два постріли. Ліворуч побачив блиск огню. Кинувся стрімголов за гріб. Так лежачи, вдивлявся в темряву, в місце, де востаннє бачив блиск пострілу. І не дарма. На п'ятдесят метрів перед ним рухалася темна тінь.

«Це задалеко, — подумав. — Хіба в ковбойським фільмі можна на таку віддаль одним пострілом вцілити... але що ж...»

Перед ним був відкритий простір, а ближче до мети іншого сховку не було. Сперши свій револьвер на камінь, Ярکو вистрілив.

Грим!— знов скочив револьвер у руках.

Бах!-Бах!— почув постріли у відповідь.

«Здається, занизько вистрілив», — подумав та вдруге прицілився.

Блондин, не знаючи, звідки Ярکو стріляє, не був цілком замаскований. Півтіла виднілось.

Грим! — Ярکو вистрілив. Побачив, що зранив ворога у стегно.

Бах!-Бах!-Бах!— блондин пускав оборонний вогонь у сторону Ярка, намагаючись тим часом поправити своє занадто відкрите положення. Яркові цього вже було досить. Прицілився, вдихнув, видихнув.

Грим!

Знову прицілив, вдихнув, видихнув.

Грим!

І втретє прицілив, вдихнув, видихнув.

Грим!

Більше не треба було. Перший постріл пошматував блондинові рамено. Воно повисло, мов у ляльки. Другий постріл десь так вдарив, що гудзик сірої маринарки відлетів і вона розстібнулася. Третій поцілив так, що на білій сорочці з'явилася велика темна пляма...

Гаряча великокаліберна зброя пекла Яркові долоню. Він устав на рівні ноги. Запах диму в'їдався в ніздрі. Повільним кроком переможця покрокував до Ксені. Ксеня стояла так і далі з розп'ятими раменами. Розбурхане волосся закривало очі. Напружені м'язи рамен розпинали ребра грудної клітки. Маленькі білі груденята підносились за кожним віддихом. М'язи черева аж тремтіли від напруги та муки. Під ними, у місячнім сяйві, темний шовковий трикутник блистів мокрим потом, немов рососою. Ярکو підійшов і, взявши ніж, звільнив одну руку, а потім другу. Ксеня, немов стята зі шибениці, впала в обійми юнака. Тремтячі дівочі вуста, змочені потом і слізьми, вп'ялися в уста Ярка.

— Що тут за холера! — почувся задиханий голос Влодка. — Де ж ви поховались? Чую стрілянину вже чверть години. Що ви думаєте? Це Львів, а не Крим! Аби нагла кров залляла, скільки коло вас тут трупів? А я казав тобі героя не грати, Ярку!

Від тиску мокрих уст Ярко відкрив губи під смак солоних сліз, поту та солоденької слинки. Дівочі груди м'яким холодком тиснули його в ребра. Ярко примружив очі і, вислизнувши із жіночих обіймів, упав на землю. Ліве рамено спливало кров'ю.

Збудився Ярко у чистій білій кімнатці. Шалений біль колов ліве рамено. Із кожним віддихом плечі нещадно боліли. Перед очима над ним була прозора торбинка якогось плину та звій дротиків і трубок, що зникав десь під його ліжком.

«Я в шпиталі», — догадався юнак.

З болю він рушитись не міг. Прострілене рамено, посинілі плечі, скалічена рука, попалені брови та лице, — Ярко пригадував собі рану за раною, яких він назбирав попереднього дня. Збоку почувся знайомий голос Влодка:

— Здоров, юначе, ти вже задовго тут лінуєш. Це вже пізній вечір, точніше, це вже субота. Але ти «спльончий королевич!» Ти двадцять чотири години тут спиш! Я вже почав журитись тобою. Ще трохи і Ксеня мусіла б шукати другого, більш жвавого коханця.

Ярко лише усміхнувся і підморгнув у відповідь. Біль його так спаралізував, що голови піднести не міг.

— Пошукаємо тобі морфій. Бачу, що добре болить. А поки знайдемо тобі наркотика, розповім тобі дещо... Найважливіше це те, що Ксеня здорова, хоч має рани по цілім тілі. А найгірше, що залюбилася дурна в якомусь паралітику, що з ліжка не встає. Вона при тобі цілий день сиділа, лише тепер по вечерю вийшла. Холера, медсестри мусять щогодини змивати її слину з твого лица, бо вчіпилась тебе, як п'явка, — з гумором говорив Влодко.

— А по-друге, наш пресвятіший отець Онуфрій ще на той світ не збирається, хоч у своїй крові майже потонув. Якби ти, наш любий паралітику, міг обернутись, то ти бачив би, що Онуфрій у сусіднім ліжку тобі до товариства стогне. Наш

«свентішек» одним ударом карк злодієві зламав, поки прошили йому груди «калашніковим». Страшно шкодує пресвятий, що ти за один день більше ворогів відправив до Бога, ніж він сам за ціле життя! Нарахували ми сім твоїх жертв на престолі національної ідеї. Чотири ти спалив на кістки під собором святого Юра, а трьох поклав на кладовищі. Як геніяльно, Ярку! І тим, і тим коротенька дорога на той світ!

Почувся тихий сміх у кімнаті. Отцеві дуже подобались оповідання свого наймилішого друга Влодка. Дірявими легенями нелегко говорити, тому подальших коментарів від отця Онуфрія не було.

Надійшла медсестра з довгою голкою в руці. Як у всіх лікарнях світу, головна медсестра характером і фізіономією надавалася більше на команданта концтабору, ніж на ангела милости. Без жодної церемонії встромила голку Яркові там, де сонце не світить, і вийшла з кімнати.

— А третя важлива справа, — продовжував монолог Влодко, — це те, що твій скарб, твоя книга, не ушкоджений. Книга тепер у митрополита. Проект майбутньої операції у Києві уже народжується... А четверта річ, це те, що ми мусіли продовжити твою візу на тиждень. Твої плани подорожування по Альпах змінилися. Твій поїзд до Австрії виїхав вже шість годин тому. Шпиталь не випустить тебе, аж через два-три дні. А Ксеня, здається, не випустить тебе на волю дещо довше.

У дверях кімнатки стояла Ксеня. На слова брата почервоніла як мак. Її дівоче личко було замасковане двома синцями під очима, бандажиком на щоці та напухлими вустами. Каштанова гривка приховувала ще два синці на чолі. Але тісна червона сукня ніяк не могла приховати різьблені принади жіночої краси. Влодко лише усміхнувся та подався до дверей.

— Я лишу вас, голуб'ят, самих. Онуфрія я мушу з головою коцом накрити, бо як побачить те, що діятиметься у сусіднім ліжку, то його справді шляк трафить!

Сміючися, Влодко наклав отця коцом, вимкнув світло і, виходячи з кімнати, замкнув двері.

ЧАСТИНА ДРУГА

КИЇВ

Київ ще спав. На широких небі столиці України зорі згасали. На східнім обрії зростала ясна смуга сивого ранку. Ярко стояв на перехресті двох широких доріг. Дороги порожні. Лише час від часу проїздило авто. Каштани свіжою зеленню обквітчали Хрещатик. Пташки прокинулися зі сну і співали ранній привіт киянам. На той спів відгукувалися пташки зелених парків Володимирівської гори та крутих схилів Дніпрового узбережжя. Холодна металева дуга якогось советського монументу разила очі юнака. Чомусь нагадувала ця дуга слова Шевченка «...кайдани порвіте і вражою злою кров'ю волю окропіте...» Ні, кайдани ще не порвали кияни. Кровію ще ніщо не покропили.

Краватка тиснула Ярка в горло. Холодний вітрець розбурхував дбайливо зачесане волосся. Відрухово він застебнув гудзик на маринарці. В лівій руці тримав чорну течку. Виглядав як молодий бізнесмен.

Вже минув рік від того часу, коли він вперше відвідав рідний край. Минув рік від неймовірних пригод у Львові. Вернувся хлопець до Ванкуверу, до щоденної муки університетських студій. Лише в додаток до шкільних мук він мав нові завдання. Їздив містами Канади і Америки. Був у Торонті, Едмонтоні, Чикаго та Нью-Йорку. І в кожному місті бував на таємних конференціях, дискусіях та розмовах. Був у приватних домах мільйонерів і в тихих кімнатках різних народних домів та культурних центрів. Розмовляв з єпископами, науковцями, істориками та підприємцями широко розкиненої української діаспори. Будувалася організація. Збиралися фонди. До організації входили лише вузькі елементи ширших громадських з'єднань.

Головні ролі грали Православні і Католицькі церкви, фундація Яцика, Ліга Українців, Союз, СУМ, Пласт, а, на думку Ярка, найважливішу роль грало Наукове Товариство ім. Шевченка (НТШ). В Україні до Організації входили елементи УГКЦ, КУН, «Тризуб», СОУ, Православної Церкви (КП), Автокефальної Православної Церкви та поодинокі науковці. Ярко був доповідачем чи то просто пропагандистом, що заохочував заздалегідь вибрані вужчі кола українського суспільства до фінансової підтримки. Проєкт розвивався під гаслом «СЛАВА».

Коли скінчився шкільний рік, організація послала його в Україну, до Києва.

П'ята година ранку. На темнім сірім небі зорі згасали, лише блідий місяць ще висів над західним обрієм. Автомобільний рух на дорогах прокидався. Щораз частіше проїздили авта, світлячи фарами вздовж сірих вулиць. Ярко зиркнув на годинник. Уважно оглянувся. На кожному перехресті доріг та на кожній площі у цій околиці Києва стояла особа, така як і він, з течкою в руках. Дорогою, перед ним, проїхала велика чорна «Чайка-лімузин». Стала вона під сусіднім будинком. З лімузина вийшов чорно одітий священник і кілька помічників. Це греко-католицький єпископ приїхав на наради «Об'єднання Церков», які вже три дні тривають у цім будинку. Ярко положив свою течку на хідник. Витягнув із кишені папіроси і, приховуючи рукою від вітру, запалив. З кутка ока бачив, що постаті на інших перехрестях також в той мент і собі закурили. Ярко поставив ногу на течку та зігнувся перев'язувати мешт.

В цю хвилину «Чайку» розірвав шалений вибух. Він підніс автомобіль на три метри в повітря, відриваючи двері та капот. Чорний велетень гримнув об бетон дороги і бризнув фонтаном скла. Дим і вогонь бухнув із машини. Колесо покотилося дорогою попри Ярка. Капот, що довго летів мов листок паперу в повітрі, впав дзенькотом бляхи за сорок метрів від лімузина.

Ярко почекав хвилинку, потім підніс свою течку, обернувся і зрівноваженим кроком пішов в протилежну сторону від аварії. Дійшовши до найближчого входу підземки, чи як тут називали, метро, спустився сходами вниз. Ті постаті, що, так як і Ярко, стояли на рогах перехресних вулиць, так само

позникали з Хрещатика і одинцем непомітно пропали у метро. Довгу хвилину на Хрещатику панувала тиша. Пташки затихли. Тільки чути було тріскотіння і сичання вогників з розірваної «Чайки». Не видно було ні одної особи, ні одного авта на дорогах. Де-не-де погасли світла у вікнах готелю «Дніпро». Лише тіні у віконницях зраджували присутність цікавих, які лаконічно оглядали аварію, немов це був буденний випадок у столиці Української держави. Здалека почулися сирени пожежників та міліції.

На станції метро було вже кількадесят людей. Де-не-де впало кілька московських слів принагідних розмов. Ярko був у Києві уже десятий день. Вже не дивувало його те, що тут, у самім ядрі української держави, панувала московська мова. Тяжко було б чужинцеві розпізнати, чи Київ столиця Української держави, чи надалі колонія Москви. Фактично Київ мав вигляд окупованого міста. Усі написи українські, усі офіційні розмови велися українською мовою. Усі офіційні повідомлення, афіші, документи та навіть транспаранти виготовлені теж українською мовою. Проте мова щоденного вжитку більшості киян таки далі була московська. Це ніби українська влада окупувала якесь чуже, московське, місто. Звички сотень років колоніального режиму північної імперії лишили свій знак. Не відчував Ярko у тім місті ні радості, ні бадьорості такої, якої він не раз відчував у Львові. Ні чисте синє небо, ні теплі промені сонця, ані широкі зелені каштанові алеї не тішили його. А тим більше — у глибоких проходах підземки та у її скрипучих вагонах серед московськомовної юрби почувався якось пригнічено, сумно. Тихий гнів насуплював йому брови, коли сидів у вагоні.

Вийшов Ярko з метро на станції «Університетській». За ним вийшло ще кілька молодих осіб. Усі елегантно вбрані, у краватках і маринарках, з течками в руках, мов справжні бізнесмени. Трималися вони окремо, подалі один від одного і не розмовляли. Ярko зайшов у великий будинок серед університетської зелені. Пішов довгим коридором, а далі сходами вниз. Постукав у перші двері, раз, різко.

Двері відкрив молодий юнак. «Калашников» у правиці звисав на ремінці із плеча, а палець нервово гладив гачок.

— Марку! Але знайшли вони тобі роботу! — вигукнув Ярکو і обійняв свого брата.

— А коли ж ти приїхав? І чому у тебе така грізна зброя? Та ти вчиш археологію в університеті, а не партизанку! — продовжував Ярکو.

— А що, ти не бачив фільм «Індіана Джонс»? Сьогодні археологи перестрілюються, так як колись ковбої! — відповів молодший брат, Марко.

— Ти, здається мені, занадто нервовий тип, щоби тобі таку забавку в руки давати. Можеш когось тут підстрелити!

— А що ж, як ти тамтого року семеро москалів на той світ післав, то тепер вже й мені черга постріляти. Нехай тут лише появиться якийсь кагебіст, то побачиш!

— Та ти, дурню, ще у мене клички не питав. А може, то я якраз той кагебіст?

— Ра-та-та-та..., тоді й тебе ще тут положу, дурню. Ану, друже, як там..., Слава!

— Ярослава! — відповів Ярکو та ввійшов крізь двері до кімнати.

За Ярком поодиночі приходили інші молодці з течками.

— Слава!

— Ярослава!

— Слава!

— Ярослава!

— Слава!

— Ярослава! — ...прошептало ще шість осіб по черзі при вході до університетської комп'ютерної лабораторії.

У самій лабораторії метушилося багато людей. Біля входу було кілька озброєних молодців. При комп'ютері стояло троє науковців, а в куті під вентилятором стояв якийсь старший професор і попахкував собі люлькою. Сиве волосся ледве покривало лисину на голові, а довгі сиві козацькі вуса рухалися за кожним разом, що він смоктав пахучий дим. Професор Вербицький оглядав гіпсовий макет міста Києва і нетерпляче чекав на вирок комп'ютерних обрахунків.

Сім молодих бізнесменів, включно з Ярком, повідкривали

течки. У кожній течці мініатюрний комп'ютер та інше електронне приладдя марки «Гюлет Пакард». Із кожної течки молоді бізнесмени повитягали по одній дискетці та подали їх науковцям. Великий комп'ютер ковтав дискетку за дискеткою. Науковці метушилися при комп'ютері, а всі інші присутні посідали просто на підлогу. Лише професор Вербицький стояв і нетерпляче поглядав на комп'ютерний екран.

— Та холера би вже вас взяла. Коли ми вже будемо мати карту печери? Щось це вам задовго бере, — нетерпляче промовив професор, витягаючи люльку з вуст.

— А чому тобі захотілося робити сейсмічні досліді у самих місті Київ. І то таємні! Ти думаєш, що то легко так, у столиці якої-небудь держави, творити таємний вибух? Я був би думав, що це неможливо. Але той наш підстрелений канадець вигадав план про вибух під лімузиною, ну і маємо, — відповів науковець.

Ярко почервонів. Він під час цілого минулого року був зайнятий роботою і плануванням проєкту «Слава». І не раз послужив своєю мудрою порадою.

— У кожній іншій столиці такий плян не спрацював би. Але в Україні, де авта вибухають щотижня і де визначних осіб стріляють на вулиці, це цілковито легка штука! — пояснив Ярко.

— Цить діточки! Маємо щось на екрані! — пригадав професор.

І справді, на чорнім тлі екрану червоні риси скупчувалися у формі чотирикутника. А від чотирикутника направо навскіс простяглася вузька лінія, немов рівенький хвіст. Професор Вербицький довго-довго приглядався на екран. Потім мовчки перейшов до моделі міста.

— Печера є, хоч не точно там, де молодий наш отець Онуфрій передбачував. Проте, здається, матимемо доступ сюди до підземного проходу. Дивіться, ця лінійка тут, це, здається, тунель, прохід, вихід з печери. А що важніше, печера — рівна, чотирикутна. Іншими словами — вона штучно викінчена,

себто це кімната, а не якась природна шпарка у київським вапняку... — промовив професор.

— Яка вона величиною, панове? — додатково спитав він.

— Яких сорок на п'ятдесят метрів, а може, більше. А яких чотири, п'ять метрів заввишки. Підлога рівна, горизонтальна. Це твір людських рук, — відповів один із науковців.

Він пальцями перелетів клавішами комп'ютера, немов Моцарт на фортепіані, і змінився масштаб картини на екрані. Чотири-кутник скорчився. А далеко по лівім боці екрана появилася суцільна червона смуга. Лиця присутніх науковців насупились. Тишу перервав Ярko, який пильно стежив за роботою.

— Це підземка. Це, як ви тут, французофіли, називаєте — «метро». Я, здається, якраз туди раненько їхав.

— Так, маєш рацію, це метро, але «туди ти не їхав». Це тут видно на екрані лінію на Оболонь, а не на Університет. Але холера, це близько... Уяви, що як будували, ще за совітів, це метро, то ледь — і ледь були би знайшли бібліотеку Ярослава Мудрого! Лише п'ятдесят метрів праворуч, і Бог зна, були би вивезли нашу історію живцем до Ленінграда! — відповів один із науковців.

— Досить забави і спекуляції, діточки, — перервав професор. — Завтра приїжджають гірняки, а через два дні ще три археологи. Один зі Львова, другий з Бостону, а третій десь з Австралії. Починаємо копати в суботу. Сьогодні ввечері запрошую до себе на четвертий поверх готелю «Дніпро», кімната чотириста один, на пиво. Будемо дивитися новини дня. Цікаво, що міліція скаже про наш вибух?

Ярко і Марко, маючи півдня вільного часу, вийшли з готелю та попростували пішки містом. На п'ятому поверсі готелю «Дніпро» безуспішно чекав на їх повернення отець Онуфрій, а на першому поверсі готелю Влодко завідував безпекою отців та єпископів, які далі радилися про з'єднання церков.

РОЗКОПИ

Два тижні кипіла робота у підвалі готелю «Дніпро». Завідувач особовим складом готелю був членом організації. Вже за шість місяців наперед йому вдалося обсадити готель своїми людьми. Це багато допомогло в організуванні цієї операції. Конференція «Об'єднання Церков» була скликана лише для того, щоб приховати таємну роботу операції «Слава». Ієрархи трьох церков були добре ознайомлені з операцією, і на кожному кроці помагали виконувати різні завдання. Винаймали не лише зал на своє засідання і декілька кімнат, але й теж півпівниці в готелі. Звідси гірняки мали таємно свердлити тунель навскіс попід Хрещатик.

Тунель свердлили «позиченим» знаряддам з Донбасу. Шахти донбаських вуглевих копалень були вже третій тиждень замкнені. Ніби на замовлення, в Донбасі був страйк. Дев'ять з найкращих гірників Донбасу приїхали до Києва на таку роботу, за котру їм платили твердою валютою, і то вчасно. Машина свердлила тунель на метр завширшки. Він мав спадати вниз під легким кутом, трішки направо від північної стіни готелю.

Мов на диво, городникові готелю «Дніпро» захотілося змінити ландшафт двору. Замість травників у новім проекті площа мала бути охайно засипана сіреньким шутром. І так півсотні кубічних метрів київської скали можна було сховати від якої-небудь цікавої публіки, під самими їх ногами. Вхід до тунелю був прихований за залізними дверима у стіні підвалля, на яких прибили напис: «УВАГА! ВХІД ЗАБОРОНЕНИЙ. МІСЬКА СЛУЖБА». За тими дверима, у сирій землі та скелі, викопали малу кімнатку. А в кам'яній стіні цієї кімнатки починався круглий отвір тунелю. У кімнатці були дроти, електричне приладдя та цистерни на кисень. Електричний струм вищої напруги «позичили» від міста. До тунелю входили три електричні дроти. Найтонший був на телефон, другий на освітлення, а товстий для свердла. Дроти були причіплені до стелі тунелю. По підлозі ішло кілька шнурів. Один був на візочок на каміння. Іншими можна було витягнути гірників у випадку аварії. А ще іншим канатом витягалося б свердло в разі потреби

ремонту. Візочок дуже зручно сам по схилі гнав рейкою у тунель, а звідтам, наповнений камінням, витягався вручну, тягнучи за шнур. Лазерним світелком, прецизійно націленим у підземну мету, час від часу міряли напрям тунелю.

Праця тривала 24 години на добу. Працювали три зміни по вісім годин. Два гірники працювали у тунелі. Один гірник у підземній кімнатці наповнював лантухи камінним шутром. Другий юнак віз лантухи службовою віндою, чи, як тут кажуть, ліфтом, вгору до городника. Третій юнак, озброєний до зубів, пильнував входи до тої частини підвалля. Час від часу один із науковців, професорів чи археологів відвідував працівників, заглядав у тунель, чи шпортав між відламками свіжовикопаної скелі. Не раз один чи другий із владик завітав до робітників і, крім благословення, лишав пляшку солодкавого церковного вина чи кілька пляшок пива. Шахтарям такий обід спускали візком у тунель. Хоч не бачили вони своїх відвідувачів, та по пляшці вина чи пива пізнавали, що загостив до них один із єпископів. Співпраця між трьома єпископами теж своє робила. Об'єднання церков кувалося тут під землею, може, ще кріпше, ніж на переговорах у люксовій конференційній залі.

Ярко і Марко працювали так само, як і інші молоді члени організації. Найприємніше було чергувати на варті, а найменш приємно було нести лантухи каміння. Два тижні такої тяжкої праці та безкоштовного здорового харчу, котрим годували робітників, мали свій вплив на фізіономію молодців. Туті м'язи наповнилися силою давньої Руської землі, немов ці київські скелі втиснулися їм під шкіру.

Ярко і далі не відчував жодної радості у тім чужім йому місті. Україна справді була тут десь глибоко закопана. Проте відчув він зміну у ставленні киян до нього. Коли кидав свій гнівний погляд на когось у підземці, що рідну мову забував і «разгаварював на общепанятному язиці», то розмови ці втихали. Раб поважає силу. А покоління рабів у Києві ще не вимерло. Коли бачили крємезні Яркові плечі та туті м'язи, що рвалися крізь тонке полотно сорочки, і коли чули його українську розмову з Марком чи з іншим співробітником, то зразу мовкли. Лише раз сталося інакше.

Саме був чотирнадцятий день роботи під готелем. Ярکو закінчив свою восьмигодинну зміну аж над ранок. Тому що в день йому до сну не бралось, то задумав поїхати до університету, де отець Онуфрій читав лекцію з української історії дванадцятого століття. Стояв Ярکو у заповненім вагоні підземки, який їхав на північний захід. Стояла біля нього молода українка, можливо, із недалекого села. Перед нею сидів, розкрячивши ноги, високий плечистий мужчина з обголоною головою. На правім рамені видно було татування у формі червоного герба Советського Союзу, а під гербом була труп'яча голова. Такі типи, як він, займалися здирством, працюючи на службі різних мафіозних угруповань. Біля плечистого сидів якийсь старець з кудлатими білими бровами. Ярکو чомусь задивився на старця. Лице було йому знайоме.

Молода жінка заговорила до плечистого мужчини українською мовою. Він озвався незрозумілою московською мовою. Ярکو лише дочув кілька слів, щось про общепонятний язик і щось на тему хахлів. Жінка ображено відступила. Ярко побачив, що вона вагітна, і сенс розмови став йому ясним. Видно, що вона просила звільнити собі місце. Придушуючи гнів, Ярко глянув на мужчину та сказав:

— Прошу вас встати і зробити місце цій жінці.

І ця друга відповідь мужчини була незрозуміла йому, проте зрозумів він поодинокі слова, хахол, ветеран та Афганістан. Теж зрозумів він дуже добре жест погрози. Мужчина став і обернувся до Ярка. Стояв він на цілу голову вищий Ярка.

— То ти ветеран Афганістану? — гнівно запитав Ярко. — Якого дідька ти за чужу імперію кров проливав, і чому мордувати було невинних людей на їхній рідній землі? Ну і свою рідну мову ти забув? То ти справді яничар. А тепер ти навіть не маєш чемности поступитися молодій жінці.

Плечистий ветеран замахнувся на Ярка. Інстинктивно хлопець блокував удар лівицею, а правицею вдарив блискавичним ударом кобри під щоку велетня. Суглоби пальців роздавили м'яке тіло гортанки. Велетень похитнувся дозад. Вирячені очі підтвердили, що удар влучив вдало. Велетень проковтнув

свій язик. З гортанки виривалось лише хрипе хиркання. Ноги гнулися йому, мов з гуми.

Вагон підземки сповільнив біг і зупинився на станції «Університетській». Велетень колінкував при дверях вагона і розпачливо пхав пальці глибоко до рота. Двері відчинилися.

— Не розумію..., українською прошу, — холодно сказав Ярکو і ногою зіпхнув його крізь двері на платформу станції. Сам Ярکو вийшов за ним і, не обертаючись, пішов до виходу. Молоді студенти, які метушилися на станції, з погордою подивилися на великого п'яницю і обминули широким колом. Мова студентів — українська. Тут при університеті розвивався острівець української розмовної мови.

Ярко спізнився на історичну доповідь отця Онуфрія. Тихо увійшов він у зал та послухав кінець лекції. Стояв позаду, бо усі місця були зайняті. У натовпі слухачів, котрі, як і він, стояли позаду, Ярکو знову запримітив знайоме лице якогось старшого чоловіка з кудлатими білими бровами. Це був той самий старець, що сидів у підземці. Він стояв збоку і оглядав публіку, але не слухав доповіді. На поморщенім лиці виднівся малий, давно загоєний шрам. На хвилинку їхні очі зустрілись. Але вмить його лице згубилося у натовпі.

Отець Онуфрій далі викладав лекцію про ріст і розвиток боярської класи. По цій лекції Ярکو нарешті мав нагоду поговорити зі старим товаришем львівських пригод. Рани в молодого отця вже давно загоїлись. Отець вже рік займався організацією «Слава» в Україні.

— Здоров, колего! — заговорив отець.

— Сервус отче..., чи радше слава Ісусу Христу! — відповів Ярکو.

— Слава на віки. Та не будь таким формальним, — перервав Онуфрій та обняв Ярка немов рідного брата.

— Ну як там, подобається тобі Київ, столиця наших мрій?.. Чи ти вже повистрілював усіх тутешніх кагебістів, чи лишив кілька для Влодка та Ксені? — запитав отець.

— Нікого ще не стріляв, проте мушу сповідатись вам, щодесь тому годину-дві я поклав якогось розбишаку на «Університетській» станції, — лаконічно відповів Ярکو.

— Що... ти серйозно? Уважай, щоби собі не накликати зайвої офіційної уваги. Треба нам тут поводитись чемно і спокійно..., тут наша організація не така розвинена, як у Львові. Московська розвідка просякла це місто, як жодне інше на світі, — насварив Ярка отець.

— Київ страшно потрібний москалям для їхньої власної самоповаги. Коли матимуть вони Київ, то буде у них Росія, безмежна імперія євразійських просторів. Без Києва вони мусять погодитись з болючим фактом розпаду імперії..., чи принаймні з майбутнім її розпадом. А без тої імперії вони будуть змушені відшукати свою ідентичність, своє ототожнення, не як творці імперії, а яко московський народ... Народ, якому ще треба собі свою історію написати. Народ, якому ще треба коріння пошукати десь у фінських племенах Мордви, Меря та Вєсь. Народ, якому треба кордони побудувати не на ріці Амур, а лише десь в Уральських горах.

Мусять відкинути фантазії, що вони спадкоємці якої-небудь імперії. Спадщину горезвісної Совітської імперії треба їм відкинути. А фантазію, що вони спадкоємці давньої держави Русі, теж треба їм відкинути. Фактично, Ярку, власне цей незрілий, московський народ знищив Русь. Знищив її, як політичну одиницю, Андрій Боголюбський ще у 1169-му році, коли зруйнував Київ. Зруйнував і поволік здобич на північ, у Суздаль... Ну, а вже про спадкоємство Візантійської імперії, їхня концепція так званого третього Риму — це ще більше, як фантазія... Фактично, Ярку, Московська імперія була продовженням, чи то радше перетворенням саме Монгольської імперії, а не жодної іншої.

Сьогодні ідея московської нації противажить ідеї Російської імперії. Московському націоналізмові дуже потрібна, власне, незалежна Україна. А російському імперіялізмові треба загарбати Київ та принаймні східну половину України. Все ж таки плацдарм усіх цих великих ідей — це Україна, — говорив отець.

— Боже, але ви, отче, філософ. Та скажіть мені лише, чому тут московської розвідки, як мух на лайні?

Отець Онуфрій розреготався:

— Але тобі вдалось, Ярку.

Розмовляли вони так цілу годину. Дізнався від отця, що Ксеня ще вчора приїхала до Києва зі Львова, щоби помагати братові Влодкові при службі безпеки «Слави». Вона вже десь тепер, перебрана за монахиню, стежить за ким-небудь підозрілим між духовенством при конференції. Сам факт, що треба вложити ще більше сил для дотримання безпеки, і то й між самим духовенством, занепокоїв Ярка. Але факт, що ці додаткові сили були, власне, обов'язком його коханої дівчини, яку не бачив цілий рік, рівночасно тішив хлопця. Не знав він лише, як йому розвивати романс з монахинєю. Думав, що щось таке тільки вдається може уночі, під час його завтрашньої зміни у підваллі готелю.

По розмові з отцем Ярком пішов до готелю «Дніпро», до Влодка кімнати, яка була якраз два поверхи понад Ярковою. Влодко готувався на пополудневу зміну. Попиваючи зимне пиво «Оболонь», Ярко дивився київські новини по телебаченню. Диктор, чи як тут у Києві казали, анонсер, якраз оповідав, що потерпілий на «Університетській» станції метро помер у шпиталі. Далі диктор подавав новини із ширшого зарубіжжя.

— ... Генерал російської дев'ятої армії генерал Гусак повідомляє, що пацифікація повстання у місті Грознім наближається до кінця. До суботи «бандитство» в Чеченській автономній області буде до останку стерте.

Ярко подумав собі, що генерал не ототожнив точно, котрої суботи і то котрого року прийде цей блаженний спокій. Так сміючись і посмоктуючи «Оболонь», він слухав дальших новин.

— ...«Інтерпол» виявив дивовижні факти, які відіб'ються на прогресі інвестиції подій з перед року тому у Львові. Як наші слухачі напевно памятають, у Львові було вбито трьох службовців «Беркута» на Личаківським цвинтарі. Жахливим способом порозстрілювані службовці державної безпеки стали жертвами фашистських націоналістичних пристрастей минулорічних подій. Того самого дня чотири службовці згинули в аварії під церквою св. Юра, а п'ятий потерпілий, член команди російського культурного аташе, до сьогодні перебуває у стані непритомности на життєпідтримних апаратах у клініці

Санкт-Петербурга. Сьогодні «Інтерпол» повідомляє, що принагідно знайшлася балістична рівня для великокалібрових куль, котрі вбили двох із службовців «Беркута» на Личаківським цвинтарі.

На велике диво, пара цим зловісним кулям, це куля, знайдена ще у тридцятих роках у Варшаві. Ця куля збереглася в архівах «Інтерполу» як доказ по вдалім атентаті на польського міністра Перацького...

Новина вдарила Ярка мов грім! «Та це мій улюблений «Сміт енд Вессон», котрий ще десь у Львові переховується по сьогоднішній день». Пригадалися влучні слова Влодка, коли вперше він оглядав цю зброю:

— ...пахне історією!..

Здригнувся Ярко. Зрозумів він своє теперішнє становище. За ним шукали усі верстви кримінально-дослідних та міліційних служб України. А в додатку, напевно, уся московська розвідка шукає. А може, й «Інтерпол»...

Хлопець почав дрижати. Морозило йому шкіру. Почувався, немов тоне у глибокім зимнім морі. Пригадалося, що він десь вже так дрижав, лише не пам'ятав, де й коли. Влодко стояв мовчки за спиною Ярка. По-товариськи поклавши руки на шию юнака, він, не думаючи, робив йому масаж.

— Холера, тут в Україні буде тобі небезпечно. А ще гірше, що твоя присутність тут побільшує ризик для організації «Слава». Чортзна-що вони вже можуть знати про тебе. Досить їм проаналізувати дані про усіх, що завезли до шпиталів Львова в день стрілянини на Личакові. Ти лікувався там три дні. Онуфрій казав мені, що ти вже тут у Києві посварився з кимсь у підземці. Чи смерть, що розрекламовується тут у «Новинах», може, результат твоєї дурної сварки?.. Холера, не будь такий лицар, дурню. Не тут... не у Києві. Лицарська доба у Києві закінчилась вісімсот років тому. Тут кримінал, сволоч і докорінна підлота. А цими словами лише описую уряд... Ну, а наша мафія — це вже інша пара калошів. Нема слів їх описати. Ні Чингіс-хан, ані Аль Капоне не дорівнюють їм... Я думаю, що за два дні ти сідаєш на літак — і вїо собі до Канади, сину.

Київ не Львів. Я не зможу допомогти тобі тут так, як зробив рік тому у Львові.

Диктор «Новин» далі продовжував:

— ...Служба безпеки не приймає як достовірну теорію львівської міліції, що знана злодійка та вбивця Звенислава Полікарпова, котра зникла безвісти якраз у той час, могла би вчинити такого розміру вбивство. Есбе каже, що це радше робота малого загону підпільних повстанців чи розбійників, які були добре ознайомлені із методикою спецназу... З найновіших новин світу: Президент Сирії Хусейн скаржився, що спостерігачі ООН...

— Курва матъ, не вірять нашій теорії... Шкода, це нам ще гірше може бути... Нема ради, Ярку, при найближчій нагоді вертаєшся до Канади. Тут тобі небезпечно, — зауважив Влодко.

Ярко не міг відповісти Влодкові, бо й далі невпинно тремтів. Влодко поїхав у підвалля готелю «Дніпро», а Ярко поїхав до своєї кімнати, лягти спати. Прийняття з пивом у професора Вербицького вже йому цілком не імпонувало.

ПІДЗЕМНА ЗНАХІДКА

Сьогодні Яркова черга почалася пізно, аж у шостій годині вечора. Як і попереднього дня, він носив лантухи із камінням. Наступила й Маркова черга наповнювати ті полотняні лантухи камінням, яке на візку впливало з отвору тунелю. Вночі лантухи з камінням склалися до комори біля ліфта. Той факт обмежив Яркові нагоду на яку-небудь зустріч із Ксенею. Мусив він чекати, поки Ксені захочеться вшанувати його своєю присутністю. Але довго чекати не довелося. Коли хлопець заносив лиш четвертий лантух каміння до комори, двері ліфта відчинилися, і з темного отвору виступила молода законниця. Побачивши Ярка, Ксеня скинула з голови чорну шаль законниці та розтрясла своє довге каштанове волосся. Обидві несподіванки заскочили юнака. Ксеня мовчки підійшла ближче. Він її обійняв та припав до солодких уст своєї коханої.

— Звідки у тебе таке довге волосся? — спитав.

— Та за цілий рік мені хіба не досить було часу приготувати тобі якусь несподіванку... Ну що, милий, подобається чи ні?

— Ще як! — відповів Ярکو і вдруге притулив уста до Ксенених.

— Мушу йти, Ярку, на мене ждуть, — відповіла Ксеня, вириваючись з обіймів і прямуючи до ліфта.

Саме в ту хвилину пролунав підваллям готелю стривожений голос Марка:

— Ярку, поможи! У тунелі щось сталося. Здається, завалився!

Ярко з Ксенею помчали до дверей у північній мурі підвалля. Марко стояв при відчинених дверях і розпачливо щось кричав у телефон. В отворі тунелю повисла сіра хмарка пилу. Ксеня зрівноваженим голосом попросила у Марка телефон і заговорила виразним голосом:

— Чи ви чуєте мене? Тут Ксеня..., чи хтось ранений? Чи безпечно витягати вас?

З другого кінця чути було кашель. «Мертві не кашляють», — подумала Ксеня. Кашель перемінився на сміх. Дівчина уважно слухала вигуки гірників. Її очі засвітились вогниками радості, і нарешті поділилася з друзями новинами з тунелю:

— Знайшли прохід! Знайшли прохід! Стеля завалилася їм на спину, а над ними якраз був прохід! Прохід до бібліотеки Ярослава Мудрого!

Ярко і Ксеня злилися в обіймах і палких поцілунках. А Марко вхопив в руки фотографічний апарат та шутнув у тунель, мов навіжений. Семен, один із молодців, що мали цього вечора чергувати як вартові, в ту хвилину прибіг, не знаючи причини метушні. Тепер стояв він, задиханий, коло них. На ремінці у хлопця звисав «калашников», а на стегнах в кобурі — «макаров». Ксеня пояснила йому причину метушні.

Та враз її очі гнівно блиснули:

— Порушення безпеки! Що ви, дітваки?! А де варта?!.. Га?.. Ми тут в купку збилися, мов оселедці, а при ліфті нікого..., при сходах — нікого..., ну, холера — і мене також нема там де я мала би бути! Усі вартові — зброю в руки і до усіх входів. Руш! А я особисто поінформую начальство про події в тунелі.

Для підсилення потреби збройної охорони проекту «Слава» Ксеня піднесла свою чорну сукню і показала на стегні свій 5.6-міліметровий «Форт-7». Обернулася і, закриваючи голову чорною шаллю, побігла до ліфта. Ярко лишився сам. Він тримав слухавку телефону і дивився в запорохнявлену темряву отвору, де черевики Марка давно вже зникли у хмарі пилу.

Марко лежав животом на візку, що зі стукотом з'їжджав рейками в глибину київської скелі. Перед ним в далечині крізь хмару порошу мерехтіло світло. Марка огортав страх серед чорної темряви довгого тунелю. Хлопець заплющив очі, поки не почув зовсім близько голоси гірників. Відкрив очі якраз тоді, коли візок зупинився.

Лежав він серед каміння і порошу. Бачив перед собою пару ніг, які баламкалися згори. Подивився вгору. Над ним, у стелі тунелю, був нерівний отвір, а з отвору звисали ноги гірника.

— Здоров був, Марку! Как нравітса тобі наш тунель? Ставай, пасмотрі, що ми тут з Віктором знайшли, — гукнув Сергій на привіт Маркові.

Зі всіх донецьких шахтарів, котрі працювали при проекті «Слава», Сергій Шаповал найменше мішав у свою мову

московських слів. Марко з ним товаришував. Хлопець не раз насміхався з його московських домішок, а за те Сергій кепкував з Маркової канадської граматики. Але день за днем в одного та в другого юнака мова поліпшувалась.

— Подивись, подивись, Серйожа, ти дурню тмутараканський, — посміявся Марко, пізнавши голос старшого товариша.

— Але холера..., де ти там виліз? Що там вгорі?

Марко виструнчився у вузкім отворі. Його голова опинилася у другому проході, понад тунелем, який перетинав їхній тунель під прямим кутом справа наліво. Цей новий прохід похило спускався вліво, де у темряві ховалася бібліотека князя Ярослава Мудрого. Їдкий запах цвілі наповнив легені Марка. Чомусь важко було дихати. Віктор посвітив ліхтарем по стінах проходу. Фантастичні тіні гралися на них. Марко налаштував фотоапарат і зробив пару знімок Віктора і Сергія.

— Ану, хлопці, — наказав Марко, — підемо аж до кінця цього проходу, чи ні? Шукали ми скарб Ярослава, то не вертаємось, поки не побачимо його.

Утрюх рушили темним проходом.

Переріз того проходу був менш-більш чотирикутний. Стіни були висічені з голої скелі. Підлога місцями викладена плоским камінням, а місцями під ногами була лише обтесана вапнякова скеля. Стеля виднілася високо над ними. Ішли вони так понад сто метрів, коли побачили під ногами шпичастий шолом і рештки старовинного сагайдака. Шолом вже кришився від іржі, а шкіряний сагайдак давно висох та потріскав. Марко наказав не торкати знахідку. Він лише сфотографував ці речі і пішов далі. За кілька метрів характер ґрунту під ногами змінився. Тепер підлога була немов залита якимось застиглим медом. Це впродовж сотень років вапняк скапував і творив на підлозі жовтаво-білі застигли калюжі твердого мінералу. Зі стелі звисали де-не-де бурульки сталактитів.

Ще кілька кроків — і показалися в слабкому світлі ліхтарів кам'яні сходи, які вели вниз. Тут і стеля скелястого проходу також похилилася. Було, може, з вісім тих східців. Вони вели стрімко вниз, де в темряві сховалися величезні кам'яні двері.

Тими східцями спливав, немов закаменілий водопад меду, блідий поплямлений вапняк. Цей мінеральний водоспад залив і заліпив нижню частину дверей. Його гладка поверхня не давала безпечно зійти сходами без шнурів, а такого у них не було. Хвилину стояли хлопці мовчки, немов у святині. Марко фотографував сходи і спід дверей, щоби можна було приготуватись для подальшої роботи.

— Ну, хлопці, досить з нас натепер. Зроблю ще кілька фотографій і вертаймось, бо ліхтарі нам згаснуть, — сказав Марко. — Станьте перед сходами, але не впадьте. Сфотографую вас перед входом до бібліотеки.

Віктор та Сергій стали до фотографії. Марко зробив одному знимку, а потім другому. Подав він Сергієві апарат і сам став перед сходами до входу давньозабутої бібліотеки. Сергій відступив ще кілька кроків назад, приклякнув і зробив одну, а потім другу знимку. Спалахнула лямпка раз і вдруге. При сліпучому світлі ні Марко, ні Сергій, ні Віктор нічого надзвичайного не зауважили. Але при кожнім спалаху лямпки апарата на кам'яній брамі блискотів жовтим огнем, золотом обкутий, великий Тризуб.

СКАРБ

Гурт людей в кімнаті № 401 у готелі «Дніпро» нетерпляче чекав. Лише професор Вербицький сидів спокійно на своєму ліжку. Марко нервово ходив по кімнаті. При вікні байдуже оглядали зелені Дніпрові кручі Ярko, Сергій, отець Онуфрій та два єпископи. Єпископи були вбрані по-цивільному. На те диво споглядав час від часу Марко. Єпископам якось не пасувало бути вбраними у такі звичайні штани та кольорові сорочки. Один з них, із сивою бородою, був схожим на рабіна. При дверях стояла Ксеня. «Калашников» звисав у неї на ремінці.

— Ну, Марку, поясни нам знову, наскільки залиті вапняком ті великі двері до бібліотеки, — запитав професор.

— Небагато, може, на чверть метра. Отак на глибину одного східця, правда, Сергію? — проказав Марко.

— Да, небагато, облупаєм за одну годину, — нервово додав Сергій, що вперше серед такої публіки відгравав роль технічного дорадника.

— Тільки жадної шкоди не робить, самі двері це є історичний шедевр, — погрозив професор, витягаючи люльку і прямуючи до вікна.

Тишу перервав стук у двері.

— Слава, — сказала Ксеня.

— Ярослава! — відповів із-поза дверей Влодко, після чого увійшов.

— Фотографії готові, — сказав, кидаючи великий конверт на ліжку, де хвилину перед тим сидів професор.

— Признаюсь... я їх вже оглянув.

Професор Вербицький уважно витягнув побільшені фотографії з конверта. Він кожну оглядав сам, а потім клав на ліжку, щоби усі присутні, котрі тиснулися довкола нього, могли бачити. Лише Влодко стояв на варті при дверях.

Глянувши на останню фотографію, професор Вербицький виструнчився на позір і мимоволі прошептав:

— Слава Україні!

— Героям слава! — спонтанно відповіла Ксеня.

Фотографія впала на ліжку. На фотографії постать Марка, а

за ним на великих дверях пишався білим ognямним блиском величавий Тризуб.

— Ще не вмерла Україна... — вирвався спів з уст Ксені.

— Ні слава, ні воля.... — долучились до співу всі присутні.

Гомін гимну лунав по стінах малої кімнатки. У всіх присутніх стояли сльози на очах, а Сергій нестримно ридав, невпинно форкаючи носом.

— Увага, панове, — докірливо зауважив Влодко, — ми у Києві, а не у Львові! Не всі тут зрозуміли б нашу любов до батьківщини.

Яркові смішно було дивитися, як старі єпископи хрестилися, зі страхом лягали на вагончик і з заплученими очима їхали тунелем у надра київської скелі.

— Знай, — прошептав він братові, — коли на богослужбах будуть вони молитись за військових, за тих, що на морі, і теж за гірників, то тепер молитва буде в них така щира- щира, аж від самої глибини душі.

Марко посміхнувся, пригадуючи свій вчорашній страх у темному, вузькому тунелі.

Останнім животом на вагон ліг Ярکو та шугнув у темний отвір. Видряпавшись у перехресний прохід, вони довго-довго ішли вузьким проходом до східців та воріт бібліотеки. Сергій уже працював тут годину чи дві. Двері вже рухались.

— Ярку, — сказав професор Вербицький, — тому що саме ти є знахідником бібліотеки Ярослава..., ну і тому, що ти теж Ярослав... то будеш мати шану бути першим. Першим за вісім століть, хто увійде в бібліотеку. Бери від брата фотоапарат і вйо.

— Не так скоро, Ярославе, — перестеріг Сергій. — Надінь спершу ту маску і запас кисню. І причеплю тобі на груди інструменти. Як повітря отруйне, то почувеш сигнал тривоги. Це наш такий новітній електронний канарок.

— Тепер вже знаю, чому пан професор дає мені таку шану і пускає мене першим крізь браму, — посміявся Ярکو, тримаючись шнура і сходячи слизькими сходами. — То я професоровий канарок. Не дарма він професор... в дурні не пошився.

Ворота у скелі колихнулися, дряпаючи кам'яніну підлогу. Пазурами тримаючи суцільну брилу граніту, тягнув він її до себе. Відкрилася шпарка, якраз для такого молодця, як він. Одягаючи маску, Ярко ступив угору східцем на рівень дверей і протиснувся у чорний отвір.

Хлопець засвітив лампку і повів світлом навколо себе. На довгих столах лежали рівними рядами високі купи книг. Стеля губилась у високій темноті. Зі сірих, вапном побілених стін дивились на нього, немов духи предків, старовинні очі постатей розмальованих фресок. Ярко зробив крок, один та другий. Щось дзенькнуло під ногами. Враз почув пронизливе піпкання алярму з апаратури, що висіла у нього на грудях. Глянув собі під ноги і побачив монгольський шолом і коричневу постать висушеного трупа. Із-за дверей почув гамірні голоси сполоханих співробітників, які кликали його назад. Ухопив фотоапарат і повистрілював серію знімок у всі сторони, немов стріляв зі скоростріла. Обернувся і за два кроки вже протиснувся крізь шпару назад. Сергій поспішно замкнув двері.

— Назад, товариші, назад! — гукав Сергій, боячись, що небезпечна атмосфера з бібліотеки отруїла б усіх.

Скорим ходом усі подалися зо п'ятдесят метрів назад тунелем у бік готелю. За той час Сергій узяв інструменти від Ярка та проаналізував.

— Досить, тавариші, — гукнув Сергій. — Небезпека не така аж велика, це лише брак кисню. Ми маємо тут при собі балон цього газу. Як впустимо в бібліотеку, то буде безпечно.

— Не так скоро, — сказав професор Вербицький. — Брак кисню консервує історичні матеріали. Може, зробимо інакше. Здається, що усі тут глянули хоч на секунду крізь отвір дверей. Натепер нам досить. А на майбутнє працюватимемо спочатку в газових масках, поки дослідимо, наскільки буде ризиковано історичним матеріалам. Я піду в університет дістати собі те, що буде необхідне для роботи, а завтра починаємо заново.

— Згода, — відповів отець Онуфрій, — але на сьогодні і через ніч стоятиме подвійна варта під готелем. На всякий випадок.

— Запрошую до себе на пиво, — сказав професор, — усіх

зайвих і не трудящих душ. За годину будуть фотографії готові, тоді буду й сам знати, що потребуватимемо завтра.

У кімнатці професора Вербицького гурт людей оглядав нові знімки, котрі Яркові вдалося зробити в бібліотеці. Професор подавав свої коментарі, оглядаючи знімку за знімкою.

— Дивіться тут, — радив науковцям, в тім числі і Яркові, і Маркові. — Там під стіною чи це не якісь високі глеки, радше амфори?.. А дивіться на ту знімку, що це за посудини, це знов якийсь велетенський глек, чи радше котел. А тут другий. Не знаю, що вони роблять тут у бібліотеці. Пощо вони тут?

— А дивіться на цю знімку, — додав Ярко. — Чи це не другий труп? — Бачу тут ногу, а там кольчугу, тут меч..., а голови не бачу.

— Відрубана, — авторитетно перервав професор. — Тут був бій. Твій другий труп..., то русич, а не монгол. Кольчуга руська, і меч руський. Та дивіться тут, тут на столі якісь звої..., звої пергаменту. Пергамент, Ярку, це тонесенька шкірка ягнят. На такі книги, як ті, що на тім столі, то треба було, може, по п'ятдесят ягнят зарізати. Тепер знаєш, чому усі писемні, цивілізовані народи давнини мали стада вівців... На тій овечій шкурі побудована наша цивілізація.

— Овече м'ясо не люблю, — перервав Марко, — і не завжди треба було мати пергамент. Багато культур вживали глиняні таблички чи дерев'яні дощечки.

— Глиняні таблички важкі, — пофілософував професор, — а дерево гниє. Дуже мало письма на дошках лишилося від тих часів.

— Але дивіться тут, — перервав Марко. — Чи це не дошки тут? Дивіться, просвердлені і перев'язані ремінцем. Це дошки, а не тонкі таблички з цегли.

Професор приглядався зблизька. Щось під вусами муркотів, як задоволений кіт. Нарешті промовив (а промовляти до слухняної публіки він, видно, дуже любив):

— Так, це дощечки. На таких дощечках писали руси, а як не руси, то Анти, чи бозна-як себе вони звали, ще за кілька століть перед прийняттям християнської віри. Правду сказати, грецька

абетка, кирилівка витіснила існуючу вже нашу літературу. Думаю, що з культурної точки зору це нам наробило великої шкоди. До одинадцятого століття забулося це письмо. Ми стратили і забули велику спадщину предків своїх. Забули ми стару народну мудрість. А на місце мудрости прийшли нікому не потрібні княжі міжусобиці. Подумайте, після Володимира лише один князь, а саме Ярослав панував над сильною, культурно об'єднаною державою. А пам'ятайте теж, що і Ярослав родився язичником. Він був поганин такий, як і більшість русів. Змолоду він християнство не любив. Бунтувався проти батька Володимира. Змінив Ярослав свою тактику, як не особисту опінію, лише після того, як прийшов до влади.

— Влада псує, — під носом собі буркнув Ярکو, — а абсолютна влада псує абсолютно! — і потягнув із пляшки пиво.

— А я з вами не погоджуюся, — вступив у дискусію отець Онуфрій. — Християнство, власне, дало Русі інструмент та нагоду розквіту культури. Дивіться на церкви, на мозаїки, на книги. Подивіться, хіба тут у цю бібліотеку: чи це не плід, не овоч синтези давньої Русі та християнської культури?

— Ну досить нам філософствувати, — заговорив професор Вербицький. — Досить, бо перед нами найбільша археологічна знахідка України, як не цілої Європи. Завтра нас чекає важка робота. А що важніше — то у мене пиво уже закінчилося. Видно, що випарувало. Хіба буду частувати вас водою... Ну, то на добраніч усім!

НІЧНА ВАРТА

Тому що треба було підсилити варту, Яркові та Маркові припала нічна черга. Цілу добу вони не спали, і до сну їм не бралось. З ними чергував і Сергій. Вартова служба страшно нудна. По перших днях молодечі фантазії про кулеметні перестрілки давно забулися. Автомат Калашникова уже так вигідно, зручно висів на плечах, що легко було про нього цілком забути. Дивувався Ярکو, чому Сергієві також було так зручно носити автомат, хіба у копальнях на Донбасі скоростріла не потрібно.

— Та слухай, Сірожа, — глумливо запитав Ярко. — А пачему тобі так зручно володіти тою забавкою на ремінці. Що, ти, може, вуголь оливом видовбував?

— Та ні, то не так, ребята... — почав свою відповідь Сергій. — Навчився я того ремесла у Красній армії. Вербували мене ще молодим... Був в Афганістані... Літав там на вертольотах..., та не те що літав я ними... я лише бил стрілець. Стріляв із скоростріла...

Панувала тиша. Сергій продовжував. Це вже другий раз сьогодні, що його так уважно слухають.

— Нема що..., з мене другий Шевченко... Взяли в чуже військо... послали на чужину..., та дали мені на чужій пустині, за партію і Родіну... чужих дітей стрелять. Курва їхня мати... а ті дітлахи по нас стреляли, що аж. А старші чортові сини «стінгерами» вертольоти били... збивали. Мене два рази. Уже, коли ми вертались. Ховалися ті чорти все близько бази, летовища, та не давали нам приземлитись. А палива вже мало... Пускали ми фосфорні та падали чимшвидше, щоби випередити ті чортові «стінгери». Дурні наші інженери, вихлопні отвори у вертольотах були по боках. А «стінгерам» якраз того й треба. Одного разу ми вже були сіли, коли вдарив «стінгер» по двигунах... Огонь охопив усе! Я один вижив... От так було.

Не хотів Сергій більше говорити. Ярко розумів його біль. Було то давно. Деякі ветерани вернулися з тої війни людьми, а деякі поверталися хижаками. Каліки духовні, як і фізичні.

Панувала тиша. Охоронці розійшлися на свої місця.

Годинник показував дванадцятю. Північ. Їхня черга закінчувалася о першій ночі. Потім мали переспатися кілька годин перед дальшими підземними розшуками.

Ярко сам патрулював коридором. Почув звук руху ліфта. Хлопець здивувався, бо зміна мала би прибути аж за сорок хвилин. На усякий випадок заховався за рогом стіни і відбезпечив автомат.

Двері ліфта відкрилися. Висунулось дуло автомата, такого, як у нього. Довга жіноча нога на високих обцасах виступила із-за хромової рами дверей вінди...

— Ксене! — крикнув Ярослав, — та ти на годину поспішила на зміну.

Ксеня підійшла до нього. Хлопець її ледве пізнавав. Тісна, коротенька сукня обтискала її стан, немов тіло дівчини було помальоване чорною фарбою. Від сонця опалені ноги ступали одна перед одну, а стегна колихались за кожним кроком. Їх гладке тіло крок за кроком виривалось з розпорок по лівім боці сукні. Рівне каштанове волосся було суворо зачесане вгору, де було зв'язане високо на голові синьо-жовтою стрічкою у кінський хвіст. За кожним кроком колихався цей водопад шовкового волосся високо над нею. Чорні очі з-під рівних брів прошили Яркові душу. Вологі уста принадливо відкрились.

— Не думаю міняти черги, — сказала, — але як даш, то тобі треба буде міняти... білизну.

Притиснулася цілим тілом до Ярка та припала мокрими вустами до його. Ярко відчув натиск молодих дівочих грудей. Стегно натискало його в кроці. Мокра слинка текла холодним струмком по його щоці. Почувався жертвою жіночого наступу. Перевага була цілковито на жіночій стороні. Хотів щось сказати, щоб відзискати рівновагу ситуації. Треба було перетворити цю поразку в чоловічий протинаступ.

— Тобі треба буде міняти білизну, кохана! — задихано прошепотів.

— Ні, не треба буде, — промовила. — У мене її нема, — і взяла руку хлопця та всунула її під розстебнутий фронт сукні.

Уся ініціатива була в жіночих руках. Не було вже мови про жодну рівновагу. Творити опір вже не було як. Не відриваючи

своїх уст, попхала його крок за кроком назад і зручно відкрила двері до найближчої комори. Ярکو спотикнувся і впав безвладно на плечі в неосвітлене приміщення, а Ксеня — на нього. Автомати один за одним зі стукотом впали на долівку. Вологі груди втиснулися у його мокре лице. Руками в темряві він шукав гладку вогкість жіночого тіла. Намацував. Сукня піднеслася вище стегон, а розстебнутий верх спустився до пупця.

Хтось розіпнув йому ремінь та штани. Потім безцеремонно їх зсунув.

Щось гаряче та мокре притиснулося до його стегна. А тверду його мужність огорнули делікатні пальчики.

У коморі було темно і нестерпно душно. Ярکو роззявив рот і, відхиливши голову взад, хлипав повітря, як потопаючий. Мокрі уста невпинно наступали на його лице. Відчув, як вологий жар огорнув і стиснув його мужність. Хлопець обняв розігріте тіло дівчини так, що вони сплелися, мов нічні квіти, у вінку молодих тіл.

ТАЄМНИЦІ ПІДЗЕМНОГО СКАРБУ

Спав Ярکو до півдня. Не пам'ятав, коли і як потрапив до свого ліжка. Події попереднього дня вирували у голові. Заснув, мов п'яний. По таких півторадобовім дні десять годин сну було мало. Але цікавість поборолася сон. Там вже, напевно, шастають по «його» бібліотеці, а він ще спить! Став з ліжка та попрямував до лазнички купатись.

— Принаймні в Києві є вода, — подумав уголос.

За годину він вже їхав ліфтом на місце вчорашніх подій. Ліфт став на першій рівні підвалля. Двері відчинились та зачинились. Ніхто не ввійшов. Для нижчого рівня підвалля, де вже два тижні кипіла робота, не було окремого гудзика. Хлопець натиснув певні дві кнопки в один час, і ліфт спустився на найнижчий рівень. Відчинилися двері. Ярکو виступив і за звичкою глянув направо. Там вартував Влодко. Влодко безтурботно підпирав стіну і правицею повернув автомат, що звисав на ремінці, в сторону вінди. Лівицею притискав папіросу до вуст, втягаючи дим. Лаконічно випустив кружельце диму, ніби дякуючи долі, що не мусить стрілянням переривати такий момент насолоди.

— Сервус, Ярку... — почав, — але ти «спльончий королевич». Ми вже хотіли йти тебе будити.

— Я спав, — відповів Ярکو.

— Та де, а то я думав, що ти мотоциклом вправляєш по кімнаті... Хропеш на цілий поверх, — задирався Влодко.

— Змучився, — поінформував Ярکو та подумав собі: «Коли б ти знав, як і з ким!»

— В тунелі уже ціла партія вчених, а Сергій вже наладнав світла. Моторний той хлопака. З нього ще будуть люди, — коментував Влодко, незважаючи на факт, що Сергій був кілька років старший від нього.

— Сергій був парубок моторний і хлопець...чорт там його, вже Котляревського забув... — бурмикав під носом Ярکو, крокуючи до отвору в стіні.

— ...гол ін за вал генг... — бурмикав тепер англійською про легендарну банду бандитів-ковбоїв. Не знав сам чому.

При отворі привітав його Марко. Брат схвилювано облив Ярка задиханим потоком слів, вимахуючи руками, аж

підскакуючи. Що кілька слів — ковтав слину та продовжував незрозуміло белькотіти.

— Та дай же якусь каву мені, дурню. Я ще сплю. Ні слова не розумію. Не говори мені тепер. Дай, піду і сам побачу.

Ярко ковтнув холодну каву, немов гіркі ліки, та поліз у отвір.

Освітлений прохід у київській скелі запрошував молодця у новий казковий світ. Йдучи до бібліотеки, він де-не-де бачив якесь незрозуміле письмо, вишкрябане на камінних стінах. Граффіті з перед тисяча літ тішило його. Так, тут були люди. Люди такі, як і він. Глянувши на стелю, Ярко аж скам'янів. Під стелею біг табун волів. Стояв мамут, проколений списами. А ще далі лежав, чи радше, сидів, підпхавши ноги під себе, маєстичний олень. Це ще від кам'яної доби ждуть на нього ці художні твори незнаних мистців.

— Олень, володар лісостепової смути, — почув Ярко голос професора Вербицького за спиною. — Гадаю, намальовано це десь понад десять тисяч років до нової ери. Це був символ України за часів царських скіфів... чи принаймні це був їх улюблений тотем. Цікаво, скіфи також зображували оленя у такій сидячі позі. Он так, олень-володар маєстатично відпочиває серед свого царства.

Професор промовляв, немов на лекції в університеті. Слухали його і німі стіни проходу, німий Ярослав.

— А в стародавній європейській абетці, у так званих рюнах, цікавою є старинна буква Ж. Ця буква була символом Оленя, хоронителя. Пишеться буква у формі трьораменного тризуба. От уяви собі букву Ж, лише без прибічних ніжок. Не знаю — може, й наш тризуб це є олень. А олень — це лісостеп. Це не є символ диких степових кочовиків, а герб осілих тубільців українського лісостепу. Скіфи — це ми, це українці. Не сваритимусь з Геродотом, але правда сама вийде наверх.

Подав він Яркові руку і повів його проходом. Наближаючись до бібліотеки, зауважили, що вода і вапно у тім місці змили які-небудь сліди стінного мистецтва. Прийшли до сходів та дверей бібліотеки. Сергій, видно, скоро впорався, бо вже змайстрував драбину-сходи. Сперта на слизьких східцях входу, драбина давала змогу безпечно зійти до дверей. Кам'яні двері були примкнені. Золотий тризуб яскраво відбивав проміння

кількох світел та ліхтарів. Відблиски тризуба повторювалися вдсятеро на стінах входу та й на лицах тих, що прийшли, немов величаві печатки на паспортах.

Увійшли до бібліотеки. Старий професор витягнув з кишені біленькі маски з білої газу та надів собі і подав Яркові.

— На всякий випадок, — пояснив. — Тут може бути якась цвіль, а на світі існують шлідливі види бактерій. А кисню тут вже багато. Не мав я іншої практичної методи. Раненько ми випустили тут кисню і поліпшили вентиляцію.

Професор любив промовляти перед мовчазною публікою, тому Яркова приголомшена мовчанка спонукувала його до продовження викладу.

— Ну, багато що тут можна побачити, Ярку, багато, — почав розповідь. — Тут є книжки, писані багатьма мовами. От, наприклад, церковнослов'янською, арабською, грецькою, французькою і латиною. Але є тут і рідкісніші мови. На дощечках, здається, черти й ризи, наше письмо ще з часів перед Кирилом і Методієм. А тут рюни. А дивись, на стінах розпис князів та дружинників Русі. Здається, сам Ярослав Мудрий на тій стіні, на західній. Це напевно він, бо держить меч і книгу. А на південній стіні, дивись, там щось набагато старше. Це, як не помиляюсь, карта Євразії. Пізнаєш, Ярку, тут Чорне море, тут Азовське, Середземне, а там Каспійське та Аральське. Гадаю, що це робота скіфів чи навіть кіммерійців.

Ярко підійшов до протилежної, північної, стіни. Збоку був низький отвір. Зігнувшись, увійшов в сусідню малу печеру. Долівка була засмічена великим камінням. Стінами циліндричної кімнатки звивалися вгору сходи, вирізані в самій скелі. Високо над головою бачив, що ця вертикальна шахта була забита величезними уламками скелі. Це колись був вхід до бібліотеки. Ярко вийшов.

— А знаєш, що дивує мене, — продовжував професор. — У тих великих глеках, тих котлах, в котрих і ти і я разом могли б зміститись... у них є мед. Цілком не розумію..., у них золотистий, плинний мід.

— Це просто, — заговорив Ярко, перехоплюючи ініціативу в розмові. — Мед не лише не псується, а він теж втягує вогкість. Це так звана гігроскопічна речовина. Тому тут не бачу ані

плісені, ані жодного гною. Тому тут повітря сухе. Фактично, наші маски з газу не потрібні. Видно, знали наші предки, як зберігати давні цінності цивілізації.

— Ах, ти професор, — здивувався археолог. — Не дарма ти Ярослав!

— А тут, пане професоре, ці звої, чи це не мапи, чи як ви тут кажете, карти? — тримав свою ініціативу в розмові Ярکو.

— Чи можна їх розгорнути?

— Ну, а що це за високі амфори під стіною, ці високі вузькі глеки? Ходім, пане професоре, подивімся.

— Уважно з амфорами, Ярку, не гарячкуйсь. Перше з них пил треба стерти. Не спішишь, — радив професор, витягаючи із задньої кишені штанів свій старий квач.

З-під майстерних рухів широкого пензля з'являлись на світ чорні літери на високій жовтавій керамічній посудині.

— Їврит! — шепнув професор. — Мова юдейських пісків!

— Ягве! — прошептав Ярکو, немов подух розжареного вітру пустині.

Почалася нова фаза законспірованого проекту «Слава». Цього самого дня, увечері, скликали нараду головних організацій-учасників проекту, а саме НТШ, УПЦ-КП, УАПЦ та УГКЦ. Розмова та дискусія була про потребу додаткового партнера в конспірації. На те були дві головні причини. Перша причина — це був брак фондів на продовження роботи. А друга причина — це брак достатньої експертизи по давньоївритській мові та культурі. Вирішили відвідати головного київського рабина та запросити його до співпраці, очевидно, заплативши певну суму гривень. Тим самим цей крок приготував би ґрунт до хвилини, коли результат роботи проекту «Слава» буде прославлений у світі.

До делегації вибрали трьох єпископів та пана професора Вербицького, тим представляючи усіх головних учасників проекту.

Через відсутність професора завтрашня робота в бібліотеці була би лише підготовчого, а не наукового характеру. Це давало Яркові та Маркові нагоду хоч цей один день відпочити.

З великим задоволенням Ярکو повернувся на свою квартиру за кілька хвилин перед північчю.

ПРОГУЛЯНКА КИЄВОМ

Проміння сонця, що сходило з-за Дніпрових круч малювало стіни будинків Києва яскравим теплом. Запалювало листя каштанів зеленню. Блакитне небо усміхалося чотирьом туристам, що вийшли поза сиві стіни готелю «Дніпро» на широкий Хрещатик. Ярکو, Ксеня, Марко та Сергій тішились давноочікуваною нагодою цілий день прогулятися містом. Ярکو ще ніколи не бачив ані святої Софії, ані Золотих воріт, тому хотів почати прогулянку власне від тих ближчих історичних пам'яток.

Марко радив супутникам переїхатись підземкою, щоб не йти під гору пішки. Станція метро була близько готелю, то й попрямували Хрещатиком на захід до входу. Підходячи ближче, побачили гурт робітників в жовтавих шоломах, що роїлися біля входу підземки. Він був загороджений жовтою лентою, а робітники вносили якісь скрині, знаряддя.

— Холера, — почав політично-економічний коментар Сергій, — ніде в Україні нема роботи стільки, як тут у столиці. Не платять робітникам... кажуть, нема коштів. В Луганську, на Донбасі, у Миколаєві безробіття, а тут..., миють шампунем тротуар, позолочують дахи, перемальовують уже помальовані стіни, ну й диви, направляють те, що ще не попсуге!

— Та це ж столиця, — обороняла Ксеня місто Київ. — А столиця має бути чиста. Це ж зразок, еталон.

— Та сховай собі цей еталон, — буркнув гнівно Сергій, — жодний зразок..., це потьомкінське село. Це попросту показуха... маскарад.

Сергій десь згубив був свій московський акцент і говорив, на диво, галицьким говором. Видно, що пильно вчився мови у Влодка Огородника. Ще бракувало йому того західного сенсу делікатности, котрі вислови можна вживати у мішанім товаристві, а котрі тримати за парканом.

— Потьомкінське село, я кажу, — продовжував Сергій, котрий за останніх кілька днів звик ділитися своєю опінією і з професорами, і з науковцями, і попросту з усіма, що лише б послушали. — Та послухайте, ребята, на яким язичу розгаваривають еті рабітники, га? Написи усі па-вкраїнськи, а

яку мову чути? Це, халера, усе показуха. Але коштує, ні? Шахти на Донбасу валяться, газ вибухає, палива немає, світло гасне хоч раз на год. А де денгі? Тут в Києві гривнями та долярами паперують стіни, а для нас що? Тут на «Мерседесах», на «БеЕмВе»..., а в нас щасливий двадцятилітнього «Запорожця» ремонтує, коби ще їхав той, хто...

У розпалі гнівної інвективи Сергій вже знов почав мішати мову, проте рацію він мав.

— Повільніше, Сергію, не гарячкуй, ти знов акаєш як москаль, — докірливо зауважила Ксеня, бачачи нагоду змінити тему, й тим самим взяти верх у цій дискусії. — Та що, Влодко ще тебе не навчив? Ну, це все переходова фаза, така помішана, як і твоя мова. Не журись, напрям є. Дивись на цю гору. У тій київській скелі б'ється давнее серце України. Та ж ми у ній вчора були. Знаємо, що від сьогодні на все змінюється історія. Вічна Україна живе.

— Во віки вічні, амінь, — закінчив Сергій, бо сам уже змучився дискусією.

Ярко одним вухом слухав розмову, але увагу свою зосередив на рою робітників метро. Їхний начальник, якийсь старший чоловік у капелюсі, щось пильно наказував одному а потім другому з тих, що в жовтих шоломах несли якісь лантухи до входу. Робітники, видно, старого поважали, бо слухали пильно і відповідали коротко та до речі. «Дуже гарно, — подумав собі Ярослав, — дисципліна немов у війську, лише шкода, що мова московська. З часом цей баранячий народ, може, ще й вийде в люди». Чомусь начальник здавався Яркові на диво знайомий. З тіні під брилем капелюха виднілися кудлаті білі брови на сухім, поморщеному лиці. Десь він ті брови бачив, подумав собі, але перебив його думки голос Марка, який втрутився у розмову.

— Сергію, ти відколи такий побожний! — дивувався Марко. — Може, ти ще й до церкви ходиш?

— Та почав, тобто ходжу... ходжу до православної, — виправдовувався Сергій. — Але лише до Автокефальної. Не довіряю ворогам, не довіряю чужим, і не довіряю бувшим кадебістським поплентачам. Вибираю незалежну дорогу.

Ксеня сплеснула долонями та поцілувала Сергія в щоку.

Ярко нетерпляче перервав розмову:

— Ходім, чого стоїмо тут як йолопи, ідемо пішки та й вже. Підемо туди майданом Незалежности до Софійської вулиці, а далі вгору до самої Софії. Напрям направо, ходом руш!

— Ова..., ще один генерал. Що ж той си думає? Що... він, може, зі Львова?.. Ті зі Львова — що голова, то генерал, — тишком поскаржився Сергій Ксені.

— Лише прадіди його зі Львова, Серйожа, а в нас кажуть, що голова — то капуста... а тепер у нас на дві голови по три політичні партії, — пояснила Ксеня.

— Жодний Серйожа... я — Сергій, — під носом пробурмикав Сергій.

Ксеня почула. Ярکو вже був за тридцять метрів перед нею. Марко підбігав за ним.

Софіївська площа здивувала Ярка. Хлопець думав, що побачить лише одну церкву, церкву святої Софії, а тут, загороджені муром, стояли кілька церков та будівель серед зелені дерев парку. Як і при підземці, працювала на площі ціла зграя робітників, що чистили, малювали, замітали та перебудовували як не одну то іншу споруду. Закордонні туристи вешталися в барвистих сорочках та блузках, обвішані фотоапаратами. Бабці зі сіл сунулися темними табунами від одної до другої церкви. Чому вони однаково згорблені, однаково беззубі, в однакових хустках і в темних свитах на спині? І чому ж не видно було між ними мужчин? Що, дідусів не було? Дивувався Ярко недовго. Зрозумів. Історія України відбивалася на народі й по сьогодні. Дідусів лишилося мало.

— Царю проклятий лукавий, аспиде неситий, що ти зробив з козаками?... Не за Україну, а за її ката довелось проливати кров добру, не чорну, довелось запить з московської чаші московську отруту... — прошептали Яркові уста.

— Що ти собі бурмочиш, Ярку? — спитала Ксеня. — Спішився ти тут, а тепер тобі чомусь не весело.

Ярко не відповів. Вони вже ввійшли поза мури і дивились на білу архітектуру будівель.

— Не люблю мурів і жодних загород, — бурмотів собі під вусом. — Це заповідник, резервація. Відгороджують славу

історію Руси-України від народу. Це музей, а не церква. Боронь Боже, щоби народ пізнав свою історію, щоби пізнав сам себе, щоби глянув у серце... «Колись будемо і по-своєму глаголять, як німець покаже, та до того й історію нашу нам розкаже...»

— Що, тебе якась шевченківська муза чіпилася, чи що? — докірливо спитала Ксеня.

Ярко не відповів. Входили вони до церкви святої Софії.

Входячи у тишу храму, він глянув на стелю. Піднісши руки, велична постать Пресвятої Диви, мов розп'ята на стелі храму, дивилась на свій український народ. Супроти такої Диви наші президенти та політики справжні баби, — подумав собі. В її очах не бачив ні жалю, ні гніву, бачив лише безмежну терпеливість. І бачив докір в її очах.

— Відгородили від себе, тебе, богиню, і віддали ворогам. Як ти можеш стерпіти люд сей? — подумав Ярко.

В її очах і була відповідь, лише хлопець її не бачив. Оглядав синьо-золоту красу старовинного мистецтва.

Вийшли з храму і помандрували до пам'ятника Богданові Хмельницькому. Десь хтось голосно наставив радіо. Чулися уривки слів радіопрограми:

— ...радіопрограма «Німецька хвиля» передається українською мовою щодня о годині...

Подальші слова програми розплились в загальному гаморі та затихли. Забув Ярко, чому так слухав ці слова і чому вони здавалися йому якраз тепер такі влучні.

Під пам'ятником Хмельницькому стояв вояк. По однострою пізнав офіцера прикордонних військ. На диво, Ксеня підійшла до воїна і заговорила. Офіцер ввічливо відповів, надів на голову шапку і всміхнувся до Ярка. Ярко здивовано у відповідь відсміхнувся. Офіцер обернувся та повільним кроком помандрував на другий бік площі, поміж безлічі цивільного народу. Чомусь Яркові нагадалися вівці та вовки, і сам не зміг пригадати собі, чому така дивна думка прийшла йому в голову.

— Це Петро. Він теж член організації. Казала йому, щоб не пас тебе аж так зблизька, — пояснила Ксеня. — Це, між іншим, твоя охорона, щоби ти знову, боронь Боже, не сперечався з якимсь «афганістанцем».

Ярко почервонів від встиду та й від пригадки про можливі наслідки його запальної натури. Чомусь здавалося, що цей офіцер йому знайомий. Почуття дежа-вю на хвилинку здивувало молодця.

— Дивись на Богдана, — зауважив Марко, що вже довгий час безслівно вивчав скарби міста. — Булавою вказує на схід. Туди він і веде військо. На Московщину!

— Не вдалося йому, помер, — відповів Сергій.

Довшою мовчанкою вшанували наміри гетьмана. Перервала мовчанку Ксеня.

— Що би було, як би було... — польською примівкою висловила думки товаришів.

Помандрували вчетверо на захід. Оглянули Золоті ворота.

Сонце вже пекло мандрівникам спини. Збиралося на гарячий сонячний літній день. Від спеки Яркові на хвилю закрутилося в голові. Заплющив очі і на мить знову побачив темні постаті на тлі палаючого городу... Іскоростень.

— Вогненна Помста... — прошепотів.

— Що ти таке кажеш? — запиталась Ксеня, але відповіді не було.

— Ходімо над Дніпро, — порадила. — Там зелень та холодок. А тут вже починається порядна спека.

— Круто... — київським жаргоном відповів Сергій.

Ярко промовчав, але тішився думкою, що скоро опиниться над водою. Ванкуверець не звик до степового клімату. Скучав за морем, за ріками, за горами та за лагідними дощами західнього побережжя Канади.

Мандрівкою лісистими кручами Дніпрового узбережжя довершили приємний вихідний день. Надвечір повернулися до готелю «Дніпро».

У ліфті випадково зустріли Влодка. Оповів він їм, що якраз покінчили нараду з представником жидівського суспільства у Києві. Рабін Лінколн обіцяв допомогу проєктові «Слава Ярослава». Завтра мав прийти тут раненько, щоби долучити свої знання до наукових дослідів глибоко під київською скелею. Там билось древнє серце України, але й теж ховалися там загадкові сторінки історії багатьох народів світу включно з жидівським.

Радив Влодко молодим товаришам лягти спати. Завтра від дванадцятої у Ярка черга на охоронний пункт. Марко, як археолог, мав зголоситись на дослідну працю в бібліотеці о восьмій ранку. Ксеня мала би знову перебратися в законницю та пильнувати релігійні наради. Сергій зголосився до праці в тунелі від півночі, щоби створити вигідніший вхід з додатковим освітленням.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ШПИГУНА

Ярослав збудився доволі пізно. Уже яре сонце крізь вікно пекло постелю ліжка. Викупавшись, він постановив передчасно пообідати в ресторані, поки той не наповнився публікою.

Сидячи при столі у ресторані, хлопець зауважив, що за ним стежить якийсь малий хлопчина, віком, може, під шістнадцять. Побачивши, що Ярکو уже його помітив, підійшов до стола та, нахилившись, запитав із польським акцентом:

— Чи ви пан Ярослав? — почав розмову, акцентуючи букву «о» в імені Ярکا.

Публіки ще було мало, бо доходила лише одинадцята година. Біля Яркового столу нікого іншого не було.

— А кому треба знати? — обережно відповів Ярکو, намагаючись пістолет у кишені та приховуючи здивування, що незнайомиць знає його ім'я.

— Звітть мене Юзю, — відповів малий та присівся напроти Ярکا.

Вдивляючись в риси молодого обличчя хлопчини, Яркові здавалось, що десь вже бачив його. Денервувало його те, що уже другий день зустрічає людей, котрих пізнає та не пам'ятає. Чомусь пригадався йому вислів — вівця у вовчій шкурі. Пригадав собі молодого жовніра з львівського летовища.

Лише аж тепер нагадав собі, звідки пам'ятає воїна з-під пам'ятника Богданові Хмельницькому — це був той самий, що так йому усміхався на львівськiм летовищі! Миттєво в очах Яркові нехотячи засвітилися огники пізнання. Це збентежило Юзя.

— Ти паменташ мене? — здивувався незнайомиць.

— Ні, не пам'ятаю... — почав відповідь Ярко, — не знаю... Ні. Так! Так же пам'ятаю тебе! — вирвалось Яркові, і виринув в його пам'яті образ хлопчини, що крав йому велосипед при церкві святого Юра. Пригадався дим та пожежа. Пригадався вибух.

— Холера, Юзю, ти той батяр, що крав мій ровер! Я тобі!.. — люттю порскнув Ярослав.

— Цить Ярек..., я не батяр, і не такий молодий, як си

уявляєш. Мам двадзесця тши лят... Слухай!.. — мішав мовами малий. — Єсм член розвідки.

— Що, ти... шпигун?.. — здивувався Ярکو, відбезпечуючи у кишені ПСМ. — Для кого ти шпигун? Курва твоя... — продовжував Ярکو.

— Цить, тихо, Ярек. Люди почують. Для... ну, для Ватикану! — прошептав Юзьо.

Ярко не знав, чи жахатись, чи реготатись. Зробив якусь криву міну та чекав пояснення.

— Знаю про проект «Слава», — сказав Юзьо.

Ярко побілів.

— ...і російська розвідка також знає, — додав хлопець.

По хвилині мовчанки Юзьо продовжував:

— КГБ вже знає, що ви знайшли бібліотеку Ярослава Мудрого. Ваш проект у небезпеці. Росіяни уже тиждень борують тунель до вашої печери. Як прорвуться, то викрадуть усе або постріляють вас усіх.

— А яким чудом вони знають? — дивувався Ярослав.

— Є у вас зрадник. Агент Москви. Він священник у греко-католицькій церкві. Він є агентом московського патріарха уже десятки літ. Псевдо його Серафим. Лише не знаємо точно, хто він... Слухай, борують вони тунель, починаючи з тунелю метро, — докінчив Юзьо.

Згадка про тунель і метро нагадала Яркові вчорашній день. Нагадала робітників при вході. Нагадала начальника цих робіт. Нагадала кудлаті білі брови на поморщенім лиці.

— Отець Іван! — пригадав собі Ярکو, де бачив вперше ці кудлаті білі брови начальника робітників у метро.

— Цо? — вперше підняв голос Юзьо.

— Курва мати! Твій Серафим — це отець Іван! Отець Іван з-під церкви святого Юра! — повторив Ярکو.

— Як знаєш? — спитав Юзьо.

— Бачив його вчора. Він начальник робітників при станції метро біля площі Незалежності! — авторитетно закінчив Ярکو.

Юзьо підскочив з крісла і кинувся до дверей.

— Не журись, ми свою роботу зробимо! — гукнув Яркові,

націлившись на нього пальцем, немов пістолетом. — А ти спіши!

Ярко лишив купку гривень на столі і поспішив до ліфта.

З'їхав ліфтом до підвалля готелю. Вийшовши, зустрів Влодка та ще пару озброєних охоронців. В кутику сидів Сергій і жував якусь канапку з чорного хліба. Його черга закінчувалась і хлопець готувався вертатися до кімнати на нічліг. Ярко гарячково пояснив присутнім, що їхній таємний проект вже розконспірований і що стоїть він під безпосередньою загрозою нападу.

У самій печері-бібліотеці не було жодної збройної охорони. Треба було їм діяти швидко. Влодко натиснув число на кишеньковім телефоні і подав чергу наказів. За той час Ярко заглянув до збройного схову в коморі навпроти ліфту та повибирав собі найзручнішу зброю. Вибрав коротенький автомат АКС та два запасні магазини набоїв. Закінчивши телефонну розмову, Влодко вибрав собі такий самий автомат, два пістолети «Форт», ніж та якийсь дивний фотоапарат.

— На усякий випадок, — сказав він Яркові.

— Це американський «Барр і Страуд», тепловид, — пояснював. — Як треба, то вимкнемо світло, і таким апаратом бачитиму всіх, а ворог — нікого.

Ярко перший ліг на візок. Натиснув кнопку, і найновіший винахід Сергія потягнув його у тунель. Влодко нетерпеливо чекав на поворот візка. За ним стояли ще три озброєні охоронці. Сергій далі шпортався у коморі.

— Ага, таку то зброю я люблю. На вертольотах колись таке мав, — пробурмотів Сергій під вусом. — Незручна, але ефективна.

Сергій вибрав з комори величезну зброю: автоматичний міномет АГС-17 та барабан набоїв.

— Такими сливками розірву москаликів на макове зерно.

Як начальник гірничих робіт, Сергій почувався особисто ображений яким-небудь нападом на твір його почорнілих рук.

БОРОТЬБА У ПЕЧЕРІ

Марко працював у бібліотеці князя Ярослава вже дві години. Помагав рабинові Лінколну відчиняти амфори. Сушаркою до волосся грів воском заліплені затички, які замикали отвори амфор. Марко вже так третю відкривав. Амфори стояли при північній стіні, де лиш пару кроків направо був отвір до заваленого старинного входу до бібліотеки. Ярке світло електричних ламп кидало дивовижні тіні стінами підземної кімнати. Сергій добре справився зі своїм завданням.

Рабин зігнувся над звоями папірусу з перших двох амфор. В очах його стояли сльози. Промовляли старому голоси забутих предків та загublених племен його народу.

Єпископ Автокефальної церкви читав грубу книгу, євангеліє, переписане ще за часів князів Аскольда та Дира. Професор Вербицький зарив свій ніс між якісь дощечки, розписані давніми буквами української мови, так званими чертами та ризами. Католицький єпископ розвивав давні карти європейського континенту.

— Неймовірно..., зазначені на цій карті побережжя Гренландії, як і східних частин Канади. Звідки?..Як?.. — роздумував уголос.

Відкривши вже третю амфору, Марко звернув свою увагу на роботу двох археологів, які під південною, прозваною кіммерійською, стіною, зараз при Тризубній брамі, відкривали якусь велику скриню. Глянув теж на західну стіну, прозваною Ярославиною, де стояли столи із розкритими книжками та звоями пергаменту. Під столами лежали купи звоїв такого ж самого пергаменту, покриті товстим шаром кудлатого пилу численних століть.

— Бідні ягнята,— подумав собі Марко, — віддавали життя задля примх людської культури.

У Марковій уяві ці сірі запорошені звої перетворилися на малих кудлатих ягнят, які спали собі під столом, притулившись одне до одного. Хлопець дозволив собі насолодитися такою буколічною фантазією, тим самим даючи організмові нагоду відпружитися і відпочити.

Ягнята ритмічно віддихали в сні, легенько штовхаючи сусідів своїм рухом. Марко усміхнувся, дивлячись, як одне за одним ягнята реагували на таке штовхання щораз сильнішим відштовхом.

— Дурнуваті вівці,— думав Марко, дивлячись, як маса ягнячих тіл прокидалася і, відштовхуючи сусідів, викочувалася з-під стола.

Прокинувся Марко із ягнячої мрії лише коли його сплячий ум зрозумів, що це не вівці, а таки справді старовинні звої пергаменту самі рухались та відштовхувались під столом!

Зі страхом Марко дивився, як з-поміж звоїв висунулося чорне людське лице. На чорнім тлі обличчя блиснули білі очі, а разом з тим висунулося дуло вогнепальної зброї. Заморожений страхом, Марко бачив, як з дула автомата вирвався білий огонь, і гомін цокотіння зброї заглушив йому вуха.

Рабин впав на землю.

Марко стрибнув назад і кинувся до отвору стіни, спотикаючись об каміння, яке ще лежало на землі під заваленим входом бібліотеки. Механічно всунув руку в кишеню і вийняв свій ніж. Почув другу чергу пострілів та незрозумілий йому московський крик. Глянувши з темного сховку, він бачив археологів, що сховалися за скриню. Під Ярославиною стіною стояв озброєний москаль, а за ним з-під стола вилазив вже другий і третій. Перший напасник обернувся в сторону Кіммерійської стіни і пустив третю чергу пострілів у віко скрині, за якою ховались археологи.

Не думаючи довго, Марко махнув рукою, метнувши ножом напасникові під ребра. В цю мить замішання хлопець кинувся поміж високі кручі куп книжок впоперек бібліотеки до Тризубної брами. Другий та третій напасник стріляли по горах книжок, а перший, ранений, скулився на землі. З-під стола вилазив уже четвертий, п'ятий та шостий розбишака. Кулі свистіли Маркові біля вух, і щось запекло його в плече.

Раптом зі сторони Тризубної брами зацокотів у відповідь АКС. Це Ярko прибіг з коротким автоматом в руках та несподівано обсипав вогнем двох напасників. Кулі врзалися

червоними плямами у груді москалів. З-під стола відповіли три ворожі автомати. Ярko кинувся праворуч до скрині, за якою сховались два археологи. Червона пляма бризнула йому над поясом.

В цю хвилину влетів Влодко крізь Тризубну браму та обсилав автоматним вогнем темряву під столами при Ярославиній стіні. Трупн трьох напасників впали на розкинені звої пергаменту.

Сергій прибіг якраз, коли сьомий напасник висунув голову з діри під столом. Хлопець обернув дуло свого АГС-17 в його сторону і вистрілив. Вибух гранати розшматував і голову, і пергамент, і трупи трьох небіжчиків. Сергій підійшов до отвору цього тунелю та пустив туди коротку серію вибухових набоїв. Загриміли вибухи десь далеко у київській скалі. З отвору виплила лише хмарка диму та пилу.

Затихло. Марко стояв біля Влодка при Тризубній брамі. Безслівно глянули на себе переможні бійці. Ярko з-за скрині тихо застогнав. Їдкий запах диму колов Маркові ніздрі.

Раптом тишу перервала серія пострілів з автомата десь під східною стіною бібліотеки. Це перший, ножем ранений, напасник пошкандибав подалі від стрілянини і нагло зіткнувся з єпископами, котрим вдалося трохи відбігти від загрози. Пролунала погроза московською мовою.

— Вимкни світло,— пошепки наказав Сергієві Влодко.

Сергій положив міномет і стрибнув крізь Тризубну браму. Влодко підніс тепловид «Барр і Страуд», котрий звисав на ремінці. Світла згасли. Запанувала абсолютна, суцільна темрява. Москаль десь під східною стіною вилаявся незрозумілою Маркові мовою. Вдруге запанувала тиша. Марко лише чув легкі, ніби котячі, кроки Влодка, який немов дух проплив попри нього. Москаль знову щось погрозив незрозумілою мовою, і наново запанувала тиша. Марко чув кожний свій віддих. Чув віддихи Сергія, Ярka та ще двох осіб. Стояв, немов закам'янілий, немов заморожений у брилі смоли.

Бах! — гримнув один-однісінький постріл, немов удар грому.

— Сергію, — почувся голос Влодка, — можеш засвітити. Тут уже по всім.

Блиск яскравого білого світла засліпив Маркові очі. Крізь прижмурені повіки бачив він постать Влодка під східною стіною.

— Владика ранений, — зауважив Влодко.

— І рабин... і Ярکو... і я теж ранений, — додав Марко.

— Маємо зв'язок із «швидкою», — діловим тоном відповів Влодко. — Значить, маємо чотирьох ранених, правда? Негайно задзвоню.

Мікрохвилі не доходили туди крізь кількадесят метровий шар скелі. Телефон у них був звичайний, на дроті, прибитий до скелі при Тризубній брамі. Влодко дзвонив два рази. Раз до «швидкої», а другий раз до централі проекту «Слава».

Професор Вербицький клопотався біля раненого владики Автокефальної церкви, а два археологи помагали рабинові. Влодко закінчив розмову по телефону.

— Наш прикордонник Петро своє завдання виконав, — повідомив Влодко. — Я його послав у метро, аби ворога зі заду зачепити. Централя повідомляє, що Петро в тунелі метро трьох поклав. Не залишив нікого. Отця Івана між ними не було. Прослизнув він нам між пальці... А що важніше, панове, пам'ятайте, жодних зайвих розмов з міліцією чи з лікарями в лікарні. Проект «Слава» не розголошуватимемо публічно ще зо два-три тижні. Нам державного втручання в цей час непотрібно... Ранених виносимо звідси негайно. Слухайте, Ярکا та Марка знайде «швидка» в парку на протилежній стороні дороги. Владика та рабина беремо віндою на п'ятий поверх. Напасники, очевидно, лишаються незнаними. Народ до такого вже звик, не буде нічого надзвичайного. Так, на жаль, у нашій державі вже давно прийнято... А московських небіжчиків ми зліквідуємо самі вночі.

ФРЕДЬО ТА КОМП'ЮТЕРНА РОБОТА

По довгім тижні в лікарні Ярка нарешті випускали на волю. Влодко йшов поруч нього і ніс торбу з одягом. Вийшли надвір, поза двері шпиталю. Там на них чекали Ксеня та прикордонник у сріблясто-зеленім «БейЕмВе-530».

— А хто тут виграв у лотерею? — спитав Ярко, лакомо оглядаючи автомобіль.

— У лотерею не виграли, це владика... єпископ Київського патріархату позичив, — відповіла Ксеня.

— Шофера пізнаю, — продовжував Ярко. — Це мій ангел-хоронитель в однострою прикордонника.

— Я Петро, — представився прикордонник. — Петро Підгайний. Як я мав би бути ангелом-хоронителем, то, видно, добре не справився із завданням. Знову тебе підірявили москалі. То ти так раз на рік проливаєш кров за Україну. Така звичка нездорова.

Не мусив він Яркові пригадувати про рани. Сидіти в авті було незручно. З його черева звисала прозора трубка, яка закінчувалася у малім мішечку, що був приліплений бандажем до лівого стегна. Сидів Ярко, випростовуючи ліву ногу. Операція була складна. Загроза не була в тім, що кишку одну чи другу продірявлено, а в тім, що витворюється інфекція в череві, яка не раз і є смертельною.

— А як там інші ранені? Мені, очевидно, нічого не говорили. Знаю лише, що брат здоровий, — звернувся до присутніх Ярко.

— Так, Марко здоровий. Тримали його в лікарні менш години. Холера, в нього самі м'язи та кости. Кість відбила кулю. З рабином гірше. Подірявили легені в трьох місцях. Був би потонув у своїй крові. У нього теж трубка, подібна до твоєї, лише із затичкою. Коли тяжко стає йому дихати, відкриває затичку, щоб знизити тиснення в грудній клітці. Його якраз тепер також випускають зі шпиталю, лише з іншого, не з твого. А з владикою, з єпископом Автокефальної, буде ще гірше. Вдарилася куля в долішню частину хребта. Ноги спаралізовані. Буде їздити кріслом на колесах... На ноги вже не встане, — відповів Влодко.

— Слухай, Ярку, ми надалі законспіровані. Ми ще на публіку не вийшли, тому мусиш знати, яку легенду ми витворили, — пояснювала Ксеня. — Послухай тепер байку: тебе й Марка стріляли в парку, здалека. Напасника ви не бачили. Це ти вже знаєш. Владика та рабина постріляли на п'ятім поверсі готелю. Ситуація така: Конференція об'єднання Церков запросила київського рабина як обсерватора, як слухача нарад. Це дуже чемний, екуменічний жест зі сторони українських церков. Якраз владика та рабин ішли коридором до певної кімнати на якісь розмови при вузчій колі осіб, коли відкрились двері вінди, звідки незнаний напасник відкрив вогонь. Був лише один напасник, бо кулі, що ранили рабина, є з того самого автомата, як кулі, що ранили владика. Куля, що ранила Марка, відбилась, то ж її, очевидно, нема. А тебе куля прошила. Вихідна рана в тебе під ниркою. Тому у тебе кулі теж нема.

— Ага! — зауважив Ярکو. — То значить, що наш нервовий напасник, що стріляв єпископа, втікаючи до парку, чомусь і нас постріляв.

— Точно, — відповів Влодко. — З часом міліція дійде до такого ж висновку. Цікаво... вони вже знайшли трупа десь на Чернігівщині якраз з тим зловісним автоматом... Шкода, що я стріляв йому в голову. Череп розколений, як диня. Ідентифікація майже неможлива.

— Чому ти нам кажеш, що десь на Чернігівщині? — спиталась Ксеня. — Скажи точно. Скажи — в місті Конотопі... Це, може, Влодку, символічно?

Влодко усміхнувся.

— Шкода, що ідентифікація неможлива. Це, напевно, член якоїсь московської спецслужби. Але котрої? Хто послав? Хто знає? На нашій проекції «Слава» схрещуються декілька московських інтересів. Ну, наприклад, Московський патріархат, Ліберально-демократична партія Жириновського, московські науковці, генерал Гусак, КаГеБе, ну та й сам уряд московський.

— Мій здогад, це перші два, — сказала Ксеня.

— А мій здогад, це усі вищеподані підозрілі... спільно, — зауважив Петро.

— Поважаю погляд прикордонника. Він від такого є спец,
— закінчив Влодко.

— Влодку, не забудь розповісти Яркові про жидів, —
пригадала Ксеня.

— Я не забув, — обурився Влодко. — Усе в свій час. Ну, тепер
якраз добрий час розповісти про нових союзників.

— Не розумію, які союзники? — спитав Ярков.

— Багато чого тут сталося за останній тиждень, — відповів
Влодко. — Мали ми розмови з певними особами з київського
жидівського суспільства. Вислід розмов такий, що маємо
делегацію з Єрусалиму. Між ними два рабини та з яких шість
науковців... ну і гурток спеціалістів. Це спеціалісти із «Моссаду»,
з ізраїльської розвідки. Спочатку ми таких тут не хотіли. Але
досвід вчить, що чи на запрошення чи без запрошення такі
спеціалісти тут і будуть. Подумав я, що ліпше їх мати на оці і
дружно з ними співпрацювати, ніж все озиратися собі за спину.
А по-друге, може, навчать нас дещо. Організації це згодиться.
Все ж таки, гості у нас вже другий день.

— Офіційно, — продовжував Влодко, — рабини приїхали,
щоб ознайомитися з обставинами поранення рабина Лінкол-
на, а далі, щоб дати моральну підтримку нарадам Об'єднання
Українських Церков. Це трохи смішно, бо один рабин
православний, а другий реформований. Ну, а що важніше, —
присутність таких достойних закордонних гостей впливає на
ставлення київської міліції до учасників наради. Пам'ятай, що
тут у нашій столиці найсильніший вплив має Московський
патріархат. Міліція не дуже прихильна до ідеї об'єднання
церков без впливу та участі Московського Патріархату. Але за
участі закордонних гостей на нарадах, міліція перестала
шпирувати у наших справах чи творити зайві перепони. Тим
самим, ризик розконспірації проекту «Слава» поменшиться.

— Ризик тепер інакший, — перервав розмову Петро. — Як
москалям самим не вдалось захопити скарби та славу бібліотеки,
то зроблять вони інакше. Президент Російської Федерації
потелефонує нашому президенту та скаже йому просто, що
йому буквально під ногами діється щось, про що він не знає. А

далі, що Росія захищатиме шедеври своєї культури від нахабних хаків, і попросить, щоби в тім намірі зробити потрібні кроки... і тому подібне. Газопровід інакше перекрутиться. На тім кінець.

— Не дарма ти прикордонник, — зауважив Влодко. — Чи вчили тебе таку великодержавну політику в школі?

— Ні... але подібне на власні очі бачив.

— Все ж таки ліпше, щоб грали ролю наші жиди, ніж їхні жиди. Їх присутність тут заблокує московського імператора хоч би на короткий час. А якби хтось що-небудь пальцем торкнув, то світова преса розтрубить нашу «Славу» аж так, що її вже нам ніколи не відберуть, — продовжував Влодко.

— Як так, то треба заздалегідь приготувати матеріали для світової преси. Інтернетом за одну хвилину можемо пустити в найдальші кутки земської кулі. Треба створити веб-сторінку, — втрутився Ярکو.

— Маєш рацію. Поговоримо про те з Вербицьким та отцем Онуфрієм ще сьогодні ввечері. Це добре завдання для, скажім, якогось англомовного інваліда. Ну... якраз такого як ти, — погодився Влодко.

— Але такому інваліду треба помічницю, яка б писала українською мовою, ну, скажім... таку як Ксеня, — додав Ярکو, уже на заздалегідь плануючи собі приємне оточення при своєму новому завданні.

— Ну, може, й так, — погодився Влодко, — лиш самого тебе зі сестрою я не лишатиму. Треба вам ще й третього співробітника, думаю, треба такого, що писав би ївритом. Веб-сторінка виходитиме трьома мовами.

«Шах і мат моїм намірам», — подумав Ярکو, але противитись не міг.

Робота при комп'ютері вже кипіла кілька днів. Веб-сторінка «Скарб Ярослава» творилася на очах. До сторінки долучалися поодинокі статті, які зростали та доповнювалися щоденно новими фактами та винаходами.

Мойше Фрідман був ровесником Яркі. Смагляве лице видавало його походження зі сонячного узбережжя Середземного моря. Темні очі виблискували з-під чорної гривки

завзятістю справжнього патріота свого народу. Шукав він у Києві того, що і Ярکو шукав. Шукали вони тіні своїх предків. Шукав Мойше забуті галузки древнього кореня свого народу, а Ярکو шукав собі самого кореня свого. Розмовна мова у них була англійська. Струнка військова постава Мойша подобалась Яркові. Прозвав його Ярко Фредом.

— Фредю, здається мені, що ти шпигун «Моссаду», — дпрочив нового товариша Ярослав.

— Слухай, Джері, як би я був із «Моссаду», то ти б мене і не бачив і не чув, — хвалився Мойше.

— Не чути, то би було дуже файно, — продовжував Ярко, — але акцент тебе зраджує. Пізнаю, що ти зі столиці Ізраїлю, лише не знаю з котрої, чи то з Брукліну чи з Міямі.

— А в Брукліні я таки й був, — заявив Мойше.

— А чому я тим цілком не дивуюсь? — засміявся Ярко.

— Та запхай ніс у комп'ютер і працєю, Джері, роботи багато, — відповів Мойше.

— Фред має рацію, — втрутилася в розмову Ксеня. — Я вже свою частину завершую, а ти де?

Ксеня вже навчилася кілька слів англійської мови, а розуміла багато більше.

— Це несправедливо, матеріал доносять нам українською мовою, то ж ти не мусиш перекладати. А я мушу перекладати по англійськи. Дивись, скільки у мене словників, — обурився Ярко.

— В тебе стільки словників, — відповіла Ксеня, — бо ти ні одної, ні другої мови добре не знаєш. Ти двомовно неграмотний.

— Та лиши вже мене, — відповів Ярко. — Мені приємніше розмовляти з Фредьом-шпигуном.

Піднісши лівий кінчмк коміра сорочки, заговорив він у гудзик:

— Фредю, Фредю, чи чуєш мене?

Фредьом та Ксеня зареготали.

Вступна стаття була про саму бібліотеку Ярослава. Очевидно, що бібліотека не була твором князя Ярослава. Вона існувала вже сотні (як не тисячі років) до княжої доби. Кіммерійська,

південна стіна була розписана ще перед восьмим століттям до нової ери. У величезній скрині під стіною лежав скитський скарб зі щирого золота. По матеріалах, знайдених в цій печері, пізнати було, що кіммерійці та скити-сколоти це є продовження одної культури. На цій кіммерійсько-скитській стіні, на примітивній карті Євразії виднілися рисунки звірів. Вони були домальовані сотні років після створення карти. Над Чорним морем був золотий олень, над Каспійським морем пантера, а далеко на сході, під Алтійськими горами, стояв золотистий гриф. Професор Вербицький тлумачив теорію, що ці звірі — це родові тотеми поодиноких племен широко розкиненого народу скіфів, носіїв одної культури.

Письмо на кам'яних плитах та на цегляних дощечках було незрозуміле, але нагадувало професорові Вербицькому фінікійське. Щоби його прочитати, запросив він з Америки професора Стойка, котрий мав вже на днях з'явитися.

На східній стіні під оболонкою накопченої сажі (за десятки століть смолоскипами та свічками) віднайшли розпис волабуйтура. На північній стіні знайшли вирізьблене письмо, схоже на гититське, чи точніше, культури гатті. Це було письмо ще з перед тринадцятого століття до нової ери, раніше Трої, раніше самого Мойсея. Для перевірки послав професор фотографії тої знахідки до берлінського університету.

Ярославова бібліотека-печера — це був склад культурних цінностей цілих тисячоліть. Чи це була школа-університет, чи постійна святиня незлічимих поколінь жерців, не можна було розгадати. Розписи та письмо на стінах вказувало на те, що тут був не лише схов загарбаних цінностей чужих країв, а справді самородний твір автохтонів української землі.

Ярко докінчував першу статтю. Долучував до неї фотографії наукових цінностей. Почувався, що він тепер центр проекту «Слава». Усі інформації про знахідки в печері приходили до нього. Лише досліді жидівських науковців приходили до Мойша. Мойше-Фредьо їх перекладав і англійською мовою. З англійської перекладав Ярко українською мовою Ксені, котра красномовно українською переписувала усе на своєму комп'ютері.

Амфори зі звозами папірусу принесли до печери жидівські жерці ще за часів Хозарської імперії. Київ був форпостом західних границь цієї Хозарської імперії через ціле століття. Проте письмо на звозах папірусу було набагато старше. Дихало воно повітрям вавилонської пустині.

Працю над цими статтями перервав отець Онуфрій. Запорошена постать священика вбігла у комп'ютерний центр проекту «Слава». Отець тримав старовинну книжку в руках. Це не була товста, старанно оформлена книга, а попросту зшиток пергаменту.

— Тут рукопис молодого князенка Ярослава! — заявив отець.

— Не повірите, — продовжував священик.

— Бувши молодим, але багатим князенком у торговельному місті Новгороді, він мав постійні контакти зі шведами та норвегами, з так званими варягами чи вікінгами. Пізнав він там молодого купця Лейфа Ериксона. Не лише пізнав, але й фінансував його пригодницькі подорожі. Не повіриш Ярку, але це наш молодий двадцятидволітній князенко плив вітрильником з тим підстріленим Норманом аж по узбережжя Канади! Ці неймовірні карти, що владика оглядав у бібліотеці, це твір рук або Ярослава, або самого Лейфа.

Ярко задеревів. Ксеня перестала бити по клавішах комп'ютера. Фредьо здивовано оглядав закам'янілі лиця.

— Що таке? — запитав англійською. — Що сталося?

— Ярослав Мудрий разом із Лейфом Ериксоном заплили до Північної Америки! — відповів Ярко англійською.

Загальне збентеження перервала поява Влодка у дверях.

— Чи бачили ви сьогоднішні новини по першій каналі? — спитався і ввімкнув телебачення, котре стояло мовчазно в кутку кімнати.

— ...Генерал російських Збройних сил Геннадій Гусак прибув до Москви по успішнім закінченню миротворчих операцій у місті Грозному. Оминаючи публічні виступи, генерал прибув просто на нараду президентського кабінету. Президент Російської Федерації відмовився від якої-небудь прес-конференції на тему звітування популярного генерала.

— Повторюємо скоріше подану новину, що до Києва несподівано прилетіла делегація російського ФСБ на переговори з українською СБ. Міністр внутрішніх справ Сергій Барзов відмовився від якого-небудь коментування. Достовірні джерела при міністерстві кажуть, що тема цих наглих нарад — це співпраця у боротьбі проти наркотиків. Незалежні джерела підтверджують, що таємна кримінальна банда на днях пересилатиме велику кількість наркотиків та іншої контрабанди на територію Російської Федерації. Ця, дотепер не розкрита українська мафіозна організація, грозить не лише стабільності українського суспільства, а теж і дружнім міжнародним відносинам між Російською Федерацією та Україною. Ці самі джерела кажуть, що поміч спецслужб Російської Федерації необхідна для поборювання цих нових могутніх мафіозних структур.

— Шеф міліції міста Києва інформує, що найновіше вбивство не лишиться непокараним. Вранці міліція знайшла тіло священика посеред стежки близько Печерської лаври. Причина смерти — постріл в потилицю вогнепальною зброєю закордонного виробу. Отець Іван був учасником нарад Об'єднання Церков, як член греко-католицької делегації зі Львова. Це третій замах проти учасників нарад за цей останній місяць. Місяць тому був вибух бомби під лімузином біля готелю «Дніпро». Жертв тоді не було. Другий інцидент — це поранення Патріарха Автокефальної Церкви та широкознаного і популярного Київського рабина Лінколна. Автора цього замаху було знайдено вбитим у містечку Конотоп на Чернігівщині. Шеф міліції відмовився від яких-небудь спекуляцій щодо можливих мотивацій цих замахів, ані про загадкові обставини смерти невдалого атентатчика.

У Москві Патріарх Православної Церкви відмовився від коментарів на тему схизматичних нарад у Києві. Відповів лише, що Бог один. На запитання московської преси про причетність яких-небудь релігійних конфесій до розповсюдження наркотиків колишнім Советським Союзом, патріарх відповів, що не вірить, що який-небудь слуга Божий спроможний на такі підлі справи.

— Київське «Динамо»...

Влодко вимкнув телебачення.

— Починається.

— На днях побачимо наступ об'єднаних спецслужб на наш проект, — зрівноваженим голосом поінформував Влодко.

— Цікаво мені..., хто зліквідував отця Івана чи як ти його, Ярку, назвав... Серафима?

— Напевно, Юзьо, — відповів Ярکو.

— Цікаво... чи це Ватикан, чи, може, призабута лемківська кров вимагала кровну помсту? — спитав Влодко, не очікуючи відповіді.

— Через добу включаємо веб-сайт. Виходимо на світ, — наказав.

— Із катакомб на світ Божий, — додала Ксеня.

Ярко дивувався, що Фредько весь цей час мовчазно сидів.

ОБОРОНА ДНІПРА

Ярко, Ксеня та Фредьо працювали цілу ніч. Творили сторінку за сторінкою цікавих фактів. Над ранком був готовий розділ про подорож князенка Ярослава східним узбережжям Канади і про його записки та географічні карти, розділ про забуті племена єврейського народу, що створило пануючу верству хозарської імперії, розділ про скриню незбагнутих золотих багатств скитів, розділ про загадкові фінікійські письма, розділ про кіммерійську карту Євразії, розділ про скарги української літератури, писані давнозабутим письмом, розділ про давні літописи та розділ про німих жертв бою за Київ, як і про загадкову книгу, знайдену у Львові, з описом цих боїв. Не було часу на довгі наукові статті, це були короткі нариси, які давали читачам нагоду лиш поверхнево покуштувати глибокі джерела науки давнини. Долучені були детальні фотографії, щоби блиском золота зацікавити й найтупіших неуків.

— Пахне історією... — змучено зауважив Ярко.

Ксеня усміхнулась. Фредьо невпинно літав пальцями по клавішах свого єврейськомовного комп'ютера.

— Що ти, Фредю, пишеш? — спитала Ксеня.

— Не пишу, я вже скінчив. Я лише творю лінк із веб-сайтом Хозарії.

— Круто, — лаконічно відповів Ярко. Не знав він, що йому важніше — поснідати чи лягти спати.

— Шкода, що не можна замовити рум-сервіс, — зауважив. — Ви кінчайте тут, а я піду до ресторану та принесу нам усім сніданок. Фредю, тобі яйця кошерні, чи такі звичайні з-під курки? — і пригадавши, що Мойше українською не вміє, глумливо додав: — Ну які в тебе яйця, Фредю?

— Фе, Ярку. Досить глуму. Принеси, які хочеш, лиш без ковбаси йому, — відповіла заспано Ксеня.

Ярко обернувся та, вийшовши з кімнати, пробурмотів собі під носом:

— А як з ковбасою, то треба би кінчик обрізати...

В коридорі зустрів професора Вербицького.

— Чолом, професоре, — привітався. — Як же то так, без гостинця до нас приходите? Та ж ми голодні.

— Вибачте, я забув. Фактично — сам ще не їв, а вже восьма ранку. Прийшов перечитати ваші оповідання. Щоби ви мене перед світом не засоромили, — усміхнувся.

— То принесу і вам сніданок, — відповів Ярکو. — А ви пильнуйте мою Ксеню, щоби Фредьо нічого надзвичайного не замислив...

— А хто Фредьо? — здивовано спитав професор.

— Ну, та наш Мойше Фрідман, аби його...холера, далі щось пише, а ми з Ксенею покінчили. Спати хочемо.

Помандрував Ярکو до ліфта, щоби спуститись до ресторану.

Вернувся Ярکو за півгодини. В кімнаті, крім професора, Фредя та Ксені, був якийсь четвертий чоловік.

— Ну нарешті, Ярку. Ми з голоду вмираємо. Дай, представлю тобі Міська, — привітав професор. — Місько — наш спец по інтернету. Ще година-дві і будемо готові. Тоді лише чекатимемо наказу Влодка.

— Гаразд, — відповів Ярکو, — але поспішаймо. Я бачив Влодка в ресторані. Ми порозмовляли. Ситуація така. У Бориспіль прилетіли чотири московські літаки. На них дві-три сотні вояків російського ФСБ. У них теж п'ять чи шість одиниць панцерних машин, бронетранспортерів. Влодко вважає, що за годину можуть з'явитися на Хрещатику. А наші «Беркутники»-ОМОНці можуть з'явитися дещо скорше.

Наказ Влодка такий: усіх молодих охоронців проекту «СЛАВА» із усією зброєю ми замикаємо в тунелі та бібліотеці-печері. Включно з Сергієм із своїм АГС-17. Владики, єпископи та ксьондзи завершуюють свої наради десь о десятій. Цікавий факт, що хоч конференція Об'єднання Церков мала бути лише маскарadoю, щоби приховати нашу роботу, але здається, до чогось путнього, на диво, наші церкви й дорадились. Але слухайте далі. На випадок яких-небудь міліційних заворушень вимаршировує ціла церква на Хрещатик. Під площею Незалежності має бути щось... ну... якась церемонія чи прес-конференція. Ключові члени преси запрошені, навіть члени закордонної преси. Свідомі елементи суспільства також

прийдуть в той час на демонстрацію. Цим зашахуємо міліцію хоч на годину-дві. А до того часу ми мусимо пустити веб-сайт «Скарб Ярослава» у світ. Наш закордонний політичний відділ виготовляє прес-реліз.

— Мені треба до дванадцятої, — сухо втрутився Місько. — Ну принаймні до півдванадцятої. Скоріше жадного веб-сайту не буде.

— Діти, лягайте спати, — наказав професор Яркові та Ксені.

— Ну і ти теж, Мойше, гет сам сліп. За годину-дві починається. Нема мені чого йти до бібліотеки. Безпечніше тут.

Лише Місько гарячково працював, щоб створити веб-сайт. Вихід на світ — це була тепер одинока надія.

Ярко спав неповних дві години. Збудив його Влодко.

— Починається. Готель оточений спецслужбою. На загал, московською. Тому хвилинку виключили електрику. Готель темний. Що гірше, усі телефонні дроти перетяті. Сполучення комп'ютери не мають. Ми німі.

— Як пустимо веб-сайт у світ? — спитав Ярко.

— Не знаю. Хіба вдалося б твій малий комп'ютер викрасати до наших в університеті.

— Перекопіюємо те, що треба ще на два комп'ютери. Може, вдасться хоч один перекрасти, — сказав Ярко.

— Добра думка, лиш ти не думай бути кур'єром. Ти ж ранений і ослаблений. Пробиватимуться Ксеня, Місько і я. Ти лишайся тут у кімнаті з професором, — відповів Влодко. — І жодної зброї, хлопці, скомпрометуєте нашу легенду. Тут нарада об'єднання церков, а не кубло озброєних партизанів.

Ярко віддав Влодкові з-під подушки свій новий «Форт», а малий ПСМ приховав в штанах. Поки копіювали програми з комп'ютера в комп'ютер, засвітилися в кімнаті лампи. Засвітилися спочатку слабким золотим огником, але скоро розгорілись ясным світлом. Десь глибоко в надрах будинку почувся низький звук дизельного двигуна.

— Нарешті включили генератор, — зауважив Влодко і підніс слухавку телефону.

— Ну? — спитала Ксеня.

— Ніщо. Сполуки далі нема. Такого щастя я й не сподівався,
— сухо відповів.

Потім Влодко взяв свій мобільний телефон та набрав номер. Стоячи в кутку, тихо поговорив. Опісля набрав другий номер і так само короткими реченнями порозмовляв.

— У льоббі готелю спецслужба. Московська. Наказав я ксьондзам рушитись негайно і вийти на публіку. Інакше пропадемо.

Барвистим оком екран телевізора світив беззвучно по кімнаті. Закінчилась реклама, і з'явився на екрані коментатор новин. Щось зворушливо говорив. Ярko підійшов до вікна та поглянув на Хрещатик. На широкій вулиці та на хіднику перед готелем вешталися десь зо півтори сотні озброєних, в чорне одітих людей. Голови їх в блискучих чорних шоломах, а лиця були закриті або балаклавами, або темними візорами. На протилежній, північній стороні дороги та на захід, в сторону площі Незалежності шикувались лави двохсот озброєних людей, лише в дивних, на чорно-біло поплямлених халатах. Рахуючи тих, що не було видно, які окружили би готель, ну і тих, що вже у льоббі, у цім куточку Києва стояло понад п'ятсот озброєних міліціонерів.

— Ті в чорному — це московське ФСБ. Ті сорокати, чорно-білі, то наші ОМОНці, чи радше, наш «Беркут», — лаконічно скоментував Влодко та підкрутив голосніше телевізор. — Міську, Ксеню, ідемо. Як не вийдемо вкупі з церквою, то не вийдем взагалі.

Ярка ця думка цілковито не тішила.

Професор запалив люльку та сів на край ліжка перед телевізором. Ярko нервово пошукав у шуфлядах, та, знайшовши папіроси, закурив.

— Нездорово... — посміхнувся професор та пустив під стелю клубок диму.

Диктор новин розповідав про спільні зусилля України та Росії із поборювання наркотиків та тих мафіозних кримінальних структур, які під маскою релігійних організацій розвозили нелегальні речовини теренами колишнього Советського

Союзу. Розкусивши суть таємничої нібито конференції, Міністерство внутрішніх справ, при повній співпраці з побратимами із ФСБ, готувало чистку кримінального кубла. Образ диктора враз змінився живою картиною подій перед готелем «Дніпро».

— Холера! — здивувався Ярکو, як побачив на екрані облогу готелю.

Професор закашлявся. Екраном їхали чорні броньовані машини та ставали поперек Хрещатика.

— Аби їх нагла кров залляла! — вирвалося Яркові, коли, дивлячись крізь вікно, побачив, як шестиколісні бронетранспортери загороджували дорогу на схід від готелю, де широка дорога розгалужувалась. Виглядали, як чорні жуки, як скарабей.

— Жертимуть ті жучки кров і тіло живих, неживих, і ненароджених братів моїх... — прошептав Ярко.

— Гарно сказано, Ярку, — відповів професор. — Гріх, що ми тут лише спостерігачі.

— Як спостерігач, то нехай же буду репортер, — сказав Ярко та взяв в руки фотоапарат.

— Холера, як ти вже репортер, то треба тобі ЗМІ.

— Що... що таке? Що за ЗМІ?

— Та засіб масової інформації... радіо.

— Ну а як радіо?

— Дивись, лишила Ксеня свою мобілку! — гукнув професор, кидаючи люльку на землю та натискаючи на ручнім телефоні потрібні номери.

— Як на радіо дзвоните, то виберіть якесь мудре, ну, та й українське.

Довший час професор щось по-московськи сперечався. Нарешті виключив число та натиснув інше. По короткій розмові подав Яркові телефон.

— Говори, Ярославе, давай свій репортаж. Тебе слухає півміста Києва!

— Та де пів, але досить мені аби чверть, — під носом забурмикав Ярко.

Ярко ніколи не промовляв до такої широкої громади, а тут слухали б його півмільйона слухачів. Не знав, як почати. Пригадав собі американський фільм «Гуд Морнінг, В'єтнам». Узав у руку телефон, стишив звук телевізора, подивився крізь вікно і голосно промовив.

— Добридень КИЄВЕ ! Нинішній репортаж подає Ярослав. Я знаходжуся у готелі «Дніпро». Дивлюся на Хрещатик. Готель оточили кілька сотень воїнів озброєної спецслужби Російської Федеральної еС Бе. На Хрещатику танки. На Хрещатику чорні війська ІМПЕРІЇ ЗЛА. Читач новин по телевізору говорить вам, що тут, у готелі, наркотики, що тут, у готелі, мафія та кримінал. ЦЕ НЕПРАВДА. У готелі, сьогодні, я, Ярослав. У готелі сьогодні скінчилася нарада ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ... Як не постріляють ОМОНці священників..., то почувте ще сьогодні... вислід наради. Але є тут, під готелем, щось набагато важніше... Тут цього тижня завершилися археологічні розкопки наукового проекту «СЛАВА». Тут, у київській скалі, ми віднайшли СЕРЦЕ УКРАЇНИ. Ми віднайшли БІБЛІОТЕКУ ЯРОСЛАВА МУДРОГО !

Ярко вже цілий рік хотів крикнути ці слова на цілий світ, але не міг. А тепер, сказавши їх, мов по оргазмі, теплий спокій виринав із грудей і поплив жилами у стегна, у рамена, по шиї та по лиці. Першим він, Ярослав, повідав світові про закопану правду, про живцем закопане серце України.

— Так, дорогі кияни, не по наркотики прислала Москва нам, у нашу столицю, свої війська. НІ. Хочуть вони вивезти скарб культури України... хочуть вивезти скарб культури світу. Хочуть його знищити чи приховати. Приховати нашу історію та спотворити. Хочуть спотворити нашу історію так, щоби ми себе самі у дзеркалі не пізнали. Кажу я вам вдруте. Наркотиків тут немає! В готелі «Дніпро» лише священники, науковці та найбільший скарб світу — Бібліотека Ярослава Мудрого!

Глянув Ярко крізь вікно. Перед входом до готелю була якась метушня. Це виходили на Хрещатик церковні владики. Посередині, на візку, напівспаралізований владика Автокефальної Церкви. По правій стороні — Київський патріарх, по

лівій — греко-католицький архієпископ. Ярko продовжував репортаж:

— Бачу перед входом до готелю «Дніпро» метушню. Виходять під церковними хоругвами три владика українських церков...

Ярко безперервно подавав інформації та коментарі про всі подробиці.

— ...по лівій стороні молодий священик, колишній галицький чемпіон кік-боксу, котрого минулоріч ранили вогнепальною зброєю члени московської спецслужби перед самими дверми церкви святого Юра у Львові. Священик відпихає бійців ФСБ, немов криголам у морі чорного льоду. Робить прохід владикам крізь лави ворожого війська. За ними десятки та десятки священиків, монахів і сестер. Тиснуть крізь пекельне море чорних шоломів на захід, на площу Незалежності. Виглядає мені, що члени ФСБ збентежені. Священики не зважають на зброю ні на прозорі щити, ні на замасковані лица чужої міліції.

— Тепер поодинокі воїни російської ФСБ пхаються щитами, втручаються в процесію і вимахують кийками. Члени української спецслужби «Беркут» увесь цей час стоять нерухомо. Оглядають це видовисько, та не хочуть втручатись.

— ЧУТИ ПОСТРИЛИ! Це не з дороги, не з Хрещатика, а десь глибоко, з підвалів готелю. Члени ФСБ зайняли були льоббі та, напевно, прориваються до підвалів, де замкнений за залізними дверима вхід до тунелю. Українці оборонятимуть свій скарб. О, заплатять москалики, заплатять життям. ЗНОВУ ЧУТИ ПОСТРИЛИ. ЦЕ ВЖЕ ПОСТРИЛИ З АВТОМАТА... А ТЕПЕР ВИБУХ. Тепер тихо...

— Тому тиждень тайняки московського ФСБ прорвалися до бібліотеки тунелем від метро. Вони ранили владик. Ранили рабина Лінколна. Але вдалося нам оборонити свій скарб історії. А тепер москалі беруть нас фронтовим штурмом.

На телевізорі було видно, як бійці ФСБ пропихалися між священиків під самим входом до готелю та вбігали у нього. Били та топтали цивільних людей.

Раптом, немов навмисно, картина на телебаченні зміни-

лась... На екрані Президент України розпочинав прес-конференцію. Почав він розповідати про співпрацю України з московським ФСБ у сфері нелегального перекачування наркотиків крізь кордони держав колишнього СРСР. Буцімто в готелі «Дніпро» відкрили таємну організацію, пов'язану з Українськими церквами, котра перекачувала наркотики з Криму на Москву.

— Бачу на телевізорі президента, — продовжував репортаж Ярکو. — Скажу йому лише одне: НЕПРАВДА! Скажу йому вдруге: НЕПРАВДА! Скажу і втретє: НЕПРАВДА! Дорогі кияни, про події на Хрещатику правду почуєте лише тут! ОЙ... ВЖЕ І НА ХРЕЩАТИКУ ПОСТРІЛИ.

На екрані було видно, що під час відкритої, публічної прес-конференції президента хтось підкрутив радіо, потім хтось другий та третій. Чути було — неправда... неправда... НЕПРАВДА... Президент перестав говорити. І публіка, і преса зацікавилась радіо-програмою з оточеного готелю.

— Чути постріли, тут, на вулиці, зараз під готелем «Дніпро». Жаж! Людей б'ють. Людей стріляють. А члени нашого «Беркуту» стоять нерухомо, осторонь. Оглядають цей бій, мов в кінотеатрі.

— Бійці ФСБ масово тепер вриваються в готель. З підвалів готелю знова чути вибух...

На телевізорі хвилю з'явилася картина сутички на Хрещатику. А далі на екрані з'явився колишній Міністр культури, голова об'єднаного Руху пан Юрченко. Віктор Юрченко стояв, підтримуючись палицею, на Софійській площі, при пам'ятнику Богданові Хмельницькому. Енергійний член уряду заговорив до репортерів, які спішили на Хрещатик.

Дорожний рух було затримано. Скорше було йти пішки містом, ніж їхати машиною. Велика юрба людей тиснулась на південь, на Хрещатик. Між ними і члени української преси. Заговорив Міністр культури на каналі УТ-1.

— Браття-українці... громадяни світлої України! Сьогодні неправдою та обманом вдерлися в столицю нашої рідної держави члени спецслужби чужої держави. Вони не шанують нашої незалежності і не шанують норм цивілізованої

поведінки. Кажу я їм тепер: хлопці, забезпечте зброю, оберніться, посідайте собі на ваші машини і мирно покиньте Київ. А як негайно ви не відійдете, то я закликатиму всіх громадян України, аби показали вам двері!.. Браття, кияни, обороніть безборонних! Сини України, не дайте чужому війську свавільно гуляти Києвом. Бійці «Беркута», станьте в обороні громадян України!!!

Картина на екрані змінилась. Похилою дорогою серед зелені дерев біг дволавою гурт молодців, несучи перед собою червоно-чорний прапор. Потім картина знову перескочила на майдан Незалежності, де пхалися тисячі людей. Картина знову блимнула. На екрані три владики. Два молоді священники відтискають чорні лави московських бійців. Крізь рев та гамір сутички на Хрещатику не чути поодиноких слів. Церковна процесія зупинилася.

Владика праворуч того, що сидів на візку, церемонійно зняв свою золоту мітру та, вклонившись, положив її спаралізованому на коліна. Владика, що стояв зліва, теж здіймив митру. Раптом Ярکو почув і крізь вікно, знадвору, як і по телебаченні, свіжу чергу пострілів з автомата.

— СТІЛЯЮТЬ!.. СТІЛЯЮТЬ!.. ВЛАДИКА ВПАВ!.. Київський патріарх упав на землю — ранений. Митра, вдарена градом куль, злетіла з голови автокефального патріарха... Тепер чую десь над будинком вертоліт! ЗНОВ ПОСТІЛИ! І ЗНОВ! Хто там стріляє, я вже не бачу... СТІЛЯНИНА! БЕЗПЕРЕВНА СТІЛЯНИНА! ВІЙНА НА ХРЕЩАТИКУ! Знову чую вертоліт. Він десь над головою мені, над дахом. Не знаю, чи довго зможу вести свій репортаж...

— АЙ ХОЛЄРА!.. стріляють по моїм вікні. Кімната у мене засипана скалками скла. Хтось тепер стукає в двері... Як почуєте, дорогі слухачі, постріли у цій кімнаті, то знатимете мою долю. Іду тепер до дверей... ХТО ТАМ?

Ярко почув тиху відповідь. Це мав бути репортер УТ-1. Ярکو вийняв пістолет та відкрив двері. Справді, увійшов не один, а два репортери, і то з телевізійним апаратом.

— Здрастуй, Ярославе. Я Вадим, а це Саша. Ми вертольотом

на дах... Але обстріляли нас, мусили ми лишити вертоліт на даху. Петро там нашу антену готує. Звідси пошлемо телевізійну програму на весь Київ... Тебе тут добре обстріляли. Шибарозбита. А який тут вид на вулицю?... Ой гарний. Гарний вид, — плів без перерви незнайомиць.

— Але гарний ви маєте веб-сайт! — хвалив Вадим. — Ярослав Мудрий у Канаді? Холера, мені хотілося б поїхати туди, до Канади. Але не тепер. Тут добре сьогодні для молодого репортера. Накручу тут фільм стрілянини та буду славним на весь світ. А скільки там в тій скрині скіфського золота? Га? Скільки було б варта? Ну, скажімо, якби переплавити. Скільки?.. А що це за професор сидить тут на ліжку та усміхається мені? Що, він якийсь голубий чи що? Що йому так смішно? О, є! Світелко світиться. Маємо радієву сполуку. Дай... де тут краще фотографувати? Ага, я вже знаю, починаю від тебе, Ярославе, бо ти той славний репортер, що на весь світ пускає звуки стрілянини. Ти звуки, а я відеофільм, — далі без передишки плів Вадим.

Ярко підніс свій мобільний телефон та став продовжувати репортаж.

— До мене прийшли гості. Це репортери з телевізійної станції УТ-1. Дивіться тепер по телевізорі, дорогі слухачі, але слухайте мене по радію... Зі сходу бачу гурт цивільних, але озброєних людей. Пробиваються крізь барикаду чорних бетеерів. Ой, впав один. Упав другий... Вибух. Дим на Хрещатику. Це атакують наші хлопці. Бачу метушню у лавах нашого «Беркуту». Дотепер вони пасивно стояли, не бажаючи стріляти по безборонних громадянах української держави. Але тим самим вони вагаються перешкоджати своїм колишнім господарям з Москви. Бачу, що більшість бійців «Беркуту» нарешті прийшла до притомности.

— СТРІЛЯЮТЬ!

— «Беркут» стріляє по чорних військах ФСБ. Москалі опинилися в петлі, плечима до стіни і без прикриття. Дивіться, рештки московського ФСБ біжать до брами готелю. Це може бути нам, особисто, зле. Як знайдуть, то й буде нам кінець... АЙ! Але це був вибух! Фронт готелю розвалили... Тепер знову

чую постріли, але десь з-під будинку. АЛЕ ВИБУХ! Аж затряслась під ногами підлога. Вибух був десь під нами. Десь із льоббі готелю...Ай! ДРУГИЙ ВИБУХ!..

— Чую. БУМ, БУМ, БУМ, БУМ! Чотири вибухи за швидким порядком... Вже розумію... Це АГС-17... Це, напевно, Сергій! Ніхто інший як Сергій! Сергій, це гірняк з міста Донецька. Він багато поміг нам. Тунель з готелю до бібліотеки Ярослава — то його робота...

— Чомусь тепер тихо. Невже скінчився бій?..На Хрещатику тихо. В підвалі готелю тихо...

І справді — запанувала тиша. Ярko мимоволі теж затих. Боявся перервати цю тишу яким-небудь словом.

Але тишу перервав натовп людей, які обсіли Хрещатик та площу Незалежності суцільною багатобарвною масою. Пролунало крізь розбиту шибу могутнє.

— ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА!!!

Ярко виструнчився. Побачив крізь вікно, як у «швидку» занесли пораненого владика.

— Національним славнем закінчуємо сьогоднішню програму. Послухайте в цей час завтра. Розповім вам про дивовижні факти української історії. Це Ярослав закінчує сьогоднішню програму. Слава Україні!..

Хотів він знати, як там Ксеня і як там Влодко, але сон замикав хлопцеві очі. Ярko був вимучений донезмоги. Професор Вербицький повиганяв непотрібних гостей та замкнув двері на ключ. Вітрець повівав крізь розбиті шиби вікна. Запах стрільного диму наповнив кімнату. Знадвору невпинно було чути крики, накази та сирени.

Ярко впав на м'яке ліжко, немов скошений кулеметом.

ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ

Збудився Ярکو над вечором. Був один у кімнаті. Холодний вітрець продував крізь розбите вікно. Ярکو став та спросоння пошкандибав до дверей подивитись на коридор. На коридорі при дверях стояла варта. Молодий київський міліціонер виструнчився і віддав честь Яркові.

— Пане Ярославе, якщо ви виспалися, то маю шану повести вас на переслухування.

На такий дивний привіт Ярکو не знав, що казати.

— Як дозволите, то я би перше вернувся до власної кімнати викупатись та поголитись.

— Дозволено, Ярославе. Ідіть.

Повернувшись до власної кімнати, Ярکو довго купався, голив бороду та вбирався в найчистіший одяг. Став перед дзеркалом та поправив краватку під темною маринаркою.

Вийшовши на коридор, пішов у супроводі міліціонера до великого залу на першому поверсі. У залі було понад п'ятдесят людей. Пили пиво, їли закуски та гомоніли поміж собою. По кутах сиділи міліціонери за столиками та по черзі записували зізнання поодиноких осіб.

— Скорше, панове, — з протилежного кінця залу заговорив Влодко, — за півгодини прес-конференція, а по тім прийняття.

Ярکو підбіг до Влодка. Ксеня стояла коло брата. Лице в неї було в синцях, а на щоці — бандаж.

— Тішуся, що ви живі, — почав розмову Ярکو. — Я вже був приготований на бозна-що.

— Ми живі, Ярку, лише трохи побиті, — відповіла Ксеня, — проте Місько в шпиталі.

— А де наш отець Онуфрій? — допитувався Ярکو.

— Теж був у шпиталі, а тепер десь в дорозі до нас, — відповів Влодко. Мені комп'ютер розбили прикладом, а Ксені та Міськові прострілили.

— То яким чудом мені казали, що веб-сайт існує? — дивувався Ярко.

— Я таке теж чув від репортерів у шпиталі, — відповів Влодко. Не знаю, щото за диво. І українська, і закордонна преса

знали про бібліотеку ще перед боєм на Хрещатику. Дивно.

— Не дивно, панове, — втрутився в розмову Мойше Фрідман, чистою українською мовою. — Я переслав інформацію до Єрусалиму раненько, під час сніданку.

— Холера, Фредю, але ти нас обдунив. Ми навіть не думали, що ти вмієш по-українськи! — здивувався Ярکو.

— Це тобі не треба було знати. Мій дідо зі Львова. Навчив мене.

— «Моссад» — то не дураки! — засміявся Влодко та обняв приятеля.

— Не признаюся. Нічого не кажу. А ти думай собі що хочеш, лише не вголос, — відповів Фредю. — І не забувай, хто кому життя врятував, Влодку.

— Ага... а скажи, чи начальство твоє знає, що ти трьох москалів поклав там на площі?

— Не знає і не знатиме. Міжнародного інциденту Ізраїль не шукає. А точніше, це не трьох, а п'ятьох.

— Ярку, поспішиш там в куток, сядь за столик та зізнайся там міліції, — пригадав Влодко.

— Правду?

— Усю правду. Не маємо чого соромитись.

Ярко підійшов до міліціонера за столиком, присів та почав відповідати на запитання. Розмовляв так із півгодини. За той час до зали принесли мікрофони та телевізійні апарати. Репортери метушилися по залі, розставляючи апаратуру. Члени проекту «Слава» посідали на крісла з одної сторони зали, а світова преса готувилася з протилежної. Крім української преси, було видно апарати CNN, ABC, BBC та багато інших. Репортера CBS, за їхнє антиукраїнське наставлення не пустили в зал. Російської преси не було. Кілька офіцерів «Беркута» присілися до членів проекту. Мала починатися прес-конференція. Старший репортер УТ-1 підійшов до мікрофона і повідомив присутніх:

— Пані і панове, мусимо запізнити плановану прес-конференцію, бо в Маріїнському палаці починається прес-конференція Президента України. Якнайшвидше приставимо телебачення в цей зал для всіх тут присутніх.

За декілька хвилин притягнули телебачення та ввімкнули. На екрані президент.

— ...і з причини того, що я запросив на землю українську озброєний полк чужої міліції, котрий нелегально відкрив вогонь по безборонних громадянах України. Моя резигнація чинна з хвилини її прийняття Верховним судом. Завдання і роль Президента України з цієї хвилини тимчасово перебирає досвідчений і заслужений бувший член уряду пан Віктор Євгенович Юрченко. Прошу пана президента Віктора Юрченка до мікрофона.

Віктор Юрченко встав і, поставивши паличку біля крісла, підійшов до мікрофона. Гамір та вигуки на залі не давали йому прийти до слова. Нарешті зал затих.

— Дякую Вам, — розпочав новий президент. — Сьогодні, проти прав української конституції та проти норм цивілізованого світу, сталася велика трагедія у місті Києві. Внаслідок незаконного втручання чужих збройних формацій у внутрішні справи України постраждали десятки громадян нашої держави. Патріотизм та віддана служба своєму народу бійців «Беркута» врятували життя багатьом невинним громадянам України. Полягло на Хрещатику та у готелі «Дніпро» тридцять дев'ять бійців «Беркута», шість цивільних громадян України та два громадяни Ізраїлю. Членів російської ФСБ, котрі були причетні до сьогоднішнього незаконного доручення, згинувло триста двадцять дев'ять, а ранених тридцять один. Я уже розмовляв з Президентом російської Федерації, і він мене запевнив, що уряд Москви засуджує авантюрні вибрики поодиноких офіцерів своїх озброєних формувань. В цю хвилину Збройні сили України залишаються в стані підвищеної готовності аж до повного з'ясування сьогоднішніх подій.

Родинам усіх полеглих висловлюю свої найглибші співчуття. Розмовляв я також із ізраїльським амбасадором та з рабином Лінколном і передав їм та родинам загиблих найщиріші співчуття, як особисті, так і цілої України.

Вітаю сьогодні церкви України, які вибрали об'єднаний шлях майбутнього розвитку. Бажаю швидкого виздоровлення

колишньому Київському патріарху, котрий в саму хвилину формального обєднання єрархії був тяжко ранений вогнепальною зброєю.

Вітаю членів організації проекту «Слава», котрі об'єднали фінансові та наукові засоби українців цілого світу, щоби віднайти скарб української давнини, а саме Бібліотеку Ярослава Мудрого.

Дякую колишньому пану президентові за довгі роки невтомної роботи. І вітаю всю Україну із сьогоднішнім днем переломних змін. Слава Україні!

Під звук гучних оплесків новий Президент України закінчив промову та відступив від мікрофона. До мікрофона підійшов новий Міністр внутрішніх справ, але змушений був стояти мовчки, поки присутні на прес-конференції не закінчили співати «Ще не вмерла».

У залі готелю «Дніпро» виключили телебачення та хотіли розпочати і свою прес-конференцію. Довший час гамір не втихав. Нарешті професор Вербицький розпочав конференцію короткою доповіддю про знану історію бібліотеки Ярослава Мудрого та про припустиме її знищення монголами Батия. По хвилині тиші професор розпочав нову розповідь:

— Хоча споруда бібліотеки Ярослава, напевно, була дерев'яною будівлею, як і більшість будинків старинного Києва, її фундамент, її корінь був заритий глибоко в українську землю, і глибоко в українську давнину. Наші розкопи показали, що сам схов книжок, документів та дорогоцінностей був глибоко під землею у величезній печері, в київській скалі. Цей схов, чи ця печера не була твором Ярославиної княжої влади. Це сховище, ця бібліотека існувала понад дві тисячі років до часів княжого Києва. Сьогодні цій бібліотеці принаймні три тисячі років. Зберігаються там скарби з усіх віків нашої праісторії. Безсумнівно, ми маємо там скарби Кіммерійської доби, Скитської доби, Сарматської, Антської та Руської. Але маємо теж неочікувані містерії, загадки давньої історії. Ну, наприклад, маємо знахідки фінікійського письма. Маємо звої папірусу, писані ївритом. Маємо карти, на котрих зображені не лише Європа, а й теж узбережжя Гренландії та Канади. Маємо,

як би то мені назвати, зошит, чи радше записки молодого князенка Ярослава. Князенко оповідає в нім про свою подорож у варяги. Там він, видно, познайомився з Лейфом Еріксоном, кому він давав або позичав гривні на фінансування подорожей. Молодий князенко не раз подорожував з Лейфом. Плавав він з ним аж до Винландії, тобто до Канади. Факт, що маємо в бібліотеці карти, на котрих зображене побережжя Канади, підтверджує нам, що такі близькі стосунки справді існували.

Маємо для вас, членів світової преси, фотографії поодиноких об'єктів з бібліотеки. Я передбачую, що невдовзі ми запросимо до співпраці ширше коло науковців з цілого світу. Наші співробітники з Ізраїлю мають уже і свої відкриття, про які вони вам радо розкажуть на окремій прес-конференції.

Для цікавих подам більш прозаїчні дані. Точне місце бібліотеки зазначене тут на карті. Вхід до бібліотеки...

Шарудіння паперів та гомоніння членів світової преси заглушили подальші слова професора. Ярко стояв немов приголомшений потоком подій та новин сьогодення. Несвідомо стиснув руку Ксені. Дівчина повернулася лицем до нього. Не цікавила його тепер безперервна балаканина про давнє минуле. Хлопець вдивлявся у вогкі темні очі молодої панни. Бачив у них своє щастя і своє майбутнє. Ксенені очі бігали по його лиці, шукаючи чогось багатозначного в його погляді.

— Ксеню, — розпочав Ярко пошепки, — я думаю...

— Ярку, — відповіла Ксеня, — я знаю.

ЧАСТИНА ПЕРША

Ванкувер	4
Львів	9
Високий замок	18
Святий Юр	28
Спокуса і смерть	30
Ксеня	35
Скарб	45
Отець Онуфрій	50
Шантаж	61
Погоня	67
Личаків	72

ЧАСТИНА ДРУГА

Київ	80
Розкопи	86
Підземна знахідка	94
Скарб	98
Нічна варта	103
Таємниці підземного скарбу	106
Прогулянка Києвом	110
Попередження шпигуна	116
Боротьба у печері	119
Фредьо та комп'ютерна робота	123
Оборона «Дніпра»	132
Прес-конференція	143

Літературно-художнє видання

**Петрів Мирослав
Скарб Ярослава**

Гостросюжетна пригодницька повість

Редактор *Петро Сорока*, відповідальна за випуск *Уляна Ванчура*,
комп'ютерна верстка *Оксани Сидій*, дизайн обкладинки *Ольги Кулик*,
літературний редактор *Петро Ктитор*, технічний редактор *Надія Гураль*

Підписано до друку 20.09.2003. Формат 60х84 1/16. Папір офсетний.
Гарнітура Minion Cyrillic Semibold. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 9.
Наклад 1000 прим. Ціна договірна. Замовл. № 2003-0520

Друк ТОВ «Джұра». 46000, м. Тернопіль, вул. Поліська, 5
тел. 25-88-80, факс 25-69-40, e-mail: dzura@tr.ukrtel.net.

Добридень КИЄВЕ! Нинішній репортаж подає Ярослав. Я знаходжуся у готелі «Дніпро». Дивлюся на Хрещатик. Готель оточили кілька сотень воїнів озброєної спецслужби Російської Федеральної еС Бе. На Хрещатику танки. На Хрещатику чорні війська ІМПЕРІЇ ЗЛА. Читач новин по телевізору говорить вам, що тут, у готелі, наркотики, що тут, у готелі, мафія та кримінал. ЦЕ НЕПРАВДА. У готелі, сьогодні, я, Ярослав. Тут цього тижня завершилися археологічні розкопки наукового проекту «СЛАВА». Тут, у київській скалі, ми віднайшли СЕРЦЕ УКРАЇНИ. Ми віднайшли БІБЛІОТЕКУ ЯРОСЛАВА МУДРОГО!